

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Dilara BAHTİYAR

**EKOLOJİK OTELLER KAPSAMINDA EKOTURİSTLERİN KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİ, MOTİVASYONLARI VE MEMNUNİYETLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİ: EGE - AKDENİZ BÖLGESİ ALAN ARAŞTIRMASI**

Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2017

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Dilara BAHTİYAR

EKOLOJİK OTELLER KAPSAMINDA EKOTURİSTLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ,
MOTİVASYONLARI VE MEMNUNİYETLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: EGE - AKDENİZ
BÖLGESİ ALAN ARAŞTIRMASI

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Murad Alpaslan KASALAK

Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2017

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Dilara BAHTİYAR'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Ömer Kürşat TÜFEKÇİ (imza)

Üye (Danışman) : Yrd. Doç. Dr. Murad Alpaslan KASALAK (imza)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Zeki AKINCI (imza)

Tez Başlığı: Ekolojik Oteller Kapsamında Ekoturistlerin Kişilik Özellikleri, Motivasyonları
ve Memnuniyetleri Arasındaki İlişki: Ege - Akdeniz Bölgesi Alan Araştırması

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 23.06.2017

Mezuniyet Tarihi : 06.07.2017

(imza)

Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ekolojik Oteller Kapsamında Ekoturistlerin Kişilik Özellikleri, Motivasyonları ve Memnuniyetleri Arasındaki İlişki: Ege - Akdeniz Bölgesi Alan Araştırması” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(imza)

Dilara BAHTİYAR

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	v
TABLolar LİSTESİ	vi
RESİMLER LİSTESİ	viii
FİGÜRLER LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
ÖNSÖZ	xi
ÖZET	xii
SUMMARY	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ

1.1 Turizm Kavramı ve Önemi	3
1.2 Turizm Tarihçesi ve Gelişimi	4
1.3 Turizm Çeşitleri	6
1.3.1 Katılan Birey Sayısına Göre Turizm Çeşitleri.....	6
1.3.1.1 Bireysel (Ferdî) Turizm	6
1.3.1.2 Kitle Turizmi	6
1.3.1.3 Kollektif (Grup) Turizm	7
1.3.2 Katılan Bireylerin Yaşlarına Göre Turizm Çeşitleri.....	7
1.3.2.1 Gençlik Turizmi.....	7
1.3.2.2 Orta Yaş (Yetişkin) Turizmi	7
1.3.2.3 Üçüncü Yaş Turizmi.....	7
1.3.3 Katılan Bireylerin Gelir Düzeyine Göre Turizm Çeşitleri	8
1.3.3.1 Sosyal Turizm	8

1.3.3.2 Lüks Turizm.....	8
1.3.4 Katılan Bireylerin Amaçlarına Göre Turizm Çeşitleri	8
1.3.4.1 Toplantı (Kongre) Turizmi	8
1.3.4.2 Sağlık Turizmi	9
1.3.4.3 İnanç Turizmi.....	11
1.3.4.4 Golf Turizmi	11
1.3.4.5 Yat Turizmi.....	13
1.4 Dünya Turizminde Gerçekleşen Yeni Eğilimler	14
1.4.1 Glamping Turizmi.....	14
1.4.2 Backpacker Turizmi.....	15
1.4.3 Gönüllü Turizm.....	15
1.4.4 Yavaş Turizm.....	15
1.4.5 Gastronomi Turizmi.....	16
1.4.6 Ekoturizm.....	16

İKİNCİ BÖLÜM

EKOTURİZM KAVRAMI VE ÖZELLİKLERİ

2.1 Ekoturizm Kavramı ve Önemi	19
2.2 Ekoturizmin Tarihçesi ve Gelişimi	20
2.3 Ekoturizmin Özellikleri	22
2.4 Ekoturizmin Amacı.....	24
2.5 Ekoturizmin İlkeleri.....	26
2.6 Ekoturizmin Etkileri	28
2.6.1 Çevresel Etkiler	29
2.6.2 Sosyo-Kültürel Etkiler	32
2.6.3 Ekonomik Etkiler.....	33
2.7 Ekoturizmin Faaliyetlerine Göre Çeşitlendirilmesi	33

2.7.1 Akarsu Turizmi (Kano/Rafting)	34
2.7.2 Yayla Turizmi	34
2.7.3 Dağ Turizmi	35
2.7.4 Botanik Turizmi	35
2.7.5 Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji)	36
2.7.6 Trekking/Doğa Yürüyüşü	37
2.7.7 Bisiklet Turizmi	38
2.7.8 Macera Turizmi	39
2.7.9 Mağara Turizmi	39
2.7.10 Sualtı Dalış Turizmi	40
2.7.11 Ekolojik Çiftlik (Otel) Turizmi	40
2.7.11.1 Ekolojik Otellerin Tanımı ve Özellikleri	41
2.7.11.2 Ekolojik Otellerin Etkileri	43
2.7.11.3 Dünyadaki Ekolojik Oteller	44
2.7.11.4 Türkiye'deki Ekolojik Oteller	52
2.8 Ekoturizm Pazar Profili	55
2.8.1 Dünyada Ekoturizm Arzı ve Talebi	57
2.8.2 Türkiye'de Ekoturizm Arzı ve Talebi	70
2.9 Eko Sertifikasyon Programları	73
2.10 Ekoturizmi Değerlendiren Analizler	77
2.10.1 Ekoturizmin Fütz (Swot) Analizi	77
2.10.2 Ekoturizmin Pest Analizi	78

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EKOLOJİK OTELLER KAPSAMINDA EKOTURİSTLER

3.1 Ekoturistler	79
3.1.1 Ekoturist Kavramı	80
3.1.2 Ekoturist Tipleri	82

3.1.3 Ekoturistlerin Sosyo-Demografik Özellikleri.....	83
3.1.4 Ekoturistlerin Seyahat Etme Nedenleri ve Motivasyonları	85
3.1.5 Ekoturist Profilleri Üzerine Yapılan Araştırmalar.....	88

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EKOLOJİK OTELLER KAPSAMINDA EKOTURİSTLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, MOTİVASYONLARI VE MEMNUNİYETLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: EGE - AKDENİZ BÖLGESİ ALAN ARAŞTIRMASI

4.1 Araştırmanın Amacı, Kapsam ve Sınırlılıkları.....	90
4.2 Araştırmanın Yöntemi	90
4.2.1 Araştırmanın Modeli.....	90
4.2.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	92
4.2.3 Veri Toplama Aracı	94
4.2.4 Verilerin Analizi	95
4.3 Araştırmanın Bulguları.....	95
SONUÇ	106
KAYNAKÇA.....	109
EK 1- Ekoturist Anket Formu.....	121
EK 2- Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği ile Asenkronize Görüşme.....	123
ÖZGEÇMİŞ.....	124

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1 Sürdürülebilir Turizm ve Ekoturizm Kavramının Kronolojik Gelişimi.....	21
Şekil 2.2 Ekoturizmin Yükselişini Etkileyen Başlıca Bileşenler.....	22
Şekil 2.3 Ekoturizm Faaliyetlerine Göre Turizm Çeşitleri.....	34
Şekil 4.1 Araştırmanın Modeli.....	91

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 2003-2016 Yılları Arasında Gelen Turist Sayısı ve Gelirleri	4
Tablo 1.2 Türkiye’de Sağlık Hizmeti Alan Uluslararası Hasta Sayıları.....	10
Tablo 1.3 Türkiye’ye Dini Amaçlı Gelen Turist Sayısı.....	11
Tablo 1.4 Antalya-Belek’de Golf Sahalarında Oynanan Oyunların Aylık Dağılımı (2010)...	13
Tablo 1.5 Doğa Kaynaklı Turizmin Boyutları.....	18
Tablo 2.1 Ekoturizm Tanımları.....	19
Tablo 2.2 Ekoturizmin Çevreye Olumsuz Etkileri.....	30
Tablo 2.3 Doğa Temelli Destinasyonlarda Ziyaretçi Artış Oranları.....	56
Tablo 2.4 Ekoturizm Faaliyetlerinin Gerçekleştiği Ükelere Gelen Turist Sayısı.....	57
Tablo 2.5 Avustralya’ya Gelen Turist Sayıları.....	61
Tablo 2.6 Avustralya Milli Parklarını Ziyaret Eden Kişi Sayısı.....	61
Tablo 2.7 Avustralya’ya Gelen Ziyaretçi Sayıları.....	63
Tablo 2.8 Ekoturizmin Fütz Analizi.....	77
Tablo 2.9 Ekoturizmin Pest Analizi.....	77
Tablo 3.1 Kuzey Amerikalı Ekoturistlerinin Sosyo-Demografik Özellikleri.....	85
Tablo 3.2 ABD’li Ekoturistlerin Motivasyonları.....	86
Tablo 4.1 Araştırmanın Hipotezleri.....	91
Tablo 4.2 Ekoturistlere İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler.....	95
Tablo 4.3 Güvenilirlik Analizi.....	96
Tablo 4.4 Ekoturistlerin Ekoturizme İlişkin Motivasyonlarına Yönelik Frekanslar.....	99
Tablo 4.5 Ekoturistlerin Ekoturizme İlişkin Motivasyon Düzeylerinin Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	100
Tablo 4.6 Ekoturistlerin Ekoturizme İlişkin Memnuniyet Düzeylerinin Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	100
Tablo 4.7 Ekoturistlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Motivasyon Düzeyine İlişkin T- Testi Sonuçları.....	101
Tablo 4.8 Ekoturistlerin Medeni Durum Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Motivasyon Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları.....	101
Tablo 4.9 Ekoturistlerin Yaş Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Motivasyon Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları.....	101
Tablo 4.10 Ekoturistlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Motivasyon Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları.....	102

Tablo 4.11 Ekoturistlerin Aylık Ortalama Gelir Durumu Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Motivasyon Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları.....	102
Tablo 4.12 Ekoturistlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin T- Testi Sonuçları.....	103
Tablo 4.13 Ekoturistlerin Medeni Durum Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları.....	103
Tablo 4.14 Ekoturistlerin Yaş Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları.....	104
Tablo 4.15 Ekoturistlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları.....	104
Tablo 4.16 Ekoturistlerin Aylık Ortalama Gelir Durumu Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları.....	105
Tablo 4.17 Ekoturistlerin Motivasyon ile Memnuniyet Düzeylerine İlişkin Korelasyon Analizi.....	105

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1 Campi Ya Kenzi Ekolodge.....	45
Resim 2.2 Daintree Wilderness Lodge.....	45
Resim 2.3 Feynan Ekolodge.....	46
Resim 2.4 Hamanası Macerası ve Dalış Tatil Köyü.....	47
Resim 2.5 Lapa Rios Eco Lodge.....	47
Resim 2.6 Nimmo Bay Wilderness Resort.....	48
Resim 2.7 Phinda Orman Lodge.....	48
Resim 2.8 Narköy Oteli.....	52
Resim 2.9 Narköy Oteli Odaları.....	52
Resim 2.10 Pastoral Vadi Havuzu.....	53
Resim 2.11 Pastoral Vadi Bahçesi.....	53

FIGÜRLER LİSTESİ

Figür 2.1 Enerji Yıldızı Logosu.....	73
Figür 2.2 Ekolabel Logosu.....	73
Figür 2.3 Yeşil Küre Logosu.....	73
Figür 2.4 Sertifikalı Eko Oteller Logosu.....	73
Figür 2.5 Yeşil Anahtar Logosu.....	74
Figür 2.6 Bio Oteller Logosu.....	74
Figür 2.7 Yeşil Seyahat İş Programı Logosu.....	75
Figür 2.8 Legambiente Turismo Logosu.....	75
Figür 2.9 Doğa'nın En İyisi Ekoturizm Logosu.....	76
Figür 2.10 Steinbock Logosu.....	76

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AFDB	:African Development Bank
ATAK PROJESİ	:Akdeniz-Ege Turizm Altyapısı ve Kıyı Yönetimi Projesi
BAKA	:Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı
BETUYAB	:Belek Turizm Yatırımcıları Ortak Girişimi
GAP	:Güney Anadolu Kalkınma Projesi
GATAP	:Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi
GNTB	:Alman Ulusal Turizm Kurulu
GSMH	:Gayri Safi Milli Hasıla
IAGTO	:Uluslararası Golf Tur Operatörleri Birliği
ICCA	:International Congress and Convention Association
ICT	:Kosta Rika Turizm Enstitüsü
IUCN	:Uluslararası Doğa Koruma Birliği
KPMG	:Golf Advisory Practice
KRUETKA	:Kosta Rika Ulusal Eko Tarım Kooperatifi Ağı
OECD	:Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SPSS	:Statistical Program for Social Science
TIE	:Uluslararası Ekoturizm Derneği
TIES	:Uluslararası Ekoturizm Topluluğu
TURSAB	:Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
TRA	:Avustralya Turizm Araştırmaları
UNEP	:Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNWTO	:Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
USD	:Amerikan Doları
USGBC	:ABD Yeşil Bina Konseyi
WES	:Dünya Ekoturizm Zirvesi
WTTC	:Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi
WWF	:Dünya Doğayı Koruma Vakfı
vb.	:Ve benzeri
vd.	:Ve diğerleri
yy.	:Yüzyıl

ÖNSÖZ

Son yıllarda hızlı bir ivme kazanan doğa temelli turizm çeşitleri yapılış amaçlarına çeşitlilik göstermektedir. Günümüz turizm faaliyetlerinin doğaya yönelmesiyle beraber doğa ve çevre bilinci artmış ve bu yönde bir dizi eylemler yapılmaya başlanmıştır. Ülkeler dünya turizm pazarında daha fazla yer alabilmek için çevrenin korunmasına yönelik politikalar belirlemiş, sürdürülebilirlik yolunda önemli atılımlar gerçekleştirmiştir.

Sürdürülebilir temelli bir turizm çeşidi olan ekoturizm kendini daha çok geliştirmekte olan ülkelerde bulmuştur. Turizm kapılarını bu amaçla aralayan ülkeler mevcut yöresel özelliklerini farklı bir turistik ürün olarak turistlere sunmaya başlamıştır. Tropikal iklimin hakim olduğu coğrafyada bulunan fauna ve flora zenginliği insanlarda merak duygusunu oluşturmuş ve bu amaçla geziler yapılmaya başlanmıştır. Teknolojinin girmediği köyler veya farklı kabile kültürleri insanlara çekici gelmeye başlamış ve turizm bu yönde şekil almıştır. Bu amaçla ele aldığım ekoturizmin ülkemiz açısından önemli bir gelir yaratacağı kuşkusuz ortadadır. Nitekim 2023 Turizm Stratejisine de konu olan ekoturizmin önemi gün geçtikçe ortaya çıkacaktır.

Çalışmada Türkiye'nin ekoturizm potansiyeli ile ekoturizm açısından önemli destinasyonlara yer verilmiş, ülkelerde ekoturizm konusundaki girişimler ve ekoturizm uygulamaları incelenmiştir, ekoturizm pazarındaki arz ve taleplere ilişkin sayısal veriler verilerek ekoturizmin önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Çalışma sırasında yerli akademik çalışmalarda ekoturist profillerinin olmayışı tezin bu anlamda farklılığını ortaya koymaktadır. Bu amaçla ele alınan çalışmada yabancı literatürde yer alan ekoturist profilleri ile ülkemizdeki ekoturist profillerine bakılmış, motivasyon ve memnuniyet düzeyleri karşılaştırılmıştır.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, iki yıl boyunca değerli bilgi ve tecrübelerini bizlerle paylaşan, saygıdeğer danışmanım Yard. Doç. Dr. Murad Alpaslan Kasalak'a ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli hocam Uzman Dr. Gamze Kasalak'a teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana destek olan nişanlım Umut Sarı'ya, bir an olsun yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Gizem Demirdiken ve Sevinç İsayeva'ya ve tüm zorlukları benimle göğüsleyen, hayatımın her evresinde bana destek olan değerli annem Gülşen Bahtiyar'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Dilara BAHTİYAR
Antalya, 2017

ÖZET

Küreselleşmenin etkisiyle gelişen ülkelerde betonlaşma artmış, şehrin gürültüsü ve kirliliğinden uzaklaşmak isteyen insanlar tatil amacıyla el değmemiş, sakin ve temiz destinasyonları seçer olmuştur. Talep doğrultusunda şekillenen turizm bu amaçla doğaya yönelik rekreasyonel faaliyetler olarak canlanmaya başlamıştır. Doğa turizmi çatısı altında kendini gösteren ekoturizm günümüz dünyasında önem kazanmış ve birçok ülkenin gelir kaynağı olmuştur. Ekoturizm konusunda ülkemizde bir dizi stratejiler belirlenmiş ve projeler gerçekleştirilmiştir. Ekoturizm pazarından daha fazla pay almak isteyen ülkeler öncelikle ekoturizm pazar araştırması yoluna gitmiş, mevcut ekoturistlerin talep ve beklentileri belirlemiştir. Bu amaçla birçok araştırmacı ülkelere yönelik ekoturist profilleri çıkarmış, ortaya çıkan talepler doğrultusunda ekoturizm arzı yaratılmıştır.

Literatürde, yabancı kaynaklarda ekoturistlerin farklı açılardan (gösterdikleri davranış kişilik özellikleri, sosyo-demografik, sosyo-ekonomik) gruplara ayrıldığı görülmektedir. Aynı zamanda birçok araştırmacının da ekoturizmde uluslararası ilkelerin varolması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu ilkeler altı grupta incelendiğinde birincisi su, doğa, flora ve faunayı içeren çevrenin korunmasına yönelik eylemler, ikincisi çevre bilincini de içeren yerel toplulukların sahip olduğu kültürlerin, doğanın ve geleneklerin öğrenme süreci, üçüncüsü sürdürülebilirliğin her iki tarafta da yer alması hem turist hem de yerel topluluk açısından önemli olması, dördüncüsü yerel halk için ekonomik bir fayda sağlama, beşincisi turist ziyaretlerinin çevresel etkilerinin en aza indirgenmesi, altıncısı ise insan haklarının korunması şeklinde özetlenebilir.

Sunulan bu çerçevede ülkemizde bulunan ekoturist profillerinin tanımlanması ve Ege-Akdeniz Bölgesinde konaklayan ekoturistlerin motivasyonları ile memnuniyetlerinin ölçülmesi hedeflenmiştir. Elde edilen sonuçlar ışığında ülkemize yönelik birtakım ilkeler belirlenmiştir. Aynı zamanda motivasyonları ile memnuniyet düzeyleri arasındaki ilişkilere bakılarak ülkemizin ekoturistik açıdan mevcut potansiyelini ne derece kullandığı ölçülmeye çalışılmıştır. Öte yandan ekoturizm açısından önemli olan destinasyonlar ile Türkiye'nin ekoturizm potansiyeli incelenmiş yapılan girişimler, uygulamalar belirtilmiştir. Yapılan yerli çalışmalarda ekoturistler üzerine inceleme yapılmadığı ortaya çıkmış ve bu alanda bir açıklığın bulunduğu vurgu yapılmıştır. Tez çalışması bu anlamda ilk olma özelliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, Ekoturist, Ekoturist Profili, Ege-Akdeniz Bölgesi

SUMMARY

**WITHIN THE SCOPE OF ECOLOGICAL HOTELS, ECOTOURISTS,
PERSONALITY TRAITS, THE RELATIONSHIP BETWEEN MOTIVATION AND
SATISFACTION: A CASE STUDY OF THE AEGEAN - MEDITERRANEAN
REGION**

Globalization in developing countries increased cementation, the noise and pollution of the city to get away from the holiday for the purpose of people who want untouched, selects a destination has been quiet and clean. For the purpose of tourism that is shaped in line with demand for nature-oriented recreational activities began to come alive as. Nature tourism has gained importance in today's world shows itself under the umbrella of ecotourism which has been a source of income and many countries. Ecotourism in our country about a number of strategies were identified and realized projects. Ecotourism ecotourism is primarily for the countries which want to buy more shares from the market research gone the way of Sunday, the current is committed to eco-tourists demands and expectations. For this purpose, many researchers have profiles for countries ecotourism, ecotourism in accordance with the emerging demands of supply has been created.

In the literature, different angles of eco tourists in foreign sources (their behavior, personality traits, socio-demographic, socio-economic groups, it is seen that it is divided into. At the same time, many researchers in the international principles of ecotourism emphasizes that must exist. These principles are examined in six groups of first water, nature, flora and fauna that contains actions for the protection of the environment, the latter of which owned by local communities including environmental awareness, cultures, traditions and nature of the learning process, the third to be placed on both sides of both tourists as well as local sustainability is important for the community, and the fourth providing an economic benefit to the local community, minimise the environmental impacts of tourists their visit to the fifth, sixth edition can be summarized in the form of the protection of human rights.

In the framework presented in our country, identification of the profile of ecotourism and the Aegean-Mediterranean region aimed at measuring motivations, satisfaction with economists staying in. The analysis results obtained for our country in the light of some principles has been identified. At the same time, the motivations based on the relationship between levels of satisfaction with the country's eco-tourism have been tried to measure in term of the degree of using the existing potential. On the other hand, the potential for ecotourism ecotourism destinations in Turkey that are important for the attempts that have been examined,

applications are noted. Studies made on Indigenous eco tourists appeared that there was a clear emphasis in this area to review and not reviewed. Has the distinction of being the first thesis in this sense.

Keywords: Ecotourism, Ecotourist, Ecotourist Profile, Aegean-Mediterranean Region

GİRİŞ

İnsanların eylemleri sonucu ortaya çıkan turizm yine insanların istekleri doğrultusunda şekil almaktadır. Olimpiyat oyunlarına önem verilen zamanlarda yapılan geziler, buharlı gemilerle başlayan denizaşırı turlar bir başka zamanda yapılan ibadet amaçlı hac turları, hava yollarına önemin artmasıyla ülkeler arası yapılan geziler insanların talepleri sonucunda gerçekleşmiştir. Nitekim bu durum günümüzde de böyledir. Yaygın olarak yapılan kitlesel turizm artık yerini bireysel yönde yapılan turizm çeşitlerine bırakmaktadır. Kentleşmeyle birlikte şehir hayatına yansıyan kalabalıklaşma, kirlilik ve gürültü insanları doğaya, sessiz ve temiz ortamlara yönlendirmektedir.

Çevrenin korunması gerekliliği bilinci 1970'li yıllarda ortaya çıkmıştır. Bu amaçla ülkelerin bir araya gelmesiyle 1972 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Bildirgesi, 1980 yılında Manila Bildirgesi kabul edilmiştir. Çevreye yönelik iş birliğinin sağlanması sonucunda 1987 yılında ise Brundtland Raporu Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan raporda ilk kez sürdürülebilir kalkınma ifadesi kullanılmış ve ekonomik kalkınmanın sadece çevre dostu bir perspektifle gerçekleşebileceği vurgulanmıştır. Raporda doğal çevreye ve yerel halka önem vermek, gelecek kuşaklara da temiz bir dünya bırakmak gibi birtakım hedefler belirlenmiştir. Uluslararası çevre ve ekonomiye yönelik ilkeler 1992 yılında Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda benimsenmiştir. Rio konferansı olarak da geçen toplantıda karar verilen ilkeler doğrultusunda bir dizi fikir birliğinden sonra eylem planlaması yapılmış ve adına Gündem 21 denilmiştir. Eylem planmasında çevre, iklim değişikliği, biyoçeşitlilik gibi konulara yer verilmesiyle birlikte çevre konusu artık ülkelerin gündem konusu olmuştur. Bu bağlamda önem kazanan doğa temelli turizm çeşitlerinden biri olan ekoturizm son yıllarda hızlı bir ivme kazanmıştır. Bu amaçla ele alınan ekoturizmin ülkemizde de önemi anlaşılmaya başlanmış ve Turizm Bakanlığınca 2023 Turizm Stratejisi'nde yer verilmiştir. Çalışmada ülkemizin potansiyeli, ekoturizmde önemli destinasyonlar, ekoturizm üzerine yapılan girişim ve uygulamalar incelenmiştir. Ayrıca literatürde ekoturizmi oluşturan ekoturist profilleri açıklanarak ülkemizde ekoturistlerin profilleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma genel itibarıyla dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde turizm kavramı irdelenmiş önemi ve çeşitleri ifade edilmiştir. İkinci bölümde ekoturizm ayrıntılı olarak incelenerek; ekoturizmin tarihçesi, ekoturizmin tanımı, ekoturizmin özellikleri, ekoturizmin amacı, ekoturizmin ilkeleri, ekoturizmin etkileri, ekoturizmin faaliyetlerine göre çeşitlendirilmesi, ekolojik otellerin tanımı ve özellikleri, ekolojik otellerin etkileri, dünyadaki

ve ülkemizdeki ekolojik oteller, dünyada ve ülkemizdeki ekoturizm arzı ve talebi, ekoturizm sertifikasyon programları, ekoturizmi değerlendiren fütz (swot) ve pest analizleri yer almıştır. Üçüncü bölümde ekoturist kavramı üzerine yoğunlaşmış ekoturist tipleri, sosyo-demografik özellikleri ve seyahat etme nedenleri ve motivasyonları belirtilmiştir. Son bölümde ise Ege-Akdeniz alan araştırması sonucu ekoturistlerin profilleri belirlenmiş literatürde yer alan diğer ekoturist profilleri açıklanmıştır. Aynı zamanda ülkemizde yer alan ekoturistlerin motivasyon ve beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgular, konuya ilişkin hipotezler ve yorumlar sunulmuştur. Sonuç kısmında ise genel bir değerlendirme yapılarak ülkemize yönelik olarak birtakım önermeler yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ

1.1 Turizm Kavramı ve Önemi

Turizm kavramı, dönme hareketi anlamına gelen Latin kökenli ‘tornus’ sözcüğünden ortaya çıkmıştır. Genel anlamıyla tour, bir hareketi, dolaşmayı ve geriye dönmeyi ifade etmektedir (Akat, 2008: 2). Literatüre bakıldığında turizm kavramının tanımı 1905 yılında Guyer-Fueller tarafından yapılmıştır. Ona göre turizm, modern çağa özgü bir olaydır ve bu olay sayesinde doğa insanlara mutluluk verecek, insanların birbirlerine yakınlaşmasına fırsat sağlayacaktır (Kozak vd., 2008: 1). Turizm Bakanlığınca ifade edilen turizm tanımında ise üç önemli unsur göze çarpmaktadır. Öncelikle turizm kişilerin buldukları (yaşadıkları) yerlerin dışına yapılan bir harekettir, ki bu hareketin bir seneyi aşmaması gerekir, yapılan seyahat rekreasyonel etkinlikler amacıyla olabildiği gibi iş, sağlık, din ve buna benzeri amaçlarla da yapılabilir. Birleşmiş Milletler’e göre turizm, turistik süresi 24 saatten az olmamak ve geri dönmek kaydıyla sınırlandırılmış, gelir sağlamak gibi bir amaçla gerçekleşmeyen her türlü seyahat ve konaklama etkinliklerin bütünü olarak ifade edilmiştir. Her iki tanımda da belirtilen çerçeveler gidilen yer, harcanan zaman ve gidiş amacıdır.

Geçmişten günümüze gerçekleşen turizm faaliyetleri gelişmenin hep önemli bir adımı olmuştur. Kimi ülkeler ekonomik olarak sadece turizm etkinliğinden gelir sağlamaktadır ve politikalarını da bu yönde geliştirmektedir. Örneğin Güney Afrika’da gerçekleşen turizm aktiviteleri ülkeye gelir sağladığı gibi, insanların geçim kaynağı haline gelmiştir. Turizm endüstrisi bir hizmet sektörü olması itibarıyla üretildiği yerde tüketilmesi gerekmektedir. Bu anlamda stoklanamaması en belirgin özellikleridir arasında. Emek yoğun bir hizmet sektörü oluşu iş gücüne duyulan gereksinimi de arttırmaktadır. Ayrıca turizm sektörü kendi dışında birçok sektöre (ulaşım, yeme-içme, konaklama, inşaat vb.) de etki yapmaktadır.

Türkiye’ye gelen turist sayıları ve gelirleri incelendiğinde sektörün giderek önem kazandığı, gelişme gösterdiği göze çarpmaktadır. Elde edilen turizm gelirlerinin artışına bağlı olarak ülkemizde turizme yönelik birçok politika geliştirilmiş ve stratejiler belirlenmiştir. Örneğin 2023 Turizm stratejisinde sağlık, kongre, yayla ve ekoturizm çeşitlerine önem verilmesi amaçlanmıştır. Dünya Turizm Örgütü tarafından sunulan bir raporda ülkemizin 2020 yılında, e Fransa, İspanya ve İtalya’dan sonra 4. ülke konumuna geleceği ve turizmden 40 milyar ABD Doları gelir elde edeceği düşünülmektedir. 2015 yılında turizm gelirlerinin GSMH içindeki payı 6,2 iken turizm gelirlerinin ihracata oranı ise 21,9 civarındadır. 2015 yılı turizm gelirinin dış ticaret açığını kapama payı %49.73 olurken 2016 yılında ise %39.48 oranındadır.

Ülkemize 2003-2016 yılları arasında gelen turist sayısı ve gelirleri Tablo 1.1’de gösterilmektedir.

Tablo 1.1 2003-2016 Yılları Arasında Gelen Turist Sayısı ve Gelirleri

<u>Yıllar</u>	<u>Turizm Geliri</u> <u>(1000\$)</u>	<u>Ziyaretçi Sayısı</u>	<u>Ortalama Harcama</u> <u>(\$)</u>
2003	13 854 866	16 302 053	850
2004	17 076 606	20 262 640	843
2005	20 322 112	24 124 501	842
2006	18 593 951	23 148 669	803
2007	20 942 500	27 214 988	770
2008	25 415 067	30 979 979	820
2009	25 064 482	32 006 149	783
2010	24 930 997	33 027 943	755
2011	28 115 692	36 151 328	778
2012	29 007 003	36 463 921	795
2013	32 310 424	39 226 226	824
2014	34 305 904	41 415 070	828
2015	31 464 777	41 617 530	756
2016	22 107 440	31 365 330	705

Kaynak: Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği, 2017

2017 yılı Ocak ayı Incoming Turizm Raporu’na bakıldığında ise Ocak ayında gelen yabancı ziyaretçi sayısında %-9.81 oranında düşüş, Ocak ayında OECD ülkelerinden gelen ziyaretçi sayısında %-26.87 oranında düşüş yaşandığı ortaya çıkmıştır. Raporda en çok artış olan ilk üç pazar Rusya, Azerbaycan ve Gürcistan’dır. Öte yandan Türkiye’ye turist gönderen ilk 15 ülke arasında en büyük düşüş %-42.66 ile Irak pazarında yaşanmıştır. Bu ülkeyi Almanya %-31.05 ve Amerika Birleşik Devletleri %30.09’luk düşüşle izlemiştir. Geçmiş yıllarda da görüldüğü üzere turizm, ülkemizin ekonomik getisi anlamında diğer ülkelerde olduğu gibi önemli bir rol oynamıştır.

1.2 Turizm Tarihçesi ve Gelişimi

İnsanlar, muhtelif sebeplerden ötürü tarihin ilk çağlarından beri sürekli olarak seyahat etmişlerdir. İlk çağlardaki seyahatlerin temel sebebi insanların yaşamsal faaliyetleri ile ilgilidir. M.Ö. 4000 yılında Sümerler tekerleği icat ederek seyahatlerin hızlanmasına katkı sağlamıştır.

M.Ö. 3000’li yıllarda ise Eski Mısır’a piramit ve tapınakları görebilmek için seyahatler düzenlenmiştir. M.Ö. 776 yılında Eski Yunan’da Olimpiyat Oyunları’nın başlamasıyla, Olimpia bölgesine seyahatler yapılmıştır. Genel olarak eski çağlarda insanların seyahatleri boş zamanlarını değerlendirmekten ziyade; ticari, dini, kültürel, askeri vb. nedenlerle gerçekleşmiştir. 11 ve 13. yüzyıllarda yaşanan Haçlı Seferleri, denizasıırı seyahatlere önemli bir örnek teşkil etmektedir. Askeri amaçlarla yapılan bu seyahatler yolcuların bilgi, tecrübe ve kültürel birikimlerinin Avrupa’ya ulaşmasına ve Avrupa’nın zenginleşmesine katkı sağlamıştır.

17. yüzyıllarda Avrupa’da gerçekleşen turizm faaliyetleri daha çok merak ve eğitim amacıyla yapılmıştır. Avrupa komşu ülkeleri arasında büyük şehirleri gezmek, kültürel merkezleri görmek turizm etkinliklerine katılmak için birer etken olmuştur. 17. Yüzyıl sonrasında devam eden turizm hareketleri toplumda yer alan elitlerin dünyadan kaçışı olarak değerlendirilmiş, yapılan girişim ve uygulamalarla boş zaman etkinliğine çevrilmiştir (UNESCO, 2006: 8). Turist kavramı seyahat eden birey anlamıyla ilk kez 1800’li yıllarda kullanılmaya başlanmış, yazılı olarak “Sporting Magazine” isimli bir dergide yer almıştır (Karaküçük, 2016: 10).

18 ve 19. yüzyıllardaki sanayi devrimi ve yaşanan siyasi ve ekonomik trendler modern turizmin temellerini oluşturmuştur. Devrimle birlikte ekonomik büyümenin yaşanması ve sermaye birikiminin artması turizm hareketlerine katılımı kolaylaştırmıştır. 19. yüzyılın ortalarında Avrupa ve Kuzey Amerika’da demiryolu ulaşımının gelişmesiyle birlikte seyahat sürelerinde kısalma olmuş, seyahatlerin daha konforlu ve ucuz yapılması mümkün olmuş, buna paralel olarak da seyahatlerde artışlar yaşanmıştır. Buharlı trene ek olarak, buharlı gemilerin de ortaya çıkışıyla seyahatler yeni bir boyut kazanmış ve denizasıırı ulaşım kolaylaşmıştır. Örneğin Fransa’nın Le Havre kenti ile ABD’nin New York kenti arasındaki seyahat süresi 2 ila 4 aydan, 10 ila 12 güne inmiştir. Ayrıca 1840 yılında Samuel Cunard Avrupa ve Amerika arasındaki ilk düzenli buharlı gemi hizmetini başlatmıştır. Thomas Cook’un İngiltere Leicester’den Loughborough’a 1841 yılında 570 kişilik bir gruba yaptırdığı seyahat, modern turizm çağının başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Bundan dört yıl sonra Thomas Cook ilk seyahat acentesini kurarak, 350 katılımcı ile İskoçya’ya bir seyahat düzenlemiştir. 1856 yılında Rhine Vadisi, Belçika ve Fransa’yı kapsayan ”Büyük Kıta Turunu” gerçekleştirmiştir. 1872’de Jules Verne’nin ”80 Günde Devri Alem” yapıtına ilham kaynağı olan 222 günlük dünya çapındaki turu düzenledi. Daha birçok seyahat düzenleyen Thomas Cook’un ofisleri dünya çapına yayılmıştır.

20. yüzyılda yaşanan dünya savaşları ekonomik ve sosyal refaha darbe vurmuş ve dolayısıyla turizm hareketlerini de olumsuz etkilemiştir. Diğer taraftan bu dönemde

karayollarının ve otomobillerin artması, hava ulaşımında gerçekleşen yenilikler daha hızlı, daha kolay ve daha konforlu seyahatlerin ortaya çıkmasını sağlamış ve turizmde dönüm noktası yaratmıştır. Özellikle kitle ulaşım araçlarının yaygınlaşması, seyahat maliyetlerini düşürmüş ve daha geniş kitlelerin turizme ilgi duymasını sağlamış, bu da turizmin günümüzdeki anlamını almasını sağlamıştır (Karaküçük, 2016: 15).

1.3 Turizm Çeşitleri

Turizm faaliyetleri gösterdikleri özellikler bakımından çeşitli sınıflara ayrılmıştır. Bu sınıflandırmalar kimi yazarlarca farklılık göstermektedir. Bunun sebebi turizm çeşitlerinin birbiriyle bağlantılı olması ve aralarında keskin farkların bulunmamasıdır (Kozak vd., 2011: 11).

1.3.1 Katılan Birey Sayısına Göre Turizm Çeşitleri

Literatürde turizm faaliyetlerine katılan bireylerin sayıları dikkate alınarak sınıflandırmalar yapılmıştır. Genel olarak sınıflandırma bireysel (ferdi) turizm, kolektif (grup) turizm ve kitle turizmi olmak üzere üç gruba ayrılmıştır.

1.3.1.1 Bireysel (Ferdî) Turizm

Kitle turizm faaliyetleri olarak başlayan turizm zamanla yerini bireysel turizme bırakmıştır. Artık insanlar hobileri ve zevkleri doğrultusunda hareket etmeye başlamıştır. Öte yandan kitle turizminin verdiği doygunluk hissi insanları bireysel turizme yönlendirmektedir. Aynı zamanda getirdiği gelir nedeniyle ülkelerde bireysel turizme yönelik çalışmalar yapmaktadır. Örneğin İtalya ülkeyi pahalı ve kaliteli bir destinasyon haline getirmek için bireysel turizme önem vermekte ve bu bilinçten hareketle üst gelir düzeyine sahip ülkelerin pazarına girmektedir (Hussein ve Saç: 2008: 31).

1.3.1.2 Kitle Turizmi

Kitle turizmde, kişiler turizm faaliyetine topluluklar halinde katılırlar. Seyahat acenteleri veya tur operatörleri tarafından düzenlenen, belli bir program dahilinde, ulaştırma aracı ve standardı tespit edilen turizm etkinliklerini kapsayan turizm türüdür. Kitlesele turizmin en belirgin özelliği insanların paket turlara yönelmesidir.

1.3.1.3 Kollektif (Grup) Turizm

Kollektif turizm, daha çok özel ilgi gruplarının katılımıyla gerçekleşir. Katılım sayısı genel olarak 11-16 kişi arasında değişmektedir. Kuş gözlem derneklerinin belirli zamanlarda kuş gözlemek amacıyla düzenlediği grup gezileri kollektif turizm içerisinde incelenebilir.

1.3.2 Katılan Bireylerin Yaşlarına Göre Turizm Çeşitleri

Bu sınıflandırmada çeşidinde turizm faaliyetine katılan katılımcılar yaşlarına göre gruplandırılmıştır.

1.3.2.1 Gençlik Turizmi

Gençlik turizmi, 15-24 yaş grupları arasındaki kişilerin ebeveynleri olmadan turizm faaliyetlerine katılmaları şeklinde tanımlanabilir. Dünya Turizm Örgütü'ne göre uluslararası turizm hareketlerinin yaklaşık %20'si gençler tarafından yapılmaktadır. Avrupalı gençlerin rağbet ettikleri ülkeler sırasıyla Fransa, İspanya, Avusturya, Almanya ve İtalya'dır. Gençlik turizmi 4 temel olguya dayanmaktadır. Bunlar;

- Genç bireylerin yer alması
- Gençlik turizmi gerçekleştiren kurum/kuruluşların varlığı,
- Sosyo-kültürel ilişkilerin varlığı,
- Ucuz konaklama ve ulaşım imkanlarının varlığıdır (Hussein ve Saç:2008:32).

1.3.2.2 Orta Yaş (Yetişkin) Turizmi

Yetişkin turizmi faaliyetine katılan bireylerin yaş grupları daha çok 25-60 yaş arasındadır. Bu yaş grubundaki bireyler çalışma hayatında yer almaktadır (Kozak vd., 2011: 23).

1.3.2.3 Üçüncü Yaş Turizmi

65 yaş ve üzeri bireylerin katılım gösterdiği turizm şeklidir. Bu yaş grubundaki insanlar emeklilik haklarını kazandıktan sonra yeterince boş zamana sahip oldukları gerekçesiyle turizm hareketlerine katılırlar. Daha çok turistik yoğunlaşmanın az olduğu dönemleri tercih ederler. Üçüncü yaş turizminin oluşturan nüfus başta Almanya olmak üzere tüm Avrupa pazarında etkili olmaya başlamıştır (Hussein ve Saç, 2008: 34).

1.3.3 Katılan Bireylerin Gelir Düzeyine Göre Turizm Çeşitleri

Turizm hareketlerine katılmada bireylerin bulundukları statü sahip oldukları gelir de önem arz etmektedir. Bu bağlamda turizm hareketleri katılan bireyler gelir düzeyine göre sosyal turizm ve lüks turizm olarak iki grupta incelenebilir.

1.3.3.1 Sosyal Turizm

Gelir düzeyi bakımından zayıf halk kitlelerinin turizm faaliyetlerine katılmalarının sağlanması için yapılan bir dizi girişim ve uygulamalar sonucunda doğan ilişkilerin bütünü sosyal turizm olarak adlandırılmaktadır. Gelir düzeyi bakımından zayıf halk kitlelerini oluşturan bireyleri işçiler, memurlar, zanaatkarlar, emekliler, bedensel özürlüler, çiftçiler, gençler şeklinde sıralamak mümkündür. Sosyal turizmin temel ilkesine göre, her bireyin seyahat etme hakkı bulunmaktadır ve her bireyin seyahat olanaklarından faydalanmalıdır (Kozak vd., 2011: 16).

1.3.3.2 Lüks Turizm

Ekonomik açıdan üst gelir grubunda bulunan kişilerin gerçekleştirdiği turizm çeşididir. Bu turizm hareketine katılan bireyler, paket tur satın almanın yerine tüm hizmetleri kendileri gerçekleştirir. Örneğin seyahate şahsi araçlarıyla ve hizmetçileriyle çıkarlar. Konfor ve rahatlık bu grupta yer alan turistler için oldukça önemlidir.

1.3.4 Katılan Bireylerin Amaçlarına Göre Turizm Çeşitleri

Bireylerin turizm etkinliklerine katılma amaçları farklılık göstermektedir. Bu amaçla turizmden gelir sağlayan ülkeler turizm politikalarını ve stratejilerini bu amaçlara uygun olarak çeşitlendirmişlerdir.

1.3.4.1 Toplantı (Kongre) Turizmi

Bireylerin bilim, sanat, eğitim gibi konuları tartışmak üzere belirli dönemlerde bir araya gelerek düzenledikleri kongre, konferans gibi etkinliklerin bütünüdür (Uluslararası ve Batman, 2010: 247). Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği'nin 2013 yılı Türkiye Kongre Turizmi Raporu'na göre; 10 yıl önce Türkiye'de 500 ve üstü kişiyi bir araya getiren uluslararası ölçekte 80 kongre yapılırken, 2012'de bu rakam 179'a, 2013 yılında ise 196'ya ulaşmıştır. Bir başka deyişle, 10 yıllık dönemde büyük kongre sayısında yüzde 254'lük artış yaşanmıştır. İstanbul başta olmak üzere Antalya, Ankara, İzmir, Bursa'da yıl içinde onlarca uluslararası kongre gerçekleşmiştir. 2015 yılının ICCA verilerine göre dünya çapındaki sıralamada toplantı sıralamasına göre Türkiye 18.sırada yer almaktadır. Sıralamada yer alan ilk 20 ülke aşağıda

sıralanmaktadır. Dünya çapındaki sıralamaya göre ÷lkelerde ger÷ekleşen toplantı sayıları aşağıdaki gibidir;

1. A.B.D. :925
2. Almanya: 667
3. Birleşik Krallık: 582
4. İspanya: 572
5. Fransa 522
6. İtalya: 504
7. Japonya: 355
8. Çin: 333
9. Hollanda: 333
10. Kanada: 308
11. Brezilya: 292
12. Portekiz: 278
13. Kore Cumhuriyeti: 267
14. Avusturya: 258
15. Avustralya: 247
16. Belçika: 216
17. İsveç: 216
18. Türkiye: 211
19. Danimarka: 204
20. İsviçre: 194

Aynı raporda toplantı faaliyetlerine katılan kişi sayısına göre yapılan sıralamada ise Türkiye 11.sırada yer almaktadır (International Congress and Convention Association, 2015).

1.3.4.2 Sağlık Turizmi

Tedavi amaçlı kaplıcalara gitme veya diğer sağlık merkezlerine seyahat eden kişinin fiziksel iyilik halini korumak amacıyla yaptığı gibi estetik cerrahi operasyonlar, organ nakli, diş tedavisi, fizik tedavi, rehabilitasyon gibi gereksinimi olan insanlar tarafından yapılan turizm faaliyeti sağlık turizmi olarak adlandırılmaktadır (Edinsel ve Adıg÷zel, 2014: 182). Küreselleşen dünya ile birlikte seyahat olanaklarının artması, ulaşımındaki kolaylıklar yaşanması sağlık turizminin de gelişimini sağlamıştır. Diğer taraftan sanayileşme ve kentleşmenin getirdiğı olumsuz etkiler insan sağlığını bozmuş ve bu anlamda da sağlık turizme talep artmıştır.

Sağlık Bakanlığı tarafından da önem verilen sağlık turizmi 4 temel ögeyi barındırmaktadır. Bunlar;

- Termal Sağlık Turizmi
- Medikal Turizm
- Yaşlı Turizmi (3.Yaş Turizm)
- Engelli Turizmi

Engelli turizmi yerine ayırıcı olmayan ve herkesi kapsayan erişilebilir turizm kavramını kullanmak, genel anlamda kabul gören bir yaklaşımdır. Bu bağlamda erişilebilir turizm; erişim ihtiyacı bulunan insanlara eşit ve onurlu bir şekilde turistik ürün ve hizmetlerini kullanma olanağı sunmaktadır (Akıncı ve Sönmez, 2015: 101)

Sağlık Bakanlığı verilerine göre; dünyada 2008 yılında toplam 4.1 trilyon, 2009 yılında ise 5.4 trilyon dolar tutarında sağlık harcaması yapılmıştır. ABD’de sağlık turizmi harcamaları 5.5 milyar dolar iken, Avrupa’da 3.5 milyar Euro civarı, Romanya ve Çek Cumhuriyeti gibi ülkelerde ise bu kazanç 1 milyar doları geçmektedir. Genel anlamda ülkeler gelişmişlik düzeylerine göre GSMH’lerinin %2’si ile %16’sı arasında değişen oranlarda sağlık harcaması yapmaktadır. Türkiye’de ise bu oran % 6 civarındadır. 2009 yılına bakıldığında Türkiye’de sağlık harcamaları tutarı 38 milyar USD’ye ulaşmış olup GSMH içinde oranı % 6.2’lik bir paya denk gelmektedir. Türkiye 2013 yılı Medikal Turizmi Değerlendirme Raporu’na göre; ülkemize 2012 yılında 261.999 uluslararası hasta gelmiş, bu hastaların 169.462’si medikal turist olarak tedavi amacıyla gelerek hastanelere başvurmuştur ve bu hastaların çoğunluğu (% 91’e yakını) en fazla özel hastaneleri tercih etmiştir. Tablo 1.2’de görüldüğü gibi 2008’den itibaren toplam hasta sayısında büyük bir artış yaşanmıştır.

Tablo 1.2 Türkiye’de Sağlık Hizmeti Alan Uluslararası Hasta Sayıları

Yıl	Toplam Hasta Sayısı
2008	74093
2009	91961
2010	109678
2011	156176
2012	261999

Kaynak: Türkiye Medikal Turizmi Değerlendirme Raporu, 2013

Rapor sonuçlarına göre 2012 yılında medikal turistler en çok Libya, Almanya ve Irak’tan gelmiştir, turistin sağlığı kapsamında hizmet alan hastalar ise en çok Rusya, Almanya

ve İngiltere’den gelmiştir. Genel olarak bakıldığında uluslararası hastaların en fazla geldikleri ülkelerin Almanya, Libya ve Rusya olduğu ortaya çıkmıştır.

1.3.4.3 İnanç Turizmi

Çeşitli dinlere mensup kişilerin, dini ihtiyaçlarını gerçekleştirmek amacıyla inanç çekim merkezlerine yaptıkları seyahatlerin turizm kavramı içerisinde değerlendirilmesi inanç turizmi olarak tanımlanmaktadır (Sargın, 2006: 3). Türsab İnanç Turizmi 2014 Raporu’na göre; Türkiye’de 400-500 bin kişi dini amaçlı olarak Suudi Arabistan’a giderken, Türk turizmi açısından da ‘inanç’ her geçen yıl daha büyük bir önem taşımaktadır.

Üç büyük dinin kutsal mekanlarının bulunduğu Türkiye’ye dini amaçlı seyahat edenlerin sayısındaki en büyük artışın 2007 yılında yaşandığı Tablo 1.3’te görülmektedir.

Tablo 1.3 Türkiye’ye Dini Amaçlı Gelen Turist Sayısı

Yıl	Dini Amaçlı Gelen Turist Sayısı
2003	64.548
2004	65.778
2005	112.308
2006	125.503
2007	143.969
2008	99.041
2009	127.815
2010	114.340
2011	106.743
2012	66.401
2013	59.076
2014*	55.540

*2014 yılı Ocak-Haziran ayları arası verilerdir.

Kaynak: Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği İnanç Turizmi Raporu, 2014

2012 yılından itibaren başlayan düşüşün sebebi, Suriye ve Irak ülkelerinde yaşanan olaylardan kaynaklanmaktadır. İsrail ile yaşanan gerginlik sonucunda Tevrat’ta adı geçen Dicle, Fırat bölgesi ve Harran’a gelen İsrailli turist sayısında düşüşler meydana gelmiştir.

1.3.4.4 Golf Turizmi

Golf turizminin popülaritesi her geçen gün artmaktadır. Pek çok Avrupa golf kulübü, genç insanların spor yapmaya yönelmesi için gençlere yatırım yapmaktadır. Önceki yıllarda olduğu gibi, golf turu yoluyla yapılan gezilerin çoğunluğunda operatörler gezileri dört ile yedi

gün arasında düzenlemekteydi. Gezi rezervasyonlarının uzunluk oranına bakıldığında yıllara göre 2014 yılında bu durum artış göstermeye başlamıştır. Golf sporu daha çok üst gelir grubunda yer alan insanlar tarafından yapılmaktadır. Bu yüzden ekonomik anlamda iyi gelir sağlayan turizm çeşitleri içindedir. Yapılan bir çalışmada, ankete katılanların % 43'üne göre golf paketi fiyatları 2014 yılında artarken,% 50'si fiyatlar genelde benzer seviyede kaldığını belirtmiştir. 2014 yılında golf turizmi pazarında İspanya, Portekiz, Birleşik Arap Emirlikleri ve ABD'de fiyatlar artış göstermiştir. Golf gezginlerinin golf seçiminde üç önemli faktör bulunmaktadır. Bunlar;

1. Erişilebilirlik (doğrudan uçuşların varlığı),
2. Paket fiyatları,
3. Golf sahalarının ve tesislerin kalitesi

KPMG (Golf Advisory Practice)' nin rapor sonuçlarına göre, golf turizminde İspanya ve Portekiz en popüler iki ülke olmayı sürdürürken golf sahaları açısından Güney Afrika, Fas, Birleşik Arap Emirlikleri, Güneydoğu Asya (özellikle Tayland, Vietnam) ve Bulgaristan golf turizminde yükselen ülkeler arasında yer almaktadır.

Türkiye özellikle Antalya-Belek'teki sahalarıyla dünyaya kendini göstermektedir. Dünyada 75 ülkeden 350 golf tur operatörünün bağlı bulunduğu Uluslararası Golf Tur Operatörleri Birliği tarafından (IAGTO) 2008 yılı için Antalya-Belek Bölgesi Avrupa'da yılın en iyi golf bölgesi olarak seçilmiştir (IAGTO, 2008). Ayrıca Türkiye 2012 Dünya Amatör Golf Şampiyonası'na ev sahipliği yapmıştır. Golf Turizmi Sektör Raporu'na (2011) göre, Türkiye mevcut durumda 15'i Antalya-Belek'te, 3'ü İstanbul'da ve 1'i Bodrum'da olmak üzere toplam 19 golf sahasına sahiptir. Türkiye Golf Federasyonu 2004 yılında başlattığı "4 Yılda 100 Golf Sahası" hedefini gerçekleştirmek için çalışmalarına devam etmektedir. Ekonomik açıdan bakıldığında, 2009 yılında Antalya-Belek Bölgesi'ne 100 bin sporcu gelmiş, 437 bin oyun oynanmış ve yaklaşık 33 milyon 240 bin avro gelir getirmiştir. Gelen oyuncuların yapmış olduğu diğer harcamalarla birlikte toplam 130 milyon 230 bin avro gelir elde edilmiştir (Baka Golf Turizmi Sektör Raporu, 2011).

Betuyab'ın verilerine göre, 2010 yılında Belek'teki golf tesislerinde oynanan oyunların % 64,7'si Kasım-Nisan arasındaki 6 aylık dönemde gerçekleştiği görülmektedir. Bilindiği gibi bu dönem Antalya bölgesinin düşük sezonudur ve birçok konaklama tesisi de kapalıdır. Golf sahalarına sahip olan bölgelerde konaklama tesisleri genelde yıl boyu açıktır, buralarda hem doluluk oranları hem de fiyatları yaz ve kış dönemleri arasında çok büyük farklılıklar göstermemektedir. Tablo 1.4'te Golf oyun sayısının aylara göre dağılımına baktığımızda golf oyunlarının daha çok düşük sezonda gerçekleştiği görülmektedir. Yaz aylarında kendi

ülkelerinde golf oynayanlar, sonbahar ve kış aylarında Belek gibi Akdeniz bölgesinin ılıman iklimini tercih etmektedirler.

Tablo 1.4 Antalya-Belek’de Golf Sahalarında Oynanan Oyunların Aylık Dağılımı (2010)

AYLAR	OYUN SAYISI	PAY (%)
Ocak	25.647	5,3
Şubat	48.804	10,1
Mart	83.342	17,1
Nisan	58.225	12,0
Mayıs	49.858	10,3
Haziran	14.302	2,9
Temmuz	7.175	1,5
Ağustos	7.072	1,4
Eylül	24.922	5,2
Ekim	67.555	14,0
Kasım	65.741	13,6
Aralık	31.894	6,6
TOPLAM	483.537	100,0

Kaynak: Belek Turizm Yatırımcıları Birliği, 2010

1.3.4.5 Yat Turizmi

Yat turizmi, birçok doğal ve beşeri etkenin bir araya gelmesiyle oluşmuş bir turizm aktivitesidir. Teknolojinin ilerlemesine bağlı olarak gelişen deniz yolu taşımacılığı son zamanlarda turizme doğrudan etki yapmış ve bu etki sonucunda deniz turizmi gelir yaratan önemli turizm çeşitleri arasına girmiştir. Günümüzde dünya yatçılığı özellikle Akdeniz’de öne çıkmakta ve gelişimini sürdürmektedir. 2007 yılı verilerine göre yaz mevsiminde 600.000 teknenin Akdeniz çanağındaki ülkeleri ziyaret ettiği belirtilmektedir. 2007 yılı verilerine göre Akdeniz’de mevcut 718 marina da yaklaşık 315.000 yat bağlama kapasitesi bulunmaktadır ve bu kapasitenin büyük bölümü Fransa, İtalya ve İspanya gibi Batı Akdeniz kıyılarında yer alan marinalardan oluşmaktadır (Yılmaz ve Tükeltürk, 2014: 67). Deniz Ticaret Odası tarafından hazırlanan ‘2012 yılı Deniz Sektör Raporu’ verilerine göre, İtalya’nın 6.500 km. uzunluğundaki kıyılarında 380, İspanya’nın 4.964 km uzunluğundaki kıyılarında 96, Hırvatistan’ın 5.835 km

uzunluğundaki kıyılarında 50 adet marina varken, Türkiye'nin 8.333 kilometrelik kıyılarında Turizm Bakanlığı belgeli sadece 40 marina (Yacht Türkiye Dergisi-2012 verilerine göre sayı 42'dir.) bulunmaktadır. Dünya genelinde 19.000 adet marina/yat limanı mevcut olup, sadece Avrupa genelinde 5.000 adet marina/yat limanı mevcuttur. Türkiye'deki 42 marinanın, denizde 14.314 yat, karada 5.537 yat ve toplamda 19.851 yat bağlama kapasitesi bulunmaktadır (Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü, 2013). Ülkemiz iklimi sayesinde yat turizmine oldukça elverişlidir aynı zamanda Ege Bölgesin'deki dağların denize dik uzanmasıyla birlikte birçok koy ve körfeze sahiptir. Turizm ve Kültür Bakanlığı tarafından yat turizmine yönelik birtakım çalışmalar günümüzde de devam etmektedir. Örneğin; İzmir'de bulunan 6 faal yat limanı sayısının, 18 yeni liman ile 24'e çıkarılması ve sahil şeridindeki yat bağlama kapasitesi 2023'e kadar bin 965'ten 8 bin 365'e ulaştırılması hedeflenmiştir.

1.4 Dünya Turizminde Gerçekleşen Yeni Eğilimler

Kitlel olarak başlayan turizm hareketlerinde zaman içinde bir dizi farklılık yaşanmıştır. Günümüzde insanlar özel ilgileri doğrultusunda bireysel hareket etmeye başlamıştır. Kitle turizminin çevreye verdiği zararlar ortaya çıkmış ve bu anlamda çevreyi ve doğayı koruma bilinci artmıştır. Çevreyi koruma bilincinin yanı sıra ekosistem içerisinde yer alan canlılara minimum zarar vermek amacıyla çevreye yalnızca ayak izini bırak felsefesiyle hareket eden doğa dostu turistler ortaya çıkmıştır. Doğaya verilen önemle birlikte doğa temelli turizm çeşitlerine yönelim başlamış ve doğayı koruma adı altında farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır.

1.4.1 Glamping Turizmi

Glamping, İngilizce kökenli olup 'glamorous' (büyüleyici, lüks) ve 'camping'in (kamp yapmak) birleşmesinden oluşmuş "lüks kampçılık" anlamında bir kelimedir. "Bir parça lüks ve 2020'nin turizm trendi" şeklinde tanımlanan glamping, kamp yapmayı sevmeyenler önemli bir turizm çeşididir. Glamping turizmi, sürdürülebilir ve sağlıklı bir yaşam tarzını benimseyen insanlar tarafından tercih etmektedir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre, Glamping turizmini tercih eden turistlerin belli başlı özellikleri şu şekildedir;

- ✓ Daha fazla yüksek gelir grubundakiler ile orta gelir grubundaki aileler ve çiftler tercih etmektedir.
- ✓ Yaş grubu olarak 50 yaş ve üzeri kişiler çoğunluktadır.
- ✓ Doğayı, lüksü, sağlıklı yaşam tarzını benimseyenler tercih etmektedir
- ✓ Standart otel ya da tatil köyleri dışında doğanın içinde dinlendirici aktiviteler yaparlar.

- ✓ Kamp sırasında çocuklu aileler çocuklarının sosyal çevreye katılmasını ve mutlu olmasını isterler (Ergüven vd., 2015: 262).

1.4.2 Backpacker Turizmi

Geçmişte backpacker turistler, sosyal olarak alışılmadık veya farklı tipler olarak görülürken günümüzde özellikle de Batılı ülkelerde son derece popüler hale gelmiştir. Bütçelerine göre, uzun seyahatları tercih eden sırt çantalı bu turistler çevreyi korumak amacıyla arkadaşlarını da bu yola teşvik eder ve çevre için sürdürülebilir bir çözüm yolu aramaktadır. Dünya pazarında niş pazar olarak görülen sırtçantalı turistler, seyahatlerini bağımsız olarak gerçekleştirirken turizm faaliyetlerine gönüllü olarak katılırlar. Amaçları yeni ve birden fazla destinasyonu gezmek, keşfetmek ve yeni insanlarla tanışmaktır. Yerli litetaturde çok fazla yer almamasına rağmen ülkemiz sırtçantalı turistler tarafından tercih edilmektedir. Richards ve Wilson'un (2004) çalışmasına göre Türkiye, sırtçantalı turistler tarafından en çok tercih edilen altıncı turizm destinasyonudur (Harman vd., 2013: 270).

1.4.3 Gönüllü Turizm

Gönüllü turizm adı altında kesin bir tanımlamanın yapılamamasının sebebi, gönüllülüğü oluşturan unsurlar ile gönüllülük-turizm çizgilerinin kesin bir şekilde belirlenmemesidir. Literatürde 'Voluntourism', 'gönüllü turizm', 'gönüllü tatiller' ve 'gönüllü seyahat' olarak da adlandırılan bu turizm çeşidinde toplumda bazı grupların maddi yoksulluğuna yardım etmek veya hafifletmek, kırsal yaşamı desteklemek ve bu tarz çiftliklerde çalışmak gibi emeklerine layık nedenlerle gönüllü olarak çalıştırılan aynı zamanda bir tatil geçiren bireyler yer almaktadır. Voluntourizm, çoğu zaman, "turistlerin yaşayabileceği daha iyi yerler ve daha iyi gezilecek yerler" yaratarak sorumlu bir turizm etiğinin beklentilerine yol açarak, varış noktaları için yararlı alternatif turizm bağlamında orijinallik deneyimlemenin bir yolu olarak teşvik edilmektedir. Birçok ülkede bu amaçla çeşitli organizasyonlar yer almaktadır, ayrıca Avrupa Birliği'nin gönüllük adı altında çeşitli projeleri bulunmaktadır. Dünyanın her yerinden yerli ve yabancıların katılımıyla gerçekleşen gönüllü turizm ülkemizde de uygulanmaktadır. Buğday Derneği tarafından yürütülen Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası projesi olarak adlandırılan Tatuta'da isteyenler gönüllü olarak çiftliklerde çalışabilir, deneyim ve tecrübe kazanırken tatil yapabilirler.

1.4.4 Yavaş Turizm

Küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan betonlaşma, hava, su ve çevre kirliliği, gürültü, organik olmayan ürünler insan yaşamını olumsuz etkilemeye başlamıştır. Kimi zaman bu

etmenler ciddi olarak sağlık problemlerine yol açmıştır. Yaşanılan tüm bu olumsuz etkiler sonucunda Cittaslow felsefesi doğmuştur. Kelime olarak citta şehir anlamına gelirken, slow ise yavaşlığı, sakinliği temsil etmektedir. İtalya’da baş gösteren hareket Slow Food’la başlamış neticesinde Sakin şehirler ortaya çıkmıştır (<http://cittaslowturkiye.org/#cittaslow>, erişim tarihi: 02.06.2017). Yerel halkı ve değerlerini koruyan, yöresel lezzetlere, gelenek ve göreneklere çıkan bu akım turizm literatüründe yavaş turizm olarak adını almıştır. Yavaş turizm şehirden bunalan insanların sakinlik istediği, doğa ile başbaşa kalınabilen bir turizm şeklidir.

1.4.5 Gastronomi Turizmi

Gastronomi kavramı oldukça köklü geçmişe sahip bir bilim dalını olmasına rağmen gastronomi turizmi kavramı ve ilgili araştırmalar oldukça yenidir. Seyahat Endüstrisi Birliği gastronomi turistlerinin %70’inin gittikleri yerlerde, bölgesel yiyecekler, yemek tarifleri, şarap vb. rnleri satın alarak yaşadıkları yerlere götürdüklerini, bunları arkadaşları ve aileleri ile paylaşmak istediklerini belirtmektedir. Yapılan araştırmalarda, gastronomi turizmine katılan kişileri seyahate iten üç temel unsur bulunmaktadır. Bu unsurlar; farklı yiyecek-içecekleri tatma ve üretim sürecini görme, değerliş kültürleri mutfak geleneklerini bizzat gözlemleyerek öğrenme, yeni ğgn sistemleri ve yeme stillerini keşfetmedir (Sarışık vd., 2015: 267).

1.4.6 Ekoturizm

Sürdürülebilirlik kavramı kaynaklarda çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Middleton ve Hawkins (1998) sürdürülebilirliği “İnsan nüfusunun etkinlikleri ile doğal, sosyal ve kültürel çevreleri arasında uyumun bulunduğu bir denge durumu” olarak tanımlamıştır. Dünya Turizm rgt tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır; ‘sürdürülebilirlik, bugünkü turistlerin ve ziyaret edilen bölgelerin gereksinimi karşılanırken, bu bölgelerin gelecek için korunması ve fırsatların iyileştirilmesidir’(Sonuç, 2014: 15). Bu bağlamda sürdürülebilirliği, gelecek kuşakların ihtiyaçlarını tehlikeye atmaksızın, şimdiki kuşakların ihtiyaçlarını karşılayan gelişim şeklinde tanımlamak mümkün olabilir. Sürdürülebilir turizm ise, ‘Bir bölgede uzun bir süre dahilinde, kabul edilebilir bir ölçekte gerçekleştirilen ve sürdürülen, gelişim biçimi, turistik etkinlikleri ve süreçleri iyi yapılandırılmış, evre (beşeri ve fiziki) niteliklerini değerıştirmeyen veya olumsuz yönde etkilemeyen, turizm türüdür.’(Kozak ve Bağe, 2009: 93-94). Sürdürülebilir turizm bir bakımdan turizmin devamlılığını sağlarken diğer yandan kontrol mekanizması ile denetleyici, denetlerken ise are bulucu veya önleyici bir görev üstlenmektedir. Bu sorumluluk altında müşteri memnuniyetini ve çevreyi korumak amacıyla hareket etmektedir. Sürdürülebilir turizm bu özellikleriyle beraber bir yaklaşım olarak diğer turizm eşitleri de kapsamaktadır. Bu bakımdan bir şemsiye görevi üstlenmektedir. 1980’lerden itibaren sürdürülebilir turizm giderek

araştırmacılarında dikkatini çekmiştir. Bu amaçla turizmin çevresel sonuçları, topluluklar üzerindeki etkileri ve toplum ve çevre üzerindeki olumlu veya olumsuz sonuçları, geliştirme ve kontrol konuları her yıl araştırmacıların konusu olmuştur (Aksu vd., 2016: 131).

Günümüzde turizm, istihdam ve harcama rakamlarına göre dünyanın en büyük endüstrileri içerisinde yer almaktadır. Dünya nüfusunun yaklaşık % 12'sine eşdeğer 800 milyondan fazla kişi, her yıl uluslararası seyahat etmektedir. Ayrıca yapılan araştırmalarda insanların ikamet ettikleri ülkelerde çok daha fazla seyahat ettikleri ortaya çıkmıştır. Turizm hava limanları, demiryolları sistemleri, yol ağları, elektrik enerjisi sistemleri, tarımsal üretim ve su tedarik sistemleri gibi birçok ulusal altyapılara dayanır ve bu sektörler de gelir sağlamaktadır. Seyahat, daha kişisel bir boyutta, bireylere, günlük yaşamın sıkıntılarından geçici olarak kaçma, romanı ya da bilinmeyen deneyimleme imkânı sunmaktadır; uzun süren hayali gerçeğe dönüştürür. 'Dünyayı Keşfetmek', gelişmiş ülkelerdeki birçok insanın en iyi yaşam hedefleri arasında yer almaktadır. Sonuç olarak, turizm sektörü genel olarak ekonomik krizlerden, siyasi krizlerden, aşırı hava olaylarından veya hatta doğal afetlerden kaynaklanan aksamalara karşı oldukça dayanıklı görünmektedir. Doğa temelli turizm, genellikle ulusal biyolojik çeşitliliğin büyük bir bölümünün yoğunlaştığı gelişmekte olan ülkelere, ulusal parklara ve vahşi doğa bölgelerine yapılan gezileri içeren (doğa tabanlı) bir turizmdir. Fiziksel riskleri taşıyabilecek bir "macera turizmi" unsuru da içerebilir (Kuenzi ve McNeely, 2008: 155-156).

Kentsel bir yaşam ve küreselleşme ile birlikte gelen kolaylıklar ve olanaklar, gittikçe doğadan kopukluğa neden olmaktadır. Tüketmiş olunan bir balık veya et dilimi ya da sıcak tutan kıyafetlerin arkasındaki canlılar artık görünür gelmemektedir. Meyve ve sebzelerin mevsimsellikleri neredeyse tamamen ortadan kalkmış bulunmaktadır. Evlerde yer alan mobilyalar, geldiği ağaçlar gibi resmedilmemektedir. Birçok insan için, 'doğayla bağlantıya geçmek' sonuçta farklı bir tatil deneyimdir. Karla kaplı dağlar, egzotik yaban hayatı, yemyeşil yağmur ormanları, geniş çöl manzarası ve muhteşem kuş ve deniz yaşamı sunan bozulmamış sahil şeritleri, toprak renkli savanlara kadar birçok doğayı yaşama olanakları sayısız gibi görünmektedir (Kuenzi ve McNeely, 2008: 160). Bu bağlamda tanımlamak gerekirse, doğaya dayalı turizm, doğal amaçlı turistik yerlerin keyfini çıkarmak ve tüplü dalış, doğa yürüyüşünden yaylalara çıkmak gibi çeşitli doğa tabanlı etkinliklere katılmak amacıyla büyük oranda üstlenilen boş zaman seyahatidir. Doğaya dayalı turizm, uluslararası ziyaretçiler için en iyi motivasyon kaynağı haline gelmektedir ve aynı zamanda ülke ekonomisinin önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Doğa temelli/kaynaklı turizm üzerine Laarman ve Durst (1987) 'doğa seyahati' (veya bazen doğaya yönelik) terimini kullanmıştır. Boo (1990) Latin

Amerika’da yaptığı çalışmasında, doğa ile eş anlamlı olarak ‘eko-turizm’ kavramını kullanmıştır.

Lucas (1984), doğa turizmini doğal alanların ve doğanın gözlemlenmesinin zevkine dayandırmakta ve bu tür turizmin faaliyetlerinin çevreye düşük bir etkisi olduğunu, topluma da sosyal ve ekonomik katkılar sağladığını ifade etmiştir. Kutay, (1989) ‘çevre dostu seyahat’ (Borst, 1990) ve ‘yeşil turizm’ , Lane (1990) ‘sürdürülebilir turizm’ çeşitlerini doğa temelli turizm çatısı altında ifade etmiştir. Valentine (1992), doğa kaynaklı turizmin boyutlarını üç grupta incelemiştir. Ona göre; doğa kaynaklı turizm, iyi idare edildiğinde, hem biyoçeşitliliğin korunmasına hem de yoksulluğun azalmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda doğa kaynaklı turizm çeşitleri yerel halkın korunan alanlardan ekonomik fayda sağladığı bir araçtır. Lindberg (1991) doğa tabanlı turizmin 1988’de gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerine 2-12 milyar dolar arasında katkıda bulunduğunu belirtmiştir.

Tablo 1.5 Doğa Kaynaklı Turizmin Boyutları

Deneyim	Doğa bağımlılığı (bağımlı, gelişmiş) Etkileşim yoğunluğu (özel, gündelik) Sosyal duyarlılık (grup içi dinamikler)
Biçim	Süre Altyapı desteği düzeyi (saha, taban) Grup boyutu ve türü Kültürel etkileşim faktörü Ödeme isteği Ziyaretin uzunluğu
Yer	Erişilebilirlik (uzaklık) Kalkınma katkısı (şehir, köy) Mülkiyet (özel, hükümet) Kırılganlık (sürdürülebilir, kapasite)

Kaynak: Valentine, 1992: 109

Ele alınan özellikler bakımından doğaya dayalı turizm, doğa üzerinde yapılan tüm faaliyetlerini kapsamaktadır. Ekoturizm, doğa temelli turizm endüstrisi içinde hızla büyüyen bir turizm çeşididir ve sürdürülebilir turizmin bir biçimi olduğuna inanılmaktadır. Kimi kaynaklarda ekoturizmin doğa temelli turizmin bir alt kümesi olduğu ifade edilmektedir. Zaman içerisinde ekoturizm farklı şekillerde ifade edilmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır; doğaya dayalı turizm, yumuşak turizm, özel ilgi turizm, yeşil turizm, sorumlu turizm.

İKİNCİ BÖLÜM

EKOTURİZM KAVRAMI VE ÖZELLİKLERİ

2.1 Ekoturizm Kavramı ve Önemi

Literatüre bakıldığında ekoturizm kavramının kökeni Yunanca oikos (ev) ve logos (kelime)'a dayanan canlıların birbirleri ve çevreleriyle ilişkilerini inceleyen ekoloji (çevrebilimi)'den ortaya çıktığı görülmektedir. Ekoturizm teriminin etimolojisi konusunda genel olarak literatürde bir fikir birliği yoktur. Bazı araştırmacılar, kavram olarak ekoturizmi ilk kullanan kişinin Hetzel olduğunu savunmuşlardır (Demir ve Çevirgen, 2006: 50-51). Hetzel'e göre çevreye karşı duyarlı turizm; yerel kültüre ve doğal çevreye minimum etki yaratırken yerel halka ekonomik olarak ziyaretçilere ise memnuniyet düzeyinde maksimum fayda sağlamalıdır (Fennell, 2003: 18).

Ekoturizmin ilk tanımı Meksikalı çevreci bir mimar olan Hector Ceballos-Leascurain tarafından 1987 yılında yapılmıştır. 1983'te in Mexico City'de PRONATURA şirketi için çalıştığı zamanlarda bir sulak alanı korumak için bölgenin ekolojisine yönelik yaptığı çabalar sürdürülebilir bir turizm aktivitesi olarak görülmüş ve ekoturizmin literatürde yerini belirlemede önemli bir araç olmuştur (Jamal vd., 2006). Ceballos-Lascurain'e göre ekoturizm, doğadan zevk alma ve doğanın kıymetini bilme ve anlamadır (Erdoğan, 2003:109). Bununla birlikte literatürde ekoturizm birçok araştırmacı tarafından farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. Bunun sebebi ekoturizmin farklı istekleri olan kişiler için farklı anlamlar taşımasıdır. Bu nedenle ekoturizmin uluslararası kabul edilmiş bir tanımı bulunmamaktadır (Demir ve Çevirgen; 2006: 52). Modern çağda, ekoturizmi "... öğrenmeyi teşvik eden turizm biçimi" olarak tanımlamak mümkündür.

Tablo 2.1 Ekoturizm Tanımları

Referanslar	Ekoturizm Tanımı
Ceballos-Lascurain (1987)	Doğal manzara ve bu manzaranın bitki ve hayvanları ile bu alanlarda hem geçmişte hem de günümüzde varolan kültürel özelliklerini inceleme, araştırma, beğeni ve hoşlanma gibi nedenlerle diğerlerine nazaran zarar görmemiş veya kirlenmemiş doğal alanlara seyahati kapsayan bir turizm türü.
Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES)(1991)	Çevrenin doğal ve kültürel tarihini anlamaya, ekosistemin bütünlüğünü korumaya, yerel halk için faydalı doğal kaynakların korunduğu ekonomik fırsatlar yaratmaya yönelik olarak doğal alanlara yapılan anlamlı seyahat.
Young (1992)	Doğal alanlara ve yerel toplumların kültürlerine çevresel anlayış göstererek refahını sürdürmek.

Western (1993)	Çevresel, ekonomik ve sosyal uğraşılardan ortaya çıkan faydaların bileşimi.
Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN)(1996)	Doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat.
Masberg ve Morales (1999)	Çevreyi korumaya ve yerel halkın refahını düzeltmeye yönelik olarak doğal alanlara yapılan seyahatler.
Dünya Ekoturizm Zirvesi (2002)	Yeryüzünün doğal kaynaklarının sürdürülebilirliğini güvence altına alan, yerel halkın ekonomik kalkınmasına destek olan, sosyal ve kültürel bütünlüklerini koruyup gözetilen bir yaklaşım.
Fennell (2003)	Kontrol, yarar ve denge üzerine odaklanmış, hukuki alt yapı gerektiren, doğa üzerine eğitim ve çaba isteyen, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımına dayanan bir turizm türü.
Özgüç (2003)	Nispeten dokunulmamış ya da bozulmamış doğal alanlara, manzaralarını, yabani bitki ve hayvanlarını olduğu kadar, varsa, mevcut kültürel özelliklerini de inceleme, görme- öğrenme gibi belirli bir amaçla seyahat etme şekli.
Demir ve Çevirgen (2006)	En sade şekli ile vahşi yaşam ve bitki örtüsünün korunmasına, istihdam ve gelir yaratmaya destek olurken çevre ve yerel kültür üzerinde en düşük etkiyi yapacağını ileri süren bir endüstri.
Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (2012)	Çevreyi korumayı ve yöre halkının refahını arttırmayı amaçlayan sorumlu bir seyahat.
Yılmaz (2012)	Doğallığı bozulmamış alanlarda, manzara, doğal bitki örtüsü ve hayvanları, yerel kültürel özellikleri görmek, incelemek, öğrenmek, korunmasına ve doğru işletilmesine katkıda bulunmak amaçlı rekreasyon faaliyetlerini kapsayan turizm türü.

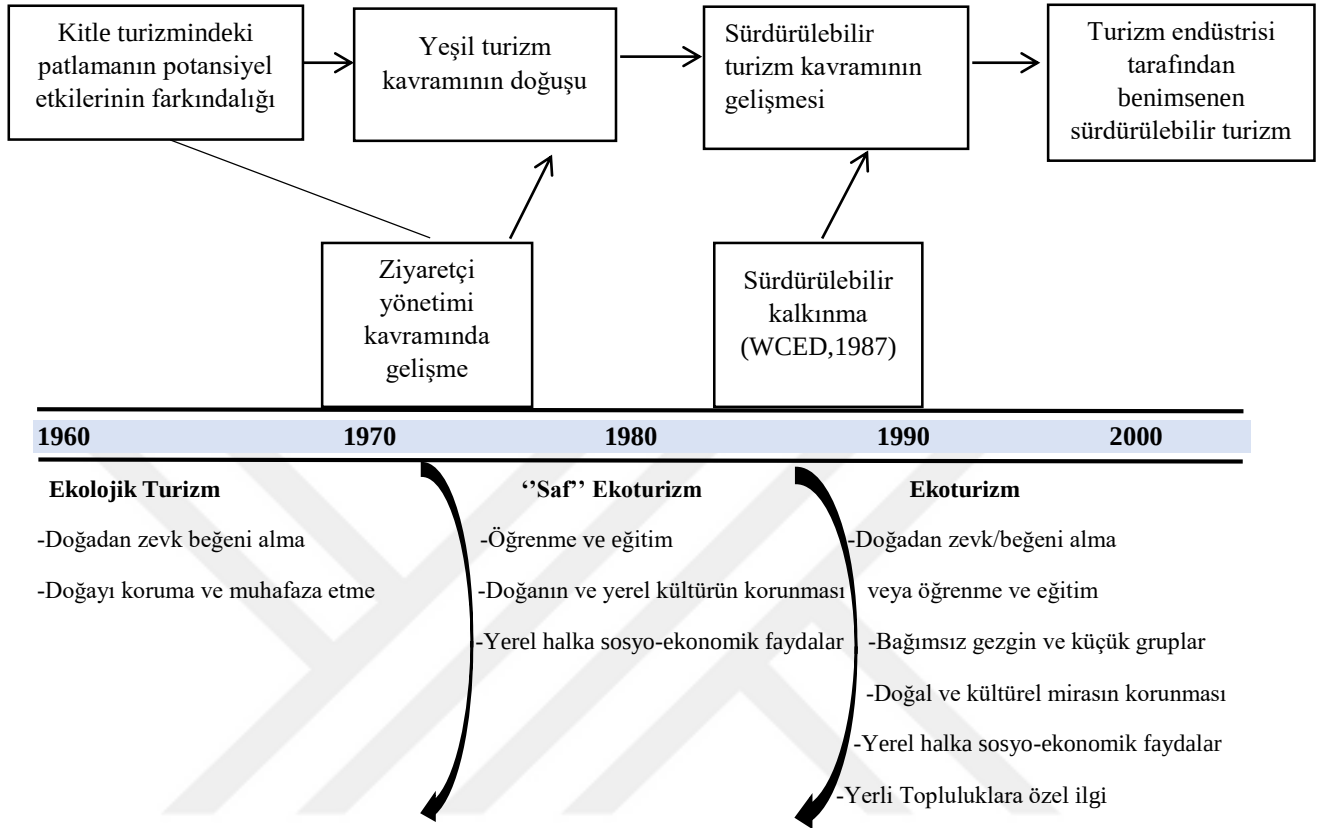
Kaynakça: Juric vd., 2002: 259; Yürük, 2003: 1; Akın, 2006: 36; Ross ve Wall, 1999: 124; Kurdoğlu, 2001; Garda, 2014: 125; Masberg ve Morales, 1999: 289; Özgüç, 2003: 112; Demir ve Çevirgen; 2006: 55

Elde edilen tanımlardan yola çıkılarak en geniş anlamıyla ekoturizm, sürdürülebilir bakış açısıyla hareket eden çevreye, doğaya karşı duyarlı olan aynı zamanda yerel halkın sosyal, kültürel ve ekonomik yönden refahı düzeyini yükselten doğa temelli bir turizm şeklidir.

2.2 Ekoturizmin Tarihçesi ve Gelişimi

1976 yılında Budowski tarafından ilk kez koruma ve turizmin kaynaştırılması önerisi getirilmiştir. "Ekoturizm" terimi kısa bir süre sonra 1980'lerin sonlarında ortaya çıkmıştır (Orams, 1995). Kitle turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin ortaya çıkmasıyla çevreye duyulan hassasiyet artmış ve bu amaçla geçimlerini sürdürebilmek için turizm işletmeleri turizm yönetimi seçeneklerinde "çevre dostu" turizm kavramını keşfetmeye başlamışlardır (Jamal vd., 2006). Sömürüye ve bozulmaya karşı sürekli korunan, bozulmamış doğal yaşam alanlarının korunması gerektiği düşüncesi halk tarafından da büyük oranda desteklenmiştir (Orams, 1995). 1970'lerde başlayan bu hareket ekoturizm görüşünü alternatif olarak desteklemiştir. Bu nedenle, ekoturizm döneminin başlarında koruma birincil motivasyondur.

(Jamal vd., 2006). Bu dönemden itibaren ekoturizmin sıralı gelişmesi aşağıda Şekil 2.1'de görülmektedir.

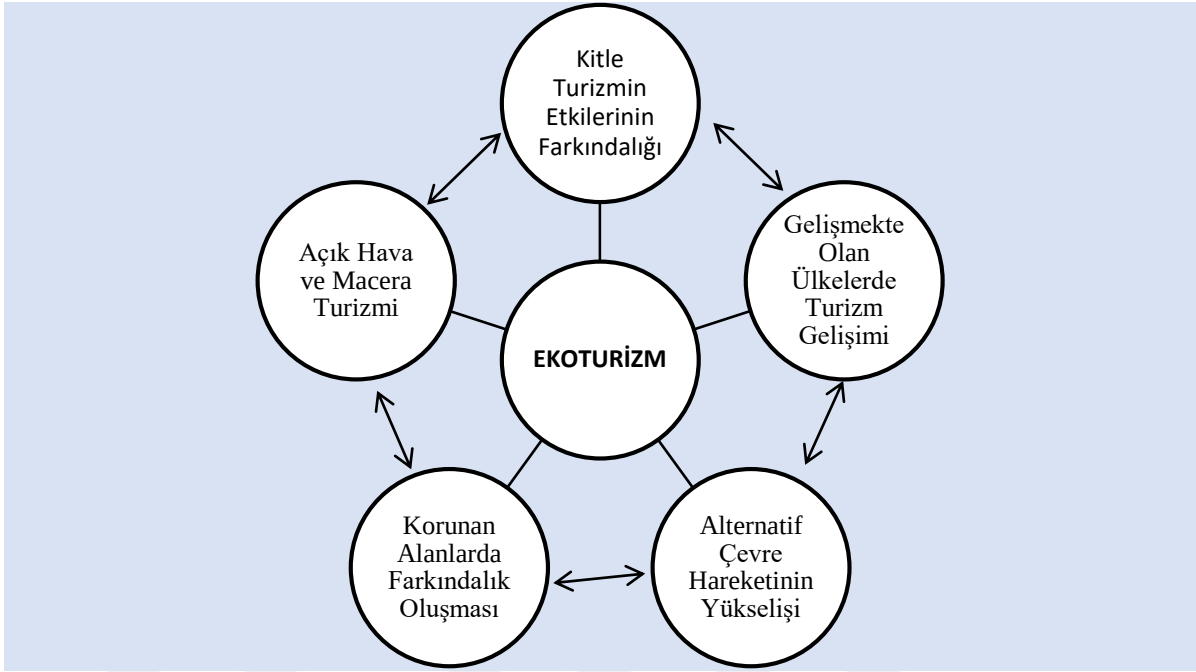

Şekil 2.1 Sürdürülebilir Turizm ve Ekoturizm Kavramının Kronolojik Gelişimi

Kaynak: Swarbrooke, 2002 Uyarlayan Jamal vd., 2006:150

Sürdürülebilir kalkınma terimi ilk olarak 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından sunulan Brundtland Raporu'nda "Bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma" şeklinde ifade edilmiştir. Brundtland Raporu sürdürülebilir kalkınma ilkesi ile çevre dostu teknolojilerin geliştirilmesini doğrudan ilişkilendirmektedir (www.mfa.gov.tr: 20.03.2017). Bu bağlamda raporda, ekonomik büyümenin çevre dostu bir perspektifle olabileceği vurgulanmıştır. Bu büyüme turizme sürdürülebilir turizm kavramını kazandırmış ve ardından bir alt basamak olarak ekoturizm terimi ortaya çıkmıştır.

Şekil 2.2'de, ekoturizmin erken evrelerinde, birbirinden farklı ve birbiriyle ilişkili olan yönlerini göstermektedir. Kitle turizminde ortaya çıkan olumsuz etkiler çevrede koruma farkındalığı yaratmış, nispeten rahatsız edilmemiş veya kirlenmemiş doğal alanlar önem kazanmış ve bu durum gelişmekte olan ülkelerde cazip hale gelmiş, ekonomik anlamda da bölgeye faydalar sağlamıştır. Böylece ekoturizm bölgeleri alternatif olarak gelir kaynağı elde edeceği yönünde hipotezler kurulmuştur.

Şekil 2.2 Ekoturizmin Yükselişini Etkileyen Başlıca Bileşenler

Kaynak : Jamal vd., 2006: 148

2.3 Ekoturizmin Özellikleri

1991 yılında Uluslararası Ekoturizm Topluluğu'nun (TIES) kurulmasının ardından, 1992 yılında gerçekleşen 'Rio Çevre Zirvesi'nde sürdürülebilir bir dünya için belli başlı kriterler belirlenmiştir. Bu kriterler, turizme de uyarlanarak, çevreye zarar vermeden, ondan yararlanma yöntemlerinin geliştirilmesi ve tüm yerli halklara zarar vermeden, onların turizm faaliyetlerinden yararlanmalarının sağlanması şeklinde özetlenmiştir. 2002 yılında ise, Kanada'nın doğusundaki en büyük eyalette Quebec kentinde, 133 ülkeden gelen 1100 katılımcıyla yapılan 'Dünya Ekoturizm Zirvesi'nde, tüm ülkelerin benimsediği ortak bir tanım saptandı. Buna göre ekoturizm, "yeryüzünün doğal kaynaklarının sürdürülebilirliğini güvence altına alan, bunun yanı sıra yerel halkların ekonomik kalkınmasına destek olurken, sosyal ve kültürel bütünlüklerini koruyup gözetilen bir yaklaşım ya da tavır" olarak benimsendi. Bu kavram doğrultusunda ülkelerin uygulaması gereken prensipler aşağıdaki gibidir;

- Ülkelerine yönelik ekoturizme ilişkin politika ve stratejiler geliştirmek ve bu amaçla planlamalar hazırlamak,
- Ekoturizm için normlar belirlemek, belirli standartlar oluşturmak,
- Ekoturizm çerçevesi içerisinde ürünler geliştirmek ve ürünün aynı zamanda pazarlamasını ve tanıtımını yapmak,
- Ekoturizmin gelir ve giderlerini (maddi ve manevi) izleyip saptamak, değerlendirme yapmak,

- Ziyaretçilerin doğayı kişisel ve doğrudan deneyimleyebilmelerini sağlayan doğal bir alanlara odaklanmak,
- Ziyaretçilere doğayı daha fazla anlaması, yorumlaması üzerine eğitim hizmetleri sağlamak,
- Ekolojik sürdürülebilirlik uygulamalarında en iyi uygulamaları temsil etmek,
- Doğal alanların ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunmak,
- Yerel topluma sürekli katkı sağlamak,
- Bölgedeki kültürlere saygı duymak ve duyarlı olmak,
- Ziyaretçi-tüketici beklentilerini karşılamak ve gerçekçi beklentilerin oluşması için dürüstçe ve doğru bir şekilde turistik ürünlerin pazarlanmasını sağlamaktır.

Bu temellerin oluşturulması, ekoturizm içinde önemli bir gelişme olmuştur çünkü sonunda ekoturizmin standartlaştırılmış normları oluşturulmuş ve bu bağlamda Uluslararası Ekoturizm Standardı üretilerek dünya çapında kabul edilmiştir. 1991 yılında Uluslararası Ekoturizm Topluluğu'nun kurulması, Birleşmiş Milletler Topluluğu'nun 2002 yılını Uluslararası Ekoturizm Yılı olarak ilan etmesi ve aynı yıl içinde Kanada'nın en büyük eyaleti Quebec şehrinde Dünya Ekoturizm Zirvesi'nin yapılması ekoturizme verilen önemi açıkça göstermektedir. Ekoturizm giderek önem kazanmakla birlikte turizm doğa temelli turizm endüstrisinde hızlı gelişen bir bölümdür. Özellikleri bakımından literatürde sürdürülebilir turizmin bir alt dalı olarak yer almaktadır. Bazı kaynaklarda ekoturizm doğaya dayalı turizm, yumuşak turizm, özel ilgi turizmi, yeşil turizm, sorumlu turizm, alternatif turizm çeşidi olarak da bahsedilmektedir. Dünya Turizm Örgütü'ne göre ekoturizmin genel özelliklerini aşağıda sıralanmıştır;

- I. Ekoturizme yönelen turistlerin temel motivasyon kaynağı, doğayı anlama, inceleme ile beraber hakim olan geleneksel kültürü de inceleme ve anlamaya çalışmadır.
- II. Ekoturizm eğitime ve yoruma dayalı bir özellik içerir.
- III. Ekoturizm turları yalnızca o bölgede faaliyet gösteren küçük yerel işletmeler tarafından küçük gruplara yönelik olarak organize edildiği gibi farklı büyüklükte olan yabancı tur operatörleri de küçük gruplara yönelik olarak ekoturizm turları düzenleyebilmektedir.
- IV. Ekoturizm, doğal ve kültürel çevre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirir.
- V. Doğal alanların ve çevrenin korunmasını sağlar.
- VI. Ekoturizm, koruma amacıyla doğal alanların yönetiminde, ev sahibi olan yerel halka, organizasyonlara ve yetkililere ekonomik katkılar sağlar.
- VII. Yöre halkı için alternatif istihdam olanakları yaratır.

VIII. Yerel halk ve turistler üzerinde doğal ve kültürel varlıkların korunmasına yönelik bilinci artırır (<http://sdt.unwto.org/content/ecotourism-and-protected-areas>, erişim tarihi: 02.03.2017).

Patterson'a (2002) göre, ekoturizmin özellikleri şu şekildedir;

- Korunan alanın doğal kaynakları ve rekreasyon teknikleri üzerinde düşük bir etki yaratır.
- Paydaşlar arası (bireyler, toplumlar, ekoturistler, tur operatörleri ve devlet kurumları) planlama, geliştirme, uygulama ve izleme aşamalarında; bölgelere sınırlama getirerek grup sayısını kısıtlayarak, ziyaretleri sınırlar.
- Doğal çevrenin korunacağı koruma alanındaki koruma gruplarının çalışmalarını destekler.
- Deneyim yaşatır.
- Yerel halka iş sağlar ve mümkün olduğunca yerel olan ürünler turistik olarak yerel halk tarafından pazarlanır, satılır.
- Doğanın turist deneyiminde merkezi bir unsur olduğunun farkındalığını ortaya çıkarır.
- Bilimsel veya tabiatlı tarihin yorumlanması konusunda eğitilmiş kılavuzları kullanır.
- Yaban hayatı taciz edilmemektedir.
- Yerel halkın gizliliğini ve kültürünü değerlendirir.

Chesworth (1999) 'a göre ekoturizm altı özelliğe sahiptir. Bunlar:

- a) Ekoturizm, nispeten rahatsız edilmemiş doğal ve / veya arkeolojik alanlarda gerçekleşir.
- b) Öğrenmeye ve tecrübenin kalitesine odaklanır,
- c) Yerel topluluklara ekonomik olarak fayda sağlar.
- d) Ekoturistler nadir türler, muhteşem manzara ve / veya Olağandışı, egzotik alanlar için seyahat eder.
- e) Ekoturistler kaynakları tüketmekten ziyade çevrenin zarar görmemesine yardımcı olurlar.
- f) Ekoturistleri yerel kültüre, geleneklere saygı duyarlar.

2.4 Ekoturizmin Amacı

Dünya Turizm Örgütü'ne göre ekoturizmin amaçları şu şekilde sıralanmaktadır;

- Turizmin doğal çevrede yarattığı olumsuz etkilerin en az seviyeye indirilmesi,

- Turistlere ve yerel halka doğal çevrenin ve sosyo-kültürel özelliklerin korunmasına yönelik eğitimler verilmesi ve bilinçlendirilmesi,
- Koruma kapsamındaki alanların yönetimi için kaynak ayrılması,
- Turizmin olumsuz etkisinin en alt düzeye indirilmesi amacıyla sosyo-kültürel ve doğal çevreye yönelik uzun vadeli takip ve değerlendirme programlarının oluşturularak desteklenmesi,
- Turizmin gelişiminin yörenin sosyal ve çevresel kapasitesini artıracak şekilde gelişmesinin temini,
- Çevreyle uyumlu, doğal ve geleneksel sosyo-kültürel yaşamla iç içe geçen, yöresel bitki örtüsünü ve yaban hayatını koruyan turizmin alt yapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi
- Turizmin yerel halkın gereksinimlerini karşılayan, yerel yönetim ve halkla işbirliği içinde gelişmesi gereken bir ticaret eylemi olarak görülmesini sağlamak,
- Turizmin yerel halka ekonomik katkı sağlayacak şekilde geliştirilmesi,
- Turizm gelişiminin yörenin sosyal ve çevresel kapasitelerini artıracak şekilde gelişmesinin sağlanması,
- Turizmin alt-üst yapı yatırımlarının çevreyle, doğal ve sosyo-kültürel yapıyla uyumlu ve bunları korur nitelikte gelişmesi,
- Turizmin olumsuz etkilerinin azaltılması amacıyla doğal, yapılı ve sosyokültürel çevreye yönelik uzun süreli kontrol ve değerlendirme programları oluşturularak desteklenmesidir (Kuter ve Ünal, 2009: 150).

Dünya Ekoturizm Zirvesi'nin (WES), ekoturizme yönelik temel hedefleri şunlardır:

- Hükümetlerin ve özel sektörün, doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilir kalkınması ve korunması için bir araç olarak ekoturizmi etkin bir şekilde kullanmalarının kapasitesini güçlendirmek,
- Güncel ekoturizm uygulamaları ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunulması ile ilgili sistematik inceleme ve bilgi alışverişi sağlamak,
- Ekoturizmin etkilerini izlemek ve kontrol etmek için düzenleyici mekanizmaların ve gönüllü programların etkinliğini değerlendirmektir.

Dünya Ekoturizm Zirvesi'nde ortak bir çerçevede dört temel tema belirlenmiştir. Bunlar;

Tema A: Ekoturizm Politikası ve Planlaması: Sürdürülebilirlik

Tema B: Ekoturizm Yönetmeliği: Kurumsal Sorumluluklar

Tema C: Ekoturizmde Ürün Geliştirme, Pazarlama ve Tanıtım: Sürdürülebilir Ürünler ve Tüketiciler

Tema D: Ekoturizm'in Maliyetini ve Avantajlarını İzleme: Tüm Paydaşlar

Dört temayla ilgili, odak noktası olarak iki ana kesişen konu üzerinde durulmuştur. Bu konulardan ilki, ekoturizmin çevre, ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan sürdürülebilirliği diğeri ise ekoturizm gelişim sürecinde, ekoturizm faaliyetlerinin yönetimi ve izlenmesinde yerel toplulukların ve yerli halkın katılımı ve güçlendirilmesi ve bundan kaynaklanan faydalar paylaşımıdır (<http://www.unep.fr/shared/publications/cdrom/WEBx0139xPA/about/wes.htm>, erişim tarihi: 02.10.2017).

2.5 Ekoturizmin İlkeleri

1991 yılında Uluslararası Ekoturizm Topluluğu, sivil toplum örgütleri, devletler, akademisyenler, özel sektör ve yerel halktan katılımcılarla beraber ekoturizm için aşağıdaki ilkeleri belirlemişlerdir (Demir ve Çevirgen, 2006: 58-59).

- a) Destinasyona zarar verebilecek doğal ve kültürel etkileri en aza indirmek,
- b) Yerel halk ve turistleri çevrenin korunması konusunda bilinçlendirmek,
- c) Yerel gereksinimleri karşılayacak, yerel yönetimler ve toplum ile işbirliği içerisinde çalışacak sorumlu bir işletmeciliğin önemini vurgulamak.
- d) Koruma alanlarının yönetimi ve korunması için doğrudan gelir yaratmak.
- e) Ekoturizm destinasyonu olması düşünülen bölgeler veya doğal alanlar için ziyaretçi yönetim planlarının ve turizm gelişme alanlarının düzenlenmesi gereğini ortaya koymak.
- f) Etkilerin değerlendirilmesi ve olumsuz olanların en aza indirilmesi için uzun dönemli kontrol programlarının yanı sıra, toplum ve çevre temeline dayalı çalışmaların kullanılmasını teşvik etmek.
- g) Doğal ve koruma alanlarının içinde ve çevresinde yaşayan toplulukların, yerel işletmelerin ve ev sahibi ülkenin ekonomik faydalarını arttırmak için çaba göstermek.
- h) Araştırmacıların yerel halk ile işbirliği içerisinde belirledikleri çevresel ve sosyal olarak kabul edilebilir değişim sınırlarını aşmayacak bir turistik gelişmeyi sağlamak.
- i) Petrol kaynaklarının kullanımını azaltacak, yerel bitki örtüsü ve yaban hayatını koruyacak, doğal ve kültürel çevre ile uyumlu bir altyapının geliştirilmesini sağlamaktır.

Turizm Örgütü (WTO)'a göre ekoturizm; turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel etkileriyle ilgili olan sürdürülebilir turizmin ilkelerini kabul etmekle birlikte daha geniş bir kavram olan sürdürülebilir gelişmeden farklı olarak özel ilkeleri de kabul etmektedir. Bu ilkeler

Uluslararası Ekoturizm Topluluğu'nun aldığı kararlarla benzerlik göstermesi açısından şu şekilde sıralanmıştır;

- 1) Doğal ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunmak,
- 2) Planlanma, geliştirme ve işletme ile yerel halkın refahını yükseltmek ve onların katılımını sağlamak,
- 3) Ziyaretçilere gidecekleri yerlerin doğal ve kültürel değerleri hakkında bilgi vermek,
- 4) Küçük gruplar için düzenlenmiş turlar dışında, kendi başlarına seyahat edenlere de iyi olanaklar sunmak,
- 5) Elde edilecek gelirleri, doğal alanların korunması ve koruma alanlarının yönetimi için yönlendirmek,
- 6) Turizm endüstrisinin sürdürülebilir büyümesi ve planlamasına duyulan ihtiyacın vurgulanması ile çevresel ve sosyal taşıma kapasitesini aşmayacak şekilde turizmi geliştirmek,
- 7) Yerel halk tarafından yönetilen tesisler ve yapılan aktiviteler ile elde edilen gelirin yüksek bir payının ev sahibi yörede kalmasını sağlamak,
- 8) Çevrenin hassa yapısı ile uyumlu hassa altyapı sistemlerini geliştirmek fosil yakıtlar gibi yenilenemez kaynakların kullanımını azaltmak, endemik bitkilerin ve yaban hayatı korumak ve tüm bunları doğal çevre ile bütünleştirmektir.

Wallace ve Pierce (1996) yaptıkları araştırmada ekoturizmi 6 ilke doğrultusunda incelemiştir. Bunlar;

İlke 1.Çevre ve yerel halk üzerinden en az olumsuz etkiyi yapacak bir kullanım tarzının belirlenmesi

İlke 2. Alanın doğal ve kültürel sistemine karşı duyarlılığı ve bilinci artırma

İlke 3.Yasal olarak yönetilen ve diğer doğal alanların yönetimi ve korunmasına katkıda bulunma

İlke 4. Alanda yapılacak turizm miktarı ve türünün belirlendiği karar verme aşaması ve uzun dönemde yerel halkın katılımını sağlamak ve artırmak

İlke 5. Yerel halka faydalar sağlamak

İlke 6. Yerel halk için özel fırsatlar sağlama: doğa turizminde yerel halkın çalışması (Erdoğan, 2003: 116-118)

Elde edilen veriler ışında ekoturizmin prensipleri kısaca;

1. Çevrenin korunması, (su, gıda, doğa, bitki örtüsü, fauna)
2. Farkındalık, (Yerel topluluk kültürü, alışkanlıkları ve gelenekleri hakkında bilgi sahibi olmak)

3. Sürdürülebilir ziyaretlerin yapılması, (hem turistler hem de yerel topluluklar için)
4. Yerel topluluk için ekonomi faydalar sağlanması,
5. Turistlerin ziyaretlerinin çevresel etkilerinin minimize edilmesi,
6. İnsan Haklarının Korunması şeklinde özetlenebilir.

2.6 Ekoturizmin Etkileri

Ekoturizm için iyi bir uygulama, geri dönüşüm, enerji verimliliği, su tasarrufu, hava kirliliği ve toprak erozyonunun kullanımını teşvik eden programlardan oluşmaktadır. Koruma veya koruma projeleri ekoturizmin vazgeçilmez bir parçasıdır ve bu tür programlar, yolculara daha fazla katılma fırsatı vermek için sunulmaktadır. Bu tür projelerin en önemli yönlerinden biri de eğitimidir. Amaçlanan sonuç, katılımın sadece eko yolcuların farkındalığını arttırmakla kalmayıp, Brezilya'nın yağmur ormanlarında kuş gözlemciliği, Nepal dağlarında yürüyüşe çıkma gibi elden geçmiş bir yaklaşım da çevreye karşı daha fazla endişe verici ve farkında olmaları için ilham kaynağı olacaktır. Sonuç olarak ziyaretçiler çevreye daha duyarlı bir şekilde davranacaklardır.

Ekoturizm, bir ülkenin ekonomisi üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir, çünkü işletmeler tur ajanslarından gelir, döviz elde etmektedir. Rehberlik hizmetleri, oteller ve özel rezerveler, el sanatları endüstrileri, ulaşım, gıda hizmetleri ve yerel yönetimler doğal yaşam alanlarını yönetmek ve korumak için bu gelir kaynağını kullanabilmektedir. Gelir, doğal ortamlardan, önemli ve değerli koruma projelerinin kaynak ve fonlanmasına yardımcı olarak üretilmektedir. Para, eko yolcuları ziyaret etmeye teşvik ederek ve kalış süresince cazibe merkezlerine giriş ücretleri, imtiyazlar ve lisanslar gibi ekstralar için ödeme yapılarak toplanır. Eko gezginler, turistik mekanlara ve gezilere para kazandırarak ulusal parklardaki ve diğer korunan alanlarda hem çevreye hem ev hanesine hem de toplum için istihdam ve gelir yaratmaktadır. Ekoturizm, doğal ortamlarının bir sonucu olarak gelişmekte olan ülkelerde daha cazip ve popüler hale gelmiştir. Gelişmekte olan ülkeler, ekoturizm sayesinde yaban hayatı ve doğal yaşam alanlarından büyük ölçüde yararlanmıştır.

Teorik olarak ekoturizm çevre üzerinde olumlu bir etki yapmalıdır, çünkü ülkeye zenginlik getirir, ancak trafik ve tüketim, bozulmamış bölgelere oranla çok daha fazla zarar verebilir. Ziyaretçiler gezileri sırasında olumsuz etkilerini en aza indirmek için uğraşsalar dahi, tüm olumsuz etkileri önlemek imkansız olduğu için doğal çevre üzerindeki olumsuz etkiler ortaya çıkacaktır. Altyapının genişlemesi doğal ortamlara zararlıdır, yani yeni restoranlar ve oteller için doğal ortamlar yok edilmektedir. Sorun şu ki, popülerlik ziyaretçilerin

daha çok cazibe merkezi ve konaklama ihtiyacını arttırması ve bunun sonucunda biyoçeşitlilik ve ormansızlaşma meydana getirmektedir. Ziyaretçilerin bıraktığı, biyolojik olarak parçalanmayan ambalaj gibi ürünler kirlilik yaratmakta ve bu durum doğal yaşam alanlarının bozulmasına neden olmaktadır.

Vahşi hayvanların insanlar tarafından beslenmesi hem sağlıklarını hem de zihinsel sağlığı için risk taşımaktadır çünkü uygunsuz beslenme hayvan avlanma özelliğini kaybetmektedir. Aşırı görüntüleme de normal beslenme alışkanlıklarının bozulmasına neden olabilir. Primat ve ayılar gibi bazı hayvanlar, beslenmekte oldukları sağlıksız gıda türlerine ve piknik alanlarındaki turistlerden yiyecek kapma girişimlerine karşı saldırgan hale gelmektedir. Vahşi hayvanlar, turistlerin veya atıkların attığı atık yiyeceklerden de hastalanabilirler, ölebilirler. İstatistikler, vahşi hayvanların denetimsiz avcılık yüzünden nadir ve görkemli türlerinin azaldığını göstermektedir. Tehlikede olan türler, maddi kazanç için esaret altında kalmaktadır. Bazı insanlar deri, diş ve boynuzlarını hediyelik eşya olarak satmak veya ticaretini yasadışı yollarla yapmaktadır.

Ekoturizm, çevresel konularla ilgili olarak insanlar arasında farkındalığı arttırabilir çevreye karşı insanları eğitebilir ve koruma projeleri ve bilimsel araştırmaları finanse etmeye yardımcı olan mali kazanç için ziyaretçileri bir araya getirebilir. Ekoturizm gerek çevreye gerekse yerel halka ve bölgenin ekonomisine etki yapmaktadır. Etkilerin olumlu olduğu görüşlerinin yanı sıra birtakım olumsuz etkilerinin de varolduğunu savunan görüşler hakimdir. Bu karşıt görüşlere dayanarak hangi etki, çevre için daha fazla sonuç doğuracağına karar vermek zor olacaktır, bu nedenle her iki taraf için de argümanların daha ayrıntılı araştırılması ve araştırılmasının analizini yapmak daha adil bir sonuç elde etmek için gereklidir. Literatürde bu etkiler daha çok çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik olmak üzere üç grupta incelenmiştir. Çevreye duyarlı bir turizm olması sebebiyle çevresel etkilerinden başlayarak diğer etkileri sırayla açıklanmıştır (canidoit.org/negative-and-positive-effects-of-ecotourism, erişim tarihi: 04.04.2017).

2.6.1 Çevresel Etkiler

Ziyaretçilerin akını, yeterli kontrol mekanizması olmadığı takdirde taşıma kapasitesinin üstüne çıkabilir ve bu durum da doğal ortamı bozabilir. Ya da turistlerin hassas bir ekosistemde gevşek olarak hareket etmesi çevre üzerinde öngörülemeyen olumsuz etkiler meydana getirebilir. Kosta Rika'daki ulusal parkta yapılan bir araştırma sonucunda, vahşi maymunların çöp besleyicilerine dönüştüğü, ekoturistlerin varlığına aşına olduğu ve hazır yemeklere alışkanlık gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Buna benzer bir araştırma sonucunda ise dağlık

alanlarda 8-10 kişilik bir trekking grubunun tükettiği doğal kaynaklar, normal bir ailenin tükettiği kaynaklardan kat kat fazladır. Nepal’de bulunan Sagarmartha Milli Parkı’nda ise gerekli önlemler alınmadığı için doğal yerler tahrip olmuş, alan çöp yığına dönüşmüştür (Erdoğan, 2003: 155). Yaşanan bu tarz olaylar çevreye zarar verdiği gibi ekosistem üzerindeki hayvanların beslenme alışkanlıklarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Ortaya çıkan çevre kirliliğinin temizleme masrafları da oldukça fazladır. Uygun politikaların yapılmadığı durumlarda turizm atıklarının sorumluları turizm işletmeleri olmuştur.

Ekoturizm küçük gruplar için tasarlanmış olmasına rağmen, ancak geçici olsa da, nüfustaki artışla birlikte yerel çevre üzerinde bir baskı oluşturmakta ve bu durum ilave altyapı ve olanakların geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Su arıtma tesisleri, sıhhi tesisler ve yapıların inşaatı, yenilenemez enerji kaynaklarının kullanılması sınırlı yerel kaynakların kullanılması anlamına gelmektedir. Doğal araziye bu tür turizm altyapısına dönüşümü içinde ormansızlaşma yaşanacak ve bunun sonucunda habitat bozulacaktır. Örneğin; Meksika, Kosta Rika’daki sincaplar, maymunların yaşam yerlerinin işgal edilmesi.

Kampçılar hafif kamp ateşi için ağaçları kesirler, ağaç sandıkları veya ahşap panolar içinde bu dalları kullanılabirler. Turistler tarafından bu tür davranışlar göz ardı edilebilir veya önemsiz sayılabilir ancak tüm bu tür faaliyetler, ağaç fidelerinin sağ kalımı oranı kadar bitkilerin yenilenmesini de azaltabilir.

Bazı durumlarda, çevre toplumun altyapı taleplerini karşılayamadığı için yıkıma uğramaktadır. Birçok Doğu Afrika parkında yeterli sıhhi tesislerin bulunmaması, kamp alanındaki kanalizasyonun su kaynaklarından çekilmesi sonucu nehirlerin yok olmasına veya kirlenmesine, kirlenmesi sonucunda ise yaban hayvanlarına, hayvancılıkla uğraşan veya içme suyu çeken insanlara hastalık bulaşmasına neden olmaktadır.

Tablo 2.2 Ekoturizmin Çevreye Olumsuz Etkileri

Faktörler	Etkiler ve Sonuçlar
Aşırı kalabalık	Çevresel stres ve yaban hayatında davranış bozukluğu, taşıma kapasitesi aşılması, stres, yer değiştirme
Aşırı yapılaşma	Mimari açıdan kent benzeri gelişim ve görsel kirlilik, estetik değerlerin azalması, doğallığın bozulması
Yol ve patikalar	Doğal hayata zarar, değişen su yolları, hayvanlara geçişzorluğu, estetik bozulmalar, bitki örtüsüne zarar
Motorlu ulaşım	Yaban hayatını rahatsız etme, hava kirliliği, estetik kirlilik, doğallığın kaybı, gruplar arası rekabet
Gürültü	Doğal seslerin bozulması, yaban hayatı ve ziyaretçileri rahatsız etme ve stres yaratma

Çöpler	Görsel kirlilik, yaban hayatının çöple beslenmeye alışması, böcekler, sağlığa zarar
Tahrikçilik	Doğal ve kültürel değerlerin tahribi ve bozulması
Araçlarla hız yapma	Yaban hayatına zarar ve bazen ölümü, güvenlin azalması, rahatsız edici ses ve toz, kirlilik
Arazide araç kullanma	Toprak sıkışması, bitkilere ve yaban hayatına zarar vermesi, doğal alanların bozulması, yaban hayatının tahrip olması
Atıklarla beslenme	Yaban hayatında beslenme ve avlanma davranışlarında bozulmalar, turistler için tehlike, hayvan ölümü
Hatıra eşya toplanması	Doğal ve kültürel değerlerin kaybı, uygun olmayan davranışların görülmesi
Enerji hatları	Bitki tahribi ve erozyon, estetik bozulmalar

Kaynak: Erdoğan, 2003: 156

Yaban hayatının gözlemlendiği Güney Amerika, Belize, Kenya gibi ülkelerde turizm ülke ekonomisine fayda sağladığı gibi yaban hayatına zarar vermektedir. Tek bir yırtıcının etrafına dizilen araçlar hayvanları rahatsız etmektedir. İnsanların fazlalığı ve ilgisi vahşi hayvanların günlük faaliyetlerini gerçekleştirmesinde olumsuz etki yaratmaktadır. Ayrıca, hayvanlar insanların verdiği besinler ile beslenerek, yaşamları için gerekli olan avlama özelliğini kaybetmektedir. Gerekli kontroller yapılmaz ve ziyaretçiler yeteri kadar bilgilendirilmezse hayvanların bazı türleri yok olmayla karşı karşıya gelecektir.

Ekoturizm gezileri ağırlıklı olarak bitki örtüsü, fauna, flora ve kültürel mirasın ilgi çekici yerlerinin bulunduğu yerlere yapılır. Ekoturizm, turistlerin bilgileriyle insanoğlunun çevreden nasıl etkileneceğine ilişkin fikirlerin tanıtılması ve dünyanın doğal yaşam alanlarının daha değerli olduğu anlayışını ve takdirini teşvik etmeyi amaçlar.

Ekoturizmin sadece olumlu etkilerinin olduğunu iddia edenlerin görüşlerinin aksine, çevre üzerinde olumsuz bir etki yarattığına inananlar da vardır. 1990'da "Uluslararası Ekoturizm Derneği " ekoturizmi tanımlamaya ve ilkelerine " çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını geliştiren doğal alanlara sorumlu bir seyahat " olarak belirtmiştir. Ekoturizm'in ana amacı sadece gezgini eğitmek değil, ekolojik koruma için para da sağlamaktır. Ekoturizmi çevreleyen en önemli husus ve idealler, çoğunlukla çevre için faydalı olmasıdır. Yine de, ekoturizm, çevre üzerinde hem önemli hem de olumsuz etkilere neden olan tehlikeler getirebilir.

Ekoturizm operatörlerinin rolü, ekosistem üzerindeki muhtemel olumsuz etkileri en aza indirebilecekleri yollarla ilgili ve güncel bilgileri keşfetmek, aynı zamanda kırılgan ekosistemlerin korunması ve korunmasına nasıl katkıda bulunabilecekleri konusunda

tanıtmaktır. Ekoturizm operatörleri eko yolculara çevre dostu bir tutumla nasıl yolculuk yapacaklarını öğretirler ve böylece ziyaretçiler eylemleri için sorumluluk almaya başlarlar.

Ross ve Wall (1999) yaptıkları çalışmada ekoturizmin altyapıya katkılarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

- Altyapı faydaları,
- Mal ve hizmetlere erişim,
- Mal ve hizmetler için en yakın kasabaya uzaklık,
- Sağlık / sağlık hizmetlerine erişim / kalite; Sağlık / eğitim hükümleri dahil olmak üzere eğitim,
- İletişim altyapısı ,posta teslimatı, telefonlar,
- Elektrik,
- Ulaşım altyapısı temini,
- Yolların kalitesi, toplu taşıma.

2.6.2 Sosyo-Kültürel Etkiler

Ekoturizm, yerel topluluklar üzerinde kültürel bir etkiye sahip olabilir. Kültürel açıdan bakıldığında, ekoturizm yerli halkın kültürlerini anlamasına ve geleneklerini keşfetmesine yardımcı olacaktır. Ekoturistler, bu kültür üzerinde olumlu ve belirleyici bir etkiye sahip olabilecek yerel kültür ile deneyim elde etme şansıya motive olabilirler. Yerel halkın karar alma süreçlerine dahil edilmesi, sadece turizme karşı daha olumlu hale gelme eğiliminde değil aynı zamanda onları bir topluluk olarak da güçlendirmektedir. Bununla birlikte, geleneksel kültürel sembollerin ziyaretçilere satılacak ürünlere dönüşmesi, bazı durumlarda yerel halkla daha önce var olan ilişkilerin bozulmasına neden olabilir. Kültürel açıdan bakıldığında olumsuz etken, ekoturizmin her bölgenin kültürünü değiştireceğidir. Son olarak, eğitim üzerindeki olumsuz etki olarak, bazı yabancı şirketlerin yerli halka geleneksel değerlerin verilmesine ve yeni inançları benimsemelerine ya da yeni yaşam tarzlarına ve tekniklerine uyum sağlamaya teşvik etmesine neden olabileceğidir. Yerliler diğer teknikleri öğrenirlerse yerel kimliğini kaybedip yeni kimlikler kazanabilirler ve bu durumda yöresel özelliğin kaybolmasına yol açabilir (Watkin, 2003).

Ayrıca ekoturizmin yerel halk üzerinde sağlık ve eğitim düzeylerinin iyileştirilmesi yönünde dolaylı da faydaları bulunmaktadır. Harcanabilir gelirin artmasıyla sosyo-ekonomik ve çevresel koşulların durumu gelişebilir. Yerel-turistik etkileşimlerin sonucunda kültürlerarası beğeni oluşabilir. Bunun sonucunda kültürel mirası güçlendir ve bireyler bununla gurur duyabilir (Ross ve Wall, 1999).

2.6.3 Ekonomik Etkiler

Ekoturizm işletmeler, şirketler ve diğer kurumlar arasında bölgesel kalkınmalarını arttıracak yeni gelir imkanları sağlamaktadır. Ülke ekonomisine katkı sağlayan ekoturizm, aynı zamanda bölgenin gelişimine, kalkınmasına fayda sağlamakta, istihdam yaratarak yerel halka iş olanakları sunmakta ve yerel şirketleri teşvik etmeye yardımcı olmaktadır. Fakat ekoturizm üzerine yapılan araştırmalar sonucunda yerel halkın ekonomik olarak beklenen düzeyde gelir etmediği ortaya çıkmıştır. Kalifiye olmayan yerel halk düşük seviyede ücret verilen işlerde çalışmakta, yüksek ücret verilen işler için yabancı işçiler getirilmektedir.

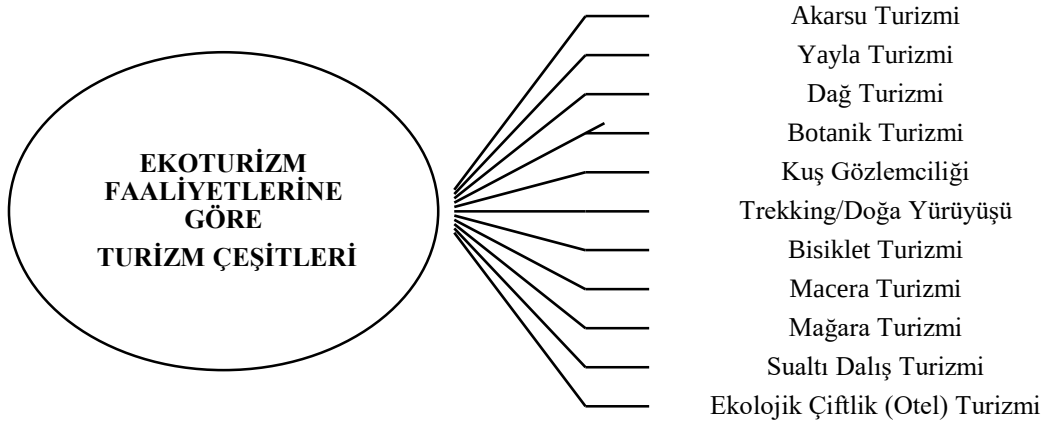
Ross ve Wall (1999) yaptıkları çalışmada ekoturizmin ekonomik bakımdan;

- İstihdam olanaklarının artırılması ,
- Turizmle ilgili olarak çalışanların sayısı,
- (Rehberler, ulaşım, inşaat, istihdam,
- Korunan alan çalışanları; Restoranlar, Yerel girişimcilerin sayısı (restoranlar, mağazalar, motel, dükkan, perakende, vb.) Eğlenceler, binalar)Girişimcilik
- Yerli halkın yabancılara oranı
- Turist gelirlerinin dağılımı üzerinde olumlu etkilerinin olacağını belirtmişlerdir.

Öte yandan kimi araştırmacılar ekoturizmin olumlu olduğu gibi olumsuz ekonomik etkilerinin de olabileceğini ifade etmişlerdir. Ekonomideki ilk olumsuz etki, ekoturizm tarafından üretilen gelirlerin nüfus kesimine göre farklılaşması ve dolayısıyla bölgede finansman ve ekonomik öğeler yaratmasıdır. Ekoturizm'e karşı olan yaklaşımlarda, yoksulluğun artmasına neden olacak olan az gelişmiş istihdamın olacağına inanılmaktadır. Ayrıca, büyük işletmelerle rekabet edebilecek küçük işletmeler daha yüksek riske sahip olacaklar. Çevreye olumsuz etkisi ise, ekoturizmin yeri nerede olursa olsun çevreye zarar vereceğini ve bozulduğunu yönündeki düşüncedir (Watkin, 2003).

2.7 Ekoturizmin Faaliyetlerine Göre Çeşitlendirilmesi

Günümüz dünyasında doğa temelli turizm çeşitlerine önem artmış ve bu durum zengin doğal kaynakları sahip olan ülkelere avantaj sağlamıştır. Ekoturizm kapsamında yer alan turizm çeşitleri yönünden şekillenen ülkeler gerek su kaynaklarını gerekse fauna ve flora zenginliğini bu yolla turistlere sunmuştur. Ekoturizm kapsamında, yapılan başlıca turizm çeşitleri kısaca Şekil 2.3'te gösterilmektedir.

Şekil 2.3 Ekoturizm Faaliyetlerine Göre Turizm Çeşitleri

2.7.1 Akarsu Turizmi (Kano/Rafting):

Akarsu turizmi doğal güzellikler, bot gezilerinin yanı sıra öncelikli olarak akarsularda yapılan spor aktivitelerini kapsamaktadır (Kozak ve Bahçe, 2009: 173). Bu turizm çeşidi doğal ortamlarda gerçekleştirildiğinden dolayı çevreye zarar vermediği gibi çevreyle uyumluluk göstermektedir. Akarsular uluslararası zorluk derecelerine göre sınıflandırılmaktadır. Bunlar;

Sınıf 1: Su yavaş bir şekilde akmaktadır ve zor olmayan geçişleri bulunur. Herkes için uygundur.

Sınıf 2: Geçişler kolaydır, düzenli bir akışa sahiptir.

Sınıf 3: Geçişler zordur, düzenli büyük dalgalar bulunmaktadır.

Sınıf 4: Geçişler çok zordur, büyük dalgalar ve tehlikeli kayalar bulunmaktadır.

Sınıf 5: Debi yüksek olduğu için akıntı vardır, dik yamaçlar yer almaktadır.

Sınıf 6: Sular köpüklü olmakla birlikte hızlı akar ve geçilemezdir (Akova, 1995: 395).

2.7.2 Yayla Turizmi

Bir zamanlar hayvanların otlatılması için çıkılan yaylalar günümüzde iklime bağlı olarak havaların ısınmasıyla beraber insanların serinlemesi için tercih ettiği rekreasyonel alanlar haline gelmiştir. Köken olarak yayla sözcüğünün dağ tepesindeki düzlük anlamına gelen ‘yarlag’ kelimesinden türemiştir. Nitekim yaylarda yüksek alanlarda yer alan geniş düzlük alanlardır (Bilgiç, 2007: 26). Yayla turizmine verilen önem 1980’li yıllarda başlamıştır. Turizm Bakanlığı turizmi çeşitlendirmek, sezonu uzatmak amacıyla Karadeniz Bölgesi başta olmak üzere birçok yerde yayla turizmine yönelik bir dizi girişim ve uygulamalara başlamıştır. Bu amaçla yapılan faaliyetler günümüzde de devam etmektedir. Turizm ve Kültür Bakanlığınca yayla turizmine yönelik hedeflenen eylemler şu şekildedir,

- Kırsal bölgelerde bulunan yerel halkın turizm gelirlerinden kazanç elde etmesi,

- Turizm yatırımcılarına bölgenin gelişimi için destekte bulunma,
- Yayla turizminin sürdürülebilir olması için ürün farklılaştırılması yoluna gidilmesi
- Yayla turizmine ilişkin katılımı sağlanan turist profillerinin belirlenmesi
(<http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,11533/yayla-turizm-merkezleri.html>,
erişim tarihi: 15.03.2017)

2.7.3 Dağ Turizmi

Türkiye genç oluşumlu bir ülke olduğu için bünyesinde kırıklı ve kıvrımlı olarak farklı özelliklerde dağlar barındırmaktadır. Aynı zamanda Alp-Himalaya kıvrım sisteminde yer almaktadır. İklimi sayesinde yükseltiyle birlikte bitki örtüsü de farklılık göstermektedir. Bu özellikleriyle ülkemiz dağ turizmi açısından zengin bir potansiyele sahiptir. Turizm Bakanlığı tarafından 12 adet kış sporu merkezi belirlenmiştir. Bu merkezler şunlardır;

- Bolu-Köroğlu,
- Bursa-Uludağ (II. Gelişim),
- Kayseri-Erciyes,
- Aksaray- Hasandağ,
- Gümüşhane Zigana Dağı,
- Bayburt-Kop Dağı,
- Kars-Sarıkamış,
- Kocaeli-Kartepe,
- Erzurum-Palandöken,
- Bitlis-Sapgör,
- Antalya-Alanya-Akdağ,
- Isparta-Davraz ve
- Kastamonu-Ilgaz'dır

(<https://www.kultur.gov.tr/TR,96269/turizm-cesitleri.html>, erişim tarihi: 02.02.2017).

2.7.4 Botanik Turizmi

Ülkemiz coğrafi konumu ve iklimi sayesinde çeşitli bitki türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Avrupa'da bulunan bitki türlerinin çoğu ülkemizde yer almaktadır. Ayrıca ülkemizde her yörenin kendine özgü bitki türleri mevcuttur. Floristik bakımından zengin olan Türkiye'nin botanik turizmi açısından birçok elverişli alanları olduğu görülmektedir. Doğaya

dayalı özel ilgi turizmi olan Botanik turizmi doğayı koruduğu gibi bölgeye sosyal ve ekonomik yönden katkı sağlamaktadır.

Ülkemiz dünyada bulunan bitki türü çeşitliliği açısından önemli bir zenginliğe sahiptir. Orta kuşakta ılıman iklimde yer alması sayesinde 174 familyaya ait 1251 cins ve 9222 tür bulunmaktadır. Türkiye 3 bini endemik, 9 bin bitki türüne sahiptir. Avrupa'nın tamamında 2 bin 750'si endemik olmak üzere 12 bin bitki türü bulunmaktadır. İtalya'da 5 bin 600, Yunanistan ve İspanya'da 5'er bin, Fransa'da 4 bin 500, Bulgaristan'da 3 bin 650, Almanya'da 2 bin 500, İngiltere'de 2 bin, Norveç'te bin 715 bitki türü bulunurken, bu ülkelerin çoğunda aynı tür bitkiler yetişmektedir. Türkiye, sadece belli bir bölgede yetişen veya anavatanı belli bir bölge olan endemik bitkiler açısından dünyanın önemli bölgeleri arasında yer almaktadır. Avrupa'daki diğer ülkelerde toplam 2 bin 750 endemik bitki bulunurken, Türkiye'de bu sayı 3 bini aşmaktadır. Türkiye haricinde, Avrupa'nın en çok endemik bitkisine sahip ülkesi Yunanistan, 800 endemik bitkiye sahiptir. İsviçre'de bulunan endemik bitki türü ise sadece 1'dir. Türkiye'de en çok endemik bitkinin yetiştiği iller arasında ise 578 endemik bitkiyle Antalya, 478 türle Konya ve 366 türle İçel ilk üç sırayı almaktadır. Günümüzde yapılan bazı araştırmalarda yeni türler de ortaya çıkmaktadır. Son yıllarda yapılan araştırmalardan elde edilen verilere göre ise toplam tür ve tür altı takson sayısı 12480 sayısına ulaşmıştır (Şahbaz ve Altınay, 2015: 131). Ülkemiz endemik bitki türleri açısından da önemli bir zenginliğe sahiptir. Örneğin, ülkemizde yer alan çiçekli bitki ve eğreltilerin yaklaşık %34,4'ü endemik türler içindedir. Türkiye'de bulunan endemik bitkilere yedi coğrafi bölgeye göre bakıldığında; Akdeniz Bölgesi 862 tür, Doğu Anadolu Bölgesi 471 tür, İç Anadolu Bölgesi 335 tür, Karadeniz Bölgesi 277 tür, Ege Bölgesi 171 tür, Marmara Bölgesi 102 tür ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi ise 64 tür ortaya çıkmaktadır (Irmak ve Yılmaz, 2011: 100).

2.7.5 Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji)

Kuş Gözlemciliği, hobi olarak ortaya çıkan ve giderek büyüyen bir niş pazar konumundadır. Kuş gözlemciliği etkinliği kuşları yaşam alanlarında gözlemleme ve tanımlama şeklinde tanımlamak mümkündür (Şekercioğlu, 2002: 282). Son yıllarda Avrupalılar tarafından oldukça rağbet görmektedir. 2004 yılında, ABD ve Kanada'da başta olmak üzere birçok ülkede 200'in üzerinde kuş gözlemciliği üzerine festival yapılmıştır. Uluslararası olarak, Dünya Göçmen Kuş Günü 70 ülkede kutlanmaktadır ve festivaller, eğitim programları, sunumlar, film gösterimleri ve kuş gözlem gezileri, hepsi yüzlerce gönüllü ve organizasyon tarafından yürütülmektedir. Kuş gözlemciliği pazar analizine bakıldığında 1982'den 2009'a kadar Amerika Birleşik Devletleri'ndeki % 287 büyüyen, rekreasyonel faaliyetin kuş gözlemciliği

olduğu ortaya çıkmıştır. Kuş gözlemcilerinin sayısının artmasıyla birlikte, bu aktiviteye katılan insanlar yeni kuşları tespit etmek için varış yerlerine uzun mesafelere gitmelere başlamışlardır. Bu nedenle kuş gözlemciliği, gelişmekte olan ülkelerdeki turizm şirketleri için önemli bir kesim oluşturmaktadır. Kuş gözlemcileri için önemli olan unsurlar; kaliteli kuş hayatı, güvenlik, kuş gözlemciliği erişilebilirliği, altyapı ve bilgili kılavuzlardır. Amerika yapılan bir araştırma sonucunda kuş gözlemcilerinin profilleri şu şekilde belirlenmiştir;

- Eğitim düzeyleri yüksek
- Ekonomik açıdan üst gelir grubuna ait
- Cinsiyet bakımından kadın (% 56) erkek (% 44)
- Yaş grubu olarak orta yaşlı ve yaşlılar (40-70 yaş) en büyük grubu temsil etmektedir.

- Çoğu yerel kuş kulüplerine üye
- Grupla hareket etmekten ziyade solo şekilde veya partnerleriyle hareket ederler.
- Ülkemiz göç yolları üzerinde bulunduğundan her yıl kuş gözlemcilerinin uğrak yeri olmuştur (UNEP,2012).

Ülkemiz kuş gözlemciliği açısından önemli göç yolları üzerinde yer almaktadır. Bulunduğu coğrafya, iklim, bitki örtüsü ve sulak alanlar sayesinde her yıl farklı göçmen kuş türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Bu özelliklerini kullanarak kuş gözlemciliği pazarında önemli bir yere gelebilir. Turizm Bakanlığı kuş gözlemciliği etkinliğine daha da önem vermeli ve bu yolla gelir sağlamalıdır.

2.7.6 Trekking/Doğa Yürüyüşü

Dağınık alanlarda ortak ulaşım araçlarının bulunmadığı yerlerde yürüyerek yapılan uzun, günlük ve maceracı bir yolculuktur. Trekking, sert macera turizminin bir formu olarak da düşünülmektedir. Turistik ürün olarak el değmemiş bir doğal ortam trekking için önemlidir. Trekking, nispeten dokunulmamış bir alanı keşfetmenin en iyi yollarından biridir; çünkü genellikle çoğu ulaşım şeklinin bulunmadığı uzak alanlarda gerçekleşir. Trekking turizmi için turistler, trekking turizm şirketlerinin, trekkingin gerçekleştiği doğal ortamı korumak için aktif olarak yer almasını beklemektedir. Trekking gezginlerine cinsiyet açısından bakılırsa, erkekten bayana herkes için dengeli bulunmaktadır. Hem kadınlar hem de erkekler farklı derecelerde fiziksel ve zihinsel bir meydan okumaya, otantik deneyime ve yerel halkla bağlantı kurmaya çalışmaktadır. Sürdürülebilirlik ve sorumlu turizm onlar için önemlidir ve hayat boyu sürecek bir deneyim ararlar. Bu genel özelliklerin yanı sıra, trekking gezginleri, yaş

ve trekkingin coşku seviyesine bölümlere ayrılabilir. Yaşa göre ayrılan trekking gezginleri ve özellikleri şu şekildedir;

Genç dinlence gezginleri: Bu grup, çoğunlukla genç, enerjik bir macera ve meydan okuma arayan kişilerden oluşur ve limitler dahilinde risk almak ister. İyi fırsatlar ve yeni varış noktaları bulmak için internette gezinmeye hazırdırlar. Bu segmentteki bazı insanlar (özellikle zorlu işi olanlar) trekking tatilinin sonunda rahatlamayı tercih etmektedir.

Yetişkin eğlence gezginleri: Bu gruptakiler ise, gençliklerinde tatillerinin bir parçası olarak sıklıkla trekking yapmışlar ve bunu yapmaya devam etmek isterler. Bu grup, genç kuşaklara göre daha büyük bütçelerle hareket ederler, internette tur operatörleri aracılığıyla turlara katılırlar. Tatillerine daha fazla zaman ve para ayırırlar. Bu segmentteki kişiler için, rahatlık önemlidir ama lüks gereksinimler yoktur. Fiziksel ve zihinsel zorlukları severler, ancak çok maceraperest değildirler ve daha düşük riskli faaliyetleri tercih etmektedirler (Rózycki ve Dryglas, 2014: 24-30).

2.7.7 Bisiklet Turizmi

Bisiklete binmekten zevk alan ve tatil için farklı alternatif arayanlar için bisiklet turizmi uygun bir turizm çeşididir. Dünya çapında hızlı bir gelişime gösteren bisiklet turizmi, ülkemizde de önem kazanmakta grup veya bireysel olarak yapılan turlarda artış gözlenmektedir. Ayrıca özel kuruluşların, üniversitelerin ve derneklerin işbirliği ile düzenlenen çeşitli organizasyon ve festivaller, bisiklet turizminin gelişimine katkı sağlamaktadır. Türkiye'nin en iyi 10 bisiklet rotası şu şekildedir:

1. **Trakya Rotası:** İstanbul ve İğneada arası dağlık ve ormanlar içinde bir rota.
2. **Kapadokya Rotası:** Bu rotada; Avanos, Ürgüp ve Uçhisar üçgeninden oluşmaktadır.
3. **Gökova Körfez Rotası:** Halikarnas Balıkcısı'nın âşık olduğu kentten Knidos'a kadar uzanmaktadır.
4. **Çamlıhemşin - Ayder - Palovit Yayla Rotası:** Bahar aylarında yeşilin bin bir tonunu gözler önüne seren bu rota ekolojik bakımdan korunması gereken yerlerin başında gelmektedir.
5. **Gelibolu Yarımada Rotası:** Çanakkale Savaşı'nın izlerini taşıyan tarihi yarımada, bisikletli turistlere duygusal bir deneyim yaratmaktadır.
6. **Amasra - Sinop Rotası:** Karadeniz'in bol yokuşlu ve virajlı sahil şeridinde bulunan rota Bartın'da başlayıp Sinop'ta son bulmaktadır.
7. **Kapıdağı Yarımada Rotası:** Erdek'ten Tatlısu'ya kadar uzanan rotadır.
8. **Dalyan - Fethiye Rotası:** Dalyan ve Göcek arasında uzanır.

9. Marmaris Rotası: Bu rota Marmaris'ten başlayıp Bozburun Yarımadası'nda son bulmaktadır.

10. Assos - Kaz Dağları Rotası: Assos Antik Kenti'nin bulunduğu Behramkale Köyü'nden başlayıp; Altınoluk, Akçay ve Edremit'ten geçerek Kaz Dağları'nda son bulmaktadır (Kasalak ve Demirdiken, 2016: 358-373).

2.7.8 Macera Turizmi

Macera turizmi alışılmadık, egzotik, uzak veya vahşi doğada yapılan boş zaman etkinliği olarak tanımlanabilir. Buckley (2006)'e göre macera turizm, doğal alanda açık havada, özel ekipmanlarla yapılan içinde adrenalin ve heyecan barındıran bir turizm aktivitesidir. 2013 Macera Turizmi Pazar Raporu'na göre, maceracı turistlerin % 57'si erkek, % 43'ü kadınlardan oluşmaktadır. Bir macera gezgininin ortalama bireysel geliri yılda 46,800 ABD dolarıdır. Maceracı gezginler uluslararası seyahatlere değer vermektedir. Bu sebeple tüm macera gezginlerinin% 71'i geçerli bir pasaport sahibidir Macera gezginleri hedeflerini seçmede etkileyen en önemli faktör; varış yerindeki doğal güzellik ve güzel iklimin bulunduğu alanlardır. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) ve Macera Turizmi ve Ticaret Birliği verilerine göre doğa türevi turizm hareketlerinin yarattığı büyüklük yaklaşık 400 milyar dolar civarında ve bunun içinde macera segmentinin aldığı pay ise 263 milyar dolar düzeyindedir. Gelirin fazla olması sebebiyle birçok ülke macera turizmine yönelik birtakım stratejiler belirlemektedir. Ülkemiz raftingten yamaç paraşütüne, balondan, dalış sporlarına kadar birçok alanda zengin potansiyele sahiptir fakat bu potansiyeli yeterince kullanamamaktadır. ABD'li George Washington Üniversitesi ve ATTA tarafından hazırlanan Macera Turizmi Gelişim Endeksi'ne göre, gelişmekte olan ülkeler sıralamasında 163 ülke arasından Türkiye 19'uncu sırada yer alırken ilk üç sırayı Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Bulgaristan almaktadır. Gelişmiş ülke sıralamasında ise ilk üç sırayda İsviçre, İzlanda ve Almanya bulunmaktadır (https://www.tursab.org.tr/dosya/12896/tursab-dogamaceraturizmi_12896_5091237.pdf, erişim tarihi: 03.06.2017).

2.7.9 Mağara Turizmi

Ülkemizde bulunan kalkerli kayalar sayesinde 40.000'in üzerinde mağaranın var olduğu belirtilmektedir. Bir zamanlar bilimsel ve sportif amaçlarla kullanılan mağaralar 1980'li yıllardan sonra turistik amaçlarla da kullanılmaya başlanmıştır (Kozak ve Bahçe: 2009, 250). Mağaraların genel olarak kırsal alanlarda yer alması bölgenin gelişimine katkı sağlamaktadır. Yöre halkı turizm amaçlı hizmete açılan mağaralar sayesinde ekonomik gelir elde etmektedir.

Türkiye'nin en uzun mağarası, 16 km'den fazla olan Isparta'daki Pınargözü Mağarası; en derin mağarası ise –1453 ile Mersin'deki Peynirlikönü Mağarasıdır. Turizm endüstrisi içerisinde yer alan mağaraların belli başlı özellikleri vardır. Bu özellikler şunlardır;

- Korunması gerekli şekil ve canlı bulunmaması
- Can güvenliğini açısından tehlike oluşturan unsurların bulunmaması
- Kullanım süresince yerel ve bölgesel kirlenmenin oluşmaması
- İlgi çekici, cazip mağara içi sarkıt ve sütunların yer alması,
- Mağaranın fiziki yapısının gezmeye uygun olması,
- Mağaranın erişilebilir bir yerde olması (Arpacı vd., 2012: 59-64).

2.7.10 Sualtı Dalış Turizmi

Su altı dalış turizmi; su altı dünyasının flora, fauna ve arkeolojik kültür varlıklarını görmek, fotoğraflamak, filme almak ve sportif balık avlama amaçlı olarak gerçekleştirilen tanıtım, sportif ve eğitim amaçlı dalışlar ile kıyıda verilen konaklama ve ağırlama hizmetleri içine alan bir turizm çeşididir (Yaşar, 2011: 33-35). Türkiye'deki bazı dalış bölgeleri şunlardır; Kemer, Kalkan, Manavgat (B-24 Amerikan Savaş Uçağı Batığı), Kaş (Uluburun Antik Batığı), Antalya Limanı (Gelidonya Antik Batığı ve Fransız (Sosyete) Batığı), Ayvalık, Datça, Marmaris, Bodrum, Saros, Gökçeada ve Bozcaada 2016 yılının yaz ayında Kuşadası'nda sualtı turizmine katkı sağlamak amacıyla Aydın Büyükşehir Belediyesi tarafından satın alınan 54 metre uzunluğunda ve 44 metre kanat genişliğindeki Airbus A 300 tipi uçak, sabah saatlerinde Kuşadası Körfezi'ne indirilmiştir. Kuşadası'nı dünya sualtı turizminde önemli bir noktaya taşıyacak çalışma, Aydın Büyükşehir Belediyesi ile Türkiye Su Altı Sporları Federasyonu işbirliğiyle yürütülmüştür.

2.7.11 Ekolojik Çiftlik (Otel) Turizmi

Ekolojik çiftliklerde yapılan konaklama ve doğa etkinliklerini içeren bir turizm çeşididir. Küçükaltan (2002), çiftlik turizmini faaliyetteki bir çiftlikte turistlere yönelik olarak bir takım hizmetlerin sunulması olarak ifade etmiştir. Kırsal turizmde turizm talebinin odağında kırsal alanlar vardır bu nedenle kırsal turizm yalnızca köylerde uygulanan bir turizm çeşidi değildir. Köylerle birlikte kent merkezleri dışında tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu yörelerde tarım ile birlikte alternatif ekonomik bir faaliyettir.

2.7.11.1 Ekolojik Otellerin Tanımı ve Özellikleri

Ekolojik otel, çevreye zarar vermeden çevreye tam olarak entegre edilmiş olup, yerel topluluğun ilerlemesine ve iyileştirilmesine ve turizm endüstrisinin sürdürülebilir büyümesine bir şekilde katkıda bulunan konaklama işletmesidir. Ekolojik otel, çevre üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için yapısında önemli çevresel gelişmeler yapan bir otel olarak da tanımlanabilir. Belli başlı kriterleri;

- Doğal çevreye bağımlılık,
- Ekolojik sürdürülebilirlik,
- Koruma ve muhafazaya katkı,
- Çevre eğitim programlarının sağlanması,
- Kültürel değerlerin bir araya getirilmesi,
- Yerel topluma ekonomik getiri sağlanması şeklindedir.

Yeşil otel veya ekolojik otel olarak nitelendirilen oteller hem çevresel sorumluluk, hem de çevrede oluşabilecek olumsuz etkileri en aza indirmek gibi unsurları ifade etmektedir. Genel olarak en iyileri, yenilenebilir enerji kaynakları, geri dönüşüm hizmetleri, çevre dostu tuvalet malzemeleri, enerji tasarruflu aydınlatma, yerel olarak tedarik edilen yiyecekler, organik çarşaf ve havlular, toksik olmayan temizlik malzemeleri, tek kullanımlık yemekler, su koruma yöntemleri ve çeşitli sürdürülebilirliğe odaklı girişimler sunmaktadır.

Ekolojik oteller, doğa koruma ve yaban hayatı korumasında daha aktif olmaya eğilimli, yerel ekosistemlerin flora ve faunaları hakkında ziyaretçileri eğitmeye ve alanın yerli kültüre daha derinden bağlı olma eğilimindedir.

Ekolojik oteller, yerel halkla olumlu ilişkiler kurmayı da sağlamaktadır. Öte yandan yerel halka iş olanağı sağlar ve kalkınma girişimlerini artırır böylece yerel ekonomiye katkıda bulunur. Ziyaretçilerin yerel gelenekleri korumasına ve takdir etmesine yardımcı olur. Bu şekilde ekoturizm kavramını, hızlı finansal kazançlar için yaşam alanlarını değiştirip yok etmekten çok, daha sürdürülebilir bir uzun vadeli iş modeli olarak güçlendirmektedir. Ekolojik otellerin temel özellikleri ise şunlardır:

- Temizliğin, toksik olmayan temizlik maddeleri ve çamaşır deterjanıyla yapılması,
- % 100 organik pamuklu çarşaf ve havlular ve şiltelerin kullanılması,
- Sigara içilmeyen ortamın bulunması,
- Güneş, rüzgar, yağmur suyu gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması,
- Misafir odası ve otel lobisinde geri dönüşüm kutuları yer alması,

- Havlu ve çarşafların tekrar kullanılması (konuklar, su tüketimini azaltmak için bu hafif kullanılmış eşyaları terk etmeleri için oda temizliğine söyleyebilirler)

- Enerji tasarruflu aydınlatmaların sağlanması,
- Taşımacılığın yeşil araçlarla sağlanması,
- Organik ve yerel ürünlerin servis edilmesi,
- Tek kullanımlık yemeklerin bulunması,
- Taze hava değişim sisteminin sunulması,
- Bahçe, peyzaj, mutfak, banyo ve çamaşır suyunun yeniden kullanımına yönelik geri dönüşümün sağlanması

- Süreç içinde müşterilerin çevre bilincini geliştirmek,
- Odalarda atık ayırma kutularının bulunması (Farmer, 2012: 1043).

Yapılan araştırmalar, ekoturizm konusundaki küresel ilginin (Uluslararası Ekoturizm Derneği tarafından "çevrenin korunması ve yerli halkın refahını geliştiren doğal alanlara sorumlu seyahat" olarak tanımlandığını) son yıllarda hızla büyüdüğünü göstermektedir. Sorumlu Seyahat'in 2015 Seyahat Gücü ve İstatistikleri Raporu'na göre, beş tüketiciden biri (% 21) daha iyi bir çevre ve sosyal rekoru olan bir şirketle bir gezi için daha fazla para ödemeye razı olacağını belirtmektedir.

Küresel ısınmanın ve iklim değişikliğinin olumsuz etkileri ile birlikte eko binaların inşası çok önemli hale gelmiştir. Bu binalar, dünyanın uzun yıllar sürecektir çevre istismarının zararlarından az da olsa kurtulmasına yardımcı olmaktadır. Öte yandan gün geçtikçe çevreye daha fazla duyarlı olan turist sayısında artış meydana gelmektedir. Böylece eko otellere olan taleplerde artmaya başlamıştır. Eko oteller çevre üzerinde iyi bir etkiye sahiptir. Bu tür otellerin büyümesi, tüm dünyada artmaktadır. Eko otellerde çalışanların çevreye duyarlı insanlar olması ilk etkindir.

Ekoturizm eğitim ile de yakından ilgilidir. Ekoturizm ile eğitim arasındaki ilişki, kurumların çevresel, kültürel ve kaynak yönetimi değerlerini etkili bir şekilde yorumlamalarını sağlamakla ilgilidir. Eko otellerde ekoturizm uygulanmaktadır. Bu nedenle ekoturizm, çalışanlara mesleki ve kişisel gelişimin yanı sıra eğitim için de büyük bir fırsat sunmaktadır. Otel çalışanlarına, günümüzde gelecekte çevreyi korumaya yönelik dersler verir. Eko otelleri ziyaret ederken konuklar da eko uygulamaları konusunda eğitilmektedir. Böylece turistlerde çevreyi nasıl koruyacaklarını öğrenirler. Turistler çevrenin korunması ve dünyanın sürdürülebilir kalkınması için alınması gereken önlemler konusunda eğitim alırlar.

2.7.11.2 Ekolojik Otellerin Etkileri

Eko otellerin olumlu olarak etkisi, bu tür otellerde geri dönüşüm yapılmasıdır. Bunu yaparken, aynı ürünü tekrar tekrar kullandıkları için mali açıdan fayda sağlamaktadırlar. Geri dönüşüm, çevrenin korunması ve geliştirilmesinde kilit bileşendir. Geri dönüşüm sadece ekonomik anlamda iyi olur, aynı zamanda konuklara ve çalışanlara iyi etik bir fikir verir. Doğal kaynaklar akıllıca kullanılmalıdır. Su ve kağıt gibi değerli malzemeler atığa çıkarılarak geri dönüştürülür. Birçok su değerlendirmesinde, pisuarlar ve otomatik yıkama tuvaletleri çok miktarda su tüketmektedir. Yeni Zelanda'daki THC Rotorua Oteli her dokuz dakikada otomatik olarak püskürterek taşıyordu. Otel daha sonra pisuarların ne zaman kullanıldığını algılayan ve kullanımdan sonra belirli bir zamanda yıkamanın yapılmasına izin veren dedektörleri kurdu. Bu program, üç pisuardaki su tüketimini saatte 66 litreden gün boyunca 40 litreye ve akşamları 20 litreye düşürdü. Pisuar sensörlerini de kurdular. Tuvalet ve pisuvarlar yüksek su tüketicileri olarak kabul görürken, daha düşük yıkama hacimlerine sahip seçenekler de mevcuttur ve akışkanlardan katıları ayıran sistemler geliştirilmektedir. Bunu yaparken sadece otel kazanç sağlamakla kalmaz aynı zamanda katı atık yönetimi için de katkıda bulunur. Eko oteller geri dönüşüm yapmazlar, ancak geri dönüştürülmüş içerikli malzemeler de satın alırlar. Böylece geri dönüştürülmemiş ürünlerle karşılaştırıldığında ürünlerin daha ucuz olması beklenir.

Turistik konaklama yerleri, özellikle alan için büyük, pahalı enerjiye gereksinimine sahip olabilir. Örneğin; Isıtma ve soğutma sistemleri. Bununla birlikte, enerjiyi korumak için pek çok seçenek vardır. Dünya çapında eko oteller, alan ısıtma ve soğutma sistemlerinde enerji açısından verimli projeler uygulamaktadır. Örneğin, Yeni Zelanda'daki Hyatt Regency International Hotel, konukların odalardan çıktığında cihazları, ısıtma ve soğutma sistemlerini açık bıraktıklarını anladı ve otel, enerji kullanımını oda doluluğu ile ilişkilendiren bir proje geliştirdi. Şimdi bir konuk odadan çıkınca, buzdolapları, çalar saatler ve diğer önemli aletler haricinde tüm enerji cihazları kapanmaktadır. Projenin maliyeti 16.000 dolar iken geri ödeme süresi sadece 14 aydı ve yılda 14.000 dolar tasarruf sağladı. Böylece otel, eko dostu bir program benimsediği için büyük bir kar sağladı.

Yapı ve bakım süreçlerinde doğaya zararı olmayan malzemelerin kullanılması gibi pek çok uygulama vardır. Otel yapımı için düşük maliyetlidir ve bakım maliyeti de düşer. Kirlilik, şantiye yaşam döngüsü boyunca en aza indirgenmiştir. İnşaat sonrasında konuklar için rahat, sağlıklı ve nazik bir yer olur. Eko otellerde daha az enerji tüketiliyor. Otelleri bol miktarda pencere ile dizayn ederler. Doğal ışığın iyi olma duygusunu arttırdığı ve doğal ışık kullanımının sağlığın ve üretkenliğin geliştirildiğine ilişkin çalışmaların yapıldığına inanılmaktadır. Araştırmalar, güneş ışığının düzgün bir şekilde kullanılmasıyla baş ağrısı, SAD ve göz

yorgunluğunun oluşumunu azalttığını göstermektedir (Franta ve Anstead 1994). Pencere boyunca doğal bitki örtüsünün varlığı stresi azaltır. Böylece otel müşterileri mutlu ve tatmin olurlar. Bu anlamda konuklardan daha az şikayet gelecektir. Gün ışığının olabileceği bir diğer önemli etki, çalışanlardan daha iyi bir ruh hali içinde olmasıdır. İş doyumu, katılım, motivasyon ve iş yerinde daha az devamsızlığın arttırılması, ruh halinin düzelmesine katkı sağlayabilir. Çalışanlar mutluysa, konuklar da bu durumdan memnun olacaktır. Enerji Tasarrufu İttifakı'na göre, floresan lambalar, akkor lambalardan dört kat daha fazla watt ışık üretir ve bu durum sekiz ile on kat daha uzun sürebilir. 12 ay boyunca sürekli olarak bırakılan akkor ışık yerine kompakt floresan lambanın kullanımı daha avantajlıdır. Bazı eko oteller bu uygulama kullanılmaktadır. Örneğin; Sheraton Tacoma Hotel, kompakt floresan ışık için bir proje geliştirdi ve akkor lamba tesisatını, konuk odaları ve lobi gibi otelin çeşitli yerlerinde dörtlü tüp kompakt floresan ampullerle değiştirdi. Maliyet tasarrufu 15.000 dolara, geri ödeme oranı ise 18 ay olarak hesaplandı. Ekoturizm, doğal kaynakların ve çevrenin korumasına, sürdürülebilirliğe önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Ayrıca turistler de çevrenin korunmasıyla ilgilenmekte ve çevre dostu faaliyetler yapılmaktadır. Eko oteller ormanların çevresinde, kuşların yakınında inşa edilmiş olup hayvanların korunmasına yardımcı olmaktadır.

Eko otellerin çevreye ve doğaları birçok faydası olduğu gibi kendi içinde birtakım dezavantajları da bulunmaktadır. Örneğin, Güneş enerjisinin maliyeti, yenilenemeyen elektrik enerjisi ile karşılaştırıldığında gerçekten daha yüksektir. Bulutların ve hava kirliliğinin varlığı güneş enerjisini etkileyebilir. Güneş panelleri, uygun bir verim elde etmek ve kurulum için geniş alan gerektirir. Yeşil binaların yapımı genellikle standart binalara oranla çok daha fazla maliyetlidir. Bunun sebebi yeşil bina projesi yeni geliştirildiğinden, malzeme türüne olan talep çok düşüktür. Malzeme tedarik kaynaklarını elde etmek kolay değildir. Rekabet eksikliği nedeniyle fiyat düzeyi de artmaktadır. Yeşil çatılar daha zorlu operasyonel standartlara sahiptir. Bakım masrafları, tavan çeşidine bağlı olarak daha yüksek olabilir. Çatılarda sızıntı tespit edilirse onarımı zorlaşabilir. Bitki örtüsü, toprak ve drenaj, sızıntı olup olmadığını kontrol etmek için temizlenmelidir. Yetersiz tasarım ve uygulama da bir sorun olabilir. Açık renkli yüzeylerin kullanılması güneş ışığını yansıtır ve ortam sıcaklığında azalma sağlar (<https://www.ukessays.com/essays/tourism/criteria-for-eco-hotel-tourism-essay.php>, erişim tarihi: 01.03.2017)

2.7.11.3 Dünyadaki Ekolojik Oteller

Sürdürülebilirliğe yaklaşmak için öncelikle binanın ekolojik "ayak izi" olarak adlandırılan çevresel etkisinin toplanıp hesaplanması gerekmektedir. Sürdürülebilir bir otelin

mümkün olduğunca küçük bir ayak izi olmalıdır. Eko-localar fiziksel olarak oldukça küçük olmaları itibarıyla bu özelliği taşımaktadır. Öncelikle National Geographic tarafından dünyanın en iyi eko locaları olarak seçilen localar ele alınmıştır. Daha sonra ise dünyada bulunan 3,4 ve 5 yıldızlı eko oteller kısaca özetlenmiştir.

Campi Ya Kenzi Ekolodge (Kenya): 400 mil karelik Campi ya Kenzi ("Gizli Hazine Kampı"), Amboseli, Tsavo ve Chyulu Milli Parkları ile sınırlanmıştır. Dolayısıyla unutulmaz bir safari yaratan çeşitli dağlık ekosistemler (dağ ormanı, otlak alanları, nehir ormanlıkları, çalılık ve savan) ve kayda değer biyoçeşitlilik (50 + memeliler ve 400+ kuş türü) zenginliği bulunmaktadır. Maasai rehberiyle birlikte safari yapılmaktadır. Çadır kampı, en fazla 12 misafir bulundurmaktadır. Çadırların tümü, lav kayaları ve geleneksel Masai dekoruyla sürdürülebilir bir şekilde inşa edilmiştir.

Resim 2.1 Campi Ya Kenzi Ekolodge

Daintree Wilderness Lodge (Avustralya): Bu eko-locu National Geographic tarafından yapılan World Top 50 Ecolodges sıralamasına girmiştir. Konuklarına Avustralya Aborjinlerin kültürü öğretilmektedir. Faaliyetler Yerel Kuku Yalanji kabilesi ile ortaklaşa yürütülmektedir. Bu bakımdan yerel halka ekonomik gelir de sağlamaktadır.

Resim 2.2 Daintree Wilderness Lodge

Köşkü, Avustralya'nın kuzeydoğu kıyısındaki Queensland'in (UNESCO Dünya Mirası Listesi Wet Tropics'in bir parçası olan Daintree Rainforest'te dünyada bulunan en eski olanıdır. Manzara, Jurassic Park'ın dışında, kumsallar engebeli dağlar, şelaleler ve tertemiz ormanlarla çevrilidir. Alan, Avustralya yarasası ve kelebek türlerinin% 65'ini içerir; kurbağa, sürüngen ve marsupial türlerin% 30'u, kuş türlerinin ise % 18'ine ev sahipliği yapmaktadır. Tesis Advanced Eco Sertifikasyonu ile birlikte, yükseltilmiş ağaç evi tarzındaki villalarıyla bozulmamış çevre üzerinde minimal bir etki yaratmaktadır. Faaliyetler arasında boyama atölyeleri ve ormanın eski dünyevi bitkilerini keşfetmek için yürüyüş turları yapılmaktadır.

Feynan Ekolodge (Ürdün): National Geographic tarafından Dünyanın En Büyük 50

Ecologes'inden biri olan Feynan, EcoHotels (özel bir şirket) ve Ürdün Doğa Koruma Birliği (RSCN) arasındaki bir ortaklığın bir parçasıdır. Feynan Ecolodge sadece Ürdün'de değil tüm Ortadoğu'da sürdürülebilirliğin öncüsüdür. Tavana monte edilen paneller, doğal havalandırma ve su ile tamamen güneş enerjisiyle çalışır. Feynan'ın gelirinin önemli bir kısmı, 320 kilometre kareyi kapsayan ve Ürdün'de en üst düzey biyoçeşitlilik içeren Dana'daki koruma çabalarına yardımcı olmaktadır. Feynan'daki aktiviteler yürüyüş ve bisikletle gezme, günü bir çobanla geçirmek, Bedevi kültürünü öğrenmek, yerel bir ailenin çadır evlerinde yerel etkinliklere katılmak ve 3 günlük yemek dersi olarak Ürdün'e özgü yemek yapmayı öğrenmektir.

Resim 2.3 Feynan Ekolodge

Hamanası Macerası ve Dalış Tatil Köyü (Belize): Pitoresk Karayip kıyısında yer alan tatil köyü Yeşil Küre sertifikasına sahiptir. Ekolojik otel, 2009 yılında Belize'de Yılın Otel seçilmiştir. Hamanasi, Conservation International tarafından desteklenen ve Karayipler Sürdürülebilir Turizmi Derneği'nin metodolojisini kullanarak bir pilot parçasıdır. Otelde yağmur suyu toplama, çevre dostu temizleyiciler, panjurlu pencereler ve AC kullanımını en aza indirmek için tavan fanları, kapsamlı geri dönüşüm ve çalışanların% 90'ından fazlasını yerel topluluklardan çalıştırmak gibi sürdürülebilir girişimler yer almaktadır. Ayrıca bir doğa rezervi olarak 10 dönüm alan ayrılmıştır.

Resim 2.4 Hamanası Macerası ve Dalış Tatil Köyü

Ekoturizm faaliyetleri oldukça fazladır, başlıcaları Cockscomb Havzası Vahşi Yaşamı Koruma Alanı, tüplü dalış), Belize Barrier Reef'te rehberle birlikte yürüyüş yapmaktır.

Lapa Rios Eco Lodge (Kosta Rika): National Geographic tarafından Dünya'nın Eşsiz Konaklamalarından biri olarak seçilmiştir. Aynı zamanda Conde Nast Traveler ve Travel & Leisure tarafından Latin Amerika'nın en gözde tatil beldelerinden biri olarak seçilmiştir. Lapa Rios, Pasifik Okyanusu'nda, Kosta Rika'nın Osa Yarımadası'nda 1.000 dönümlük koruma altındaki yağmur ormanı ile çevrilidir.

Resim 2.5 Lapa Rios Eco Lodge

Bozulmamış orman yaşamıyla birlikte nesli tükenmekte olan türlerin önemli popülasyonları da dahil olmak üzere çarpıcı bir dizi yuvaya ev sahipliği yapmaktadır. Tuz tabanlı havuzu, açık hava restoranı, yoga sınıfları, Ayurveda masajları ve , "çevre dostu" 16 bungalovu bulunmaktadır. Toplum temelli girişimler arasında, okul sınıfları, yemek odaları ve oyun alanları oluşturmak için yerel STK Earth Equilibrium ile çalışmaktadır. Osa Yarımadası çevresindeki yerel topluluklara temiz su ve elektrik sağlamak için su pompaları ve güneş panelleri kurmuşlardır.

Nimmo Bay Wilderness Resort (Britanya Kolombiyası): 1980'lerin başından beri Deborah ve Craig Murray'e aittir ve işletilmektedir. Başlangıçta helikopter balıkçılığı için bir hotspot olarak bilinen tesis, macera arayanların (yürüyüş, sinek balıkçılığı ve kayak çekirme) ve yaban hayatı meraklıları (orklar, ayılar, kambur balinaları, somon balığı, deniz aslanları) için popüler hale gelmiştir.

Resim 2.6 Nimmo Bay Wilderness Resort

Stephens Dağı'nın tepesindeki 5.500 metrelik bir şelale sayesinde, hidroelektrik tribünü, tüm kulübeyi şebekeden ayırmak için yeterli enerji üretmektedir. Ayrıca, restoranlarında yerel olarak kullanılan malzemelerin çoğunu kaynağından alıyorlar ve yerli rehberleri kullandıkları bölgede bulunan ilk topluluklar ile bir eğitim olanağı sağlayarak hem eğitim hem de kültürel etkinlikler sunuyorlar. Su kenarında yer alan ahşap dağ evleri, sedirden sıcak küvetler, şelale dalma havuzu, yangın çukuru ve yoga dersleri ile yüzer havuz hizmeti bulunmaktadır.

Phinda Orman Lodge (Güney Afrika):

Dünyanın ilk ekolojik otellerinden biri olarak gösterilen Phinda, KwaZulu-Natal'da 170 kilometrelik bir alandan oluşmaktadır. Sahip oldukları 16 odası yalıtılmışlık duygusunu artırmak için çok uzakta bulunmaktadır ya da "Zulu zen" denilen hoş bir konaklama imkanı da sunmaktadır. Zeminden tavana uzanan cam pencereler, konukları çevreleyen ormanlarla bir arada hissettirmekle birlikte, yaban hayatını yakından görmek fırsatı sunmaktadır. Ekoturizm faaliyeti olarak safari, yürüyüş ve tüplü dalış yapılmaktadır.

Resim 2.7 Phinda Orman Lodge

3 Yıldızlı Eko Oteller: Dünyada bulunan örnek üç yıldızlı eko oteller verdikleri hizmetlere göre kısaca aşağıda sıralanmıştır. Verilen örnek oteller Afrika, Güney Amerika, Avrupa gibi birçok farklı destinasyondan seçilmiştir.

Leaves and Lizards Arenal Volcano Cabin Retreat (Orta Amerika-Kosta Rika):

Konuklar yapraklar ve kertenkelelerde kaldıkları süre boyunca biyoçeşitlilik, iklim ve su üzerindeki etkileri hakkında bilgi sahibi olurlar. Rehberli turlar sırasında, konuk odalarında rahat konuşmalar ve yazılı malzemelerle bilgi paylaşılır ve tartışılır. Turistler için mevcut olan etkinlikler arasında at binme, beyaz su rafting, posta hatları (Tirol transvers) ve kanyon vardır.

Admiral's Inn-North (Amerika-Amerika): Sahilde yürüyüş ve doğa yürüyüşü de dahil olmak üzere bölgede bulunan yerel çevre dostu faaliyetlerin tüm bilgileri konuklara verilmektedir.

Al Tarfa Desert Sanctuary Lodge & Spa (Afrika-Mısır): Al Tarfa, çölün rehberli yürüyüşleri, yerel topluluk deneyimleri, deve veya at binmek, yerel kültürün yanı sıra İslami kalıntılar ve doğal kaplıcalar gibi günlük aktiviteler sunmaktadır. Beyaz Çöl Koruma Alanına ve Gil Kebir Milli Parkı 'na geziler düzenlenmektedir.

Lake Manyara Tree Lodge (Afrika-Tanzanya): Bu, konuklara yönelik etkinlikler olarak bir dizi özel safariler sunulmaktadır.

Ant's Nest and Ant's Hill (Güney Afrika): Ant's Nest ve Ant's Hill'in amacı, benzersiz bir safari deneyimi sağlamaktır.

Eco-Lodge Itororó (Güney Amerika-Brezilya): Eco-Lodge Itororó, yürüyüş turları ile kristal berraklığında doğal havuzda ata binme ve yüzme gibi çeşitli etkinlikler sunmaktadır.

Ferme de Candeloup (Avrupa-Fransa): Bu eko otel aynı zamanda bir yoga merkezi niteliğindedir. Kış boyunca konuklar, en yakın kayak istasyonuna giderek kayak yapabilirler. Yaz mevsiminde ise rafting, at binme ve diğer birçok etkinlik de yapılabilir. Aynı zamanda Candeloup Jurançon şarap bölgesinin kalbinde bulunmaktadır.

Finca del Buen Consejo (Güney Amerika-Ekvador): Şelale ziyaretleri, dağ tırmanışı, balıkçılık gibi faaliyetlerin yanı sıra İnka medeniyetinin kalıntıları bulunmaktadır.

Hotel Planinka (Avrupa-Slovenya): Konuklar için otel tarafından düzenlenen etkinlikler arasında dağ macera parkı, paintball, yürüyüş ve dağ bisikleti, kızakçılık, buz pateni gibi aktiviteler yer almaktadır.

Best Western Kamloops (Kuzey Amerika-Kanada): Bölgede konuklar, ülkedeki en iyi golf sahalarını, binicilik, dağ bisikleti, yürüyüş, fosil keşfetmek ve Batı Mirası ziyaretlerini yapmaktadır.

Hosteria Huechulafquen (Güney Amerika-Arjantin): Konuklar, binicilik, doğa yürüyüşü, dağ bisikleti, uzun yürüyüşler, kayak, kuş gözlemciliği gibi farklı etkinliklerden faydalanmaktadır.

Ibo Island Lodge, Quirimbas Archipelago (Afrika-Mozambik): Ibo Island Lodge, adaya konuklara kaplumbağa ve kuluçka görüntüleme fırsatları sunmaktadır.

Iglu-Dorf (Avrupa-İsviçre ve Almanya): Mevcut aktiviteler kar gösterisi yürüyüşü, igloo yapımı ve heykeltıraşlıktır.

Inkaterra Machu Picchu (Güney Amerika-Peru): Kuş gözlemciliği veya rehberli orkide yürüyüşü gibi ekolojik faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

Laguna del Lagarto Eco Lodge (Orta Amerika-Kosta Rika): İşletme kapsamlı ekolojik kurallar belirleyerek doğayla uyumlu çalışmaktadır. Tutkulu kuş gözlemcileri ve yağmur ormanı sevenler için mükemmel bir yerdir.

Matemo Adası (Afrika-Mozambik): Su sporları, yelken, rüzgar sörfü, su kayağı ve banana botlarının tadını çıkaran konuklar aynı zamanda şnorkelleri kullanarak adanın berrak sularını keşfedebilirler.

Rivertime Resort and Ecolodge (Asya-Laos): Rivertime Resort ve Ecolodge, konuklara nehir turları düzenlemektedir. Etkileyici tapınakları, manastırları, müzeleri ve ilgi çeken diğer birçok tarihi yerleriyle konukları, tesisin minibüsündeki şehir ve yerel alanlara götürmektedir.

Sosian Lodge (Afrika-Kenya): Sosian, çiftlik evinin arkasındaki şelalelerde yürüyüş, at binme, deve safarileri, balık tutma, kuş çekimleri, okçuluk, tenis ve yüzme gibi çok çeşitli etkinlikler sunmaktadır.

4 Yıldızlı Eko Oteller: Dünyada bulunan örnek üç yıldızlı eko oteller verdikleri hizmetlere göre kısaca aşağıda sıralanmıştır. Verilen örnek oteller Afrika, Güney Amerika, Avrupa gibi birçok farklı destinasyondan seçilmiştir.

Belvedere Bed & Breakfast (Avrupa-İtalya): Bu otelde yürüyüş, doğa yürüyüşü, dağcılık, bisiklet, kayak, snowboard gibi her türlü aktivite yapılabilmektedir.

Brompton Gölleri (Avrupa-İngiltere): Yürüyüş, bisiklet ve diğer açık hava etkinlikleri için ideal bir konumdur. Ayrıca, bir tenis kortu, ücretsiz dağ bisikleti kiralama ve göllerde küçük kürek tekneleri bulunmaktadır.

Cedar House Inn ve Yurts (Kuzey Amerika-Amerika): Cedar House Inn ve Yurts, ata binme, kayak yapma, kano kullanma, Etowah ya da Chestate nehirlerinde kayıkla gezme ve Dicks Creek'te yüzme olanağı sağlamaktadır. Profesyonel yarışçılar tarafından kullanılan aynı dağlık yolda engebeli patikalarda trekking yapılabilir veya dağ bisikleti kullanılabilir.

Chem Chem (Afrika-Tanzanya): Chem Chem'in konukları unutulmaz yürüyüş safarileri ve kuş gözlem gezileri yaşayabilmektedir.

Cotton Tree Lodge (Orta Amerika-Belize): Tüm konuk gezileri yerel çevre ve topluluk üzerinde yoğunlaşmaktadır. Konuklar şelale, mağaralar, Maya kalıntıları, vahşi yaşam rezervleri ve yerel evleri, köyleri ziyaret etmektedir.

Dar Itrane Ecolodge (Afrika-Fas): Bu otelde yapılan etkinlikler, köylerde yürümek, çevredeki dağlarda yürüyüş yapmak ve doğa yürüyüşü yapmak gibi doğa tabanlı turizm faaliyetleridir.

Desoto Inns (Kuzey Amerika-Florida): Konuklar balık tutabilir, yüzebilir, şnorkelle yüzebilir, kayak yapabilir, tekne turları ve yürüyüş yapabilir.

Explora Rapa Nui (Güney Amerika-Chille): Bisiklet, tekne veya at sırtında çeşitli keşifler sunmaktadır.

Gaija Hostel (Avrupa-Finlandiya): Gaija Hostel'de binicilik, kayak ve kürek çekme teknesi ve bisiklet kiralanabilir. Yürüyüş, snowshoeing (kar raketi yürüyüşü) ve kayak da düzenlenebilir.

Hotel Mocking Bird Hill (Orta Amerika-Jamaika): Kuş gözlemciliği, yürüyüş, bisiklet, şnorkelle dalış gibi aktiviteler gerçekleştirilmektedir.

Heron Island (Avustralya-Okyanusya): Heron Island, fantastik tüplü ve şnorkelli dalışlarıyla ünlüdür.

5 Yıldızlı Eko Hoteller: Dünyada bulunan örnek üç yıldızlı eko oteller verdikleri hizmetlere göre kısaca aşağıda sıralanmıştır. Verilen örnek oteller Afrika, Güney Amerika, Avrupa gibi birçok farklı destinasyondan seçilmiştir.

Arenas del Mar (Orta Amerika-Kosta Rika): Bu otel, rafting, kayak ve tekne turları, rehberle birlikte yağmur ormanı gezileri, okyanus kayağı, balıkçılık, binicilik gibi çeşitli aktiviteleri sunmaktadır.

Algonquin Eco Lodge (Kuzey Amerika-Kanada): Algonquin Eco Lodge, konuklarına aktivite olarak kayak, yürüyüş, kano ve dağ bisikleti imkanı sunmaktadır.

Balamku Inn on the Beach (Kuzey Amerika-Meksika): Burada konuklar şnorkel, tüplü dalış, kayak, derin deniz balıkçılığı, binicilik, kuş gözlemciliğinin tadını çıkarabilir ve Maya harabelerini gezebilir ve araştırabilirler.

Black Sheep Inn (Güney Amerika-Ekvador): Bu konforlu otel, gündüz yürüyüşü, binicilik, dağ bisikleti, yerli pazarları gezdirmek ve keşfetmek için mükemmel bir başlangıç noktasıdır.

Blancaneaux Lodge (Orta Amerika-Belize): Blancaneaux Lodge, ormanın sırlarını keşfetmek için aktiviteler sunmaktadır. Bu etkinlikler kuş gözlemciliği yürüyüşleri, jaguar

izleme gezileri, şelale gezileri ve ormanda bulunan gece yaratıklarını izlemek için heyecanlı gece yürüyüşüne çıkmaktır.

Couran Cove Island Resort (Avustralya-Okyanusya): Couran Cove Island Resort, bisiklet sürme (hem çocuk hem de yetişkin motosikletleri), üç tekerlekli bisikletler, tandemler ve bebek arabaları doğada gezileri düzenlemek gibi ekolojik aktiviteler sunmaktadır. Nitelikli çevre rehberleriyle birlikte çevre yürüyüşlerine çıkabilir, adayı paylaşan yerli bitkiler ve hayvanlarla tanışma fırsatını elde edebilirsiniz (greenglobaltravel.com:06.04.2017).

2.7.11.4 Türkiye'deki Ekolojik Oteller

Türkiye ekoturizm açısından önemli bir destinasyondur. Gerek iklimi gerekse zengin fauna ve flora açısından zengin bir potansiyele sahiptir. Ülkemizde ekoturizm üzerine inşa edilen konaklama işletmeleri daha çok çiftliklerden oluşmaktadır. Kaynaklarda ise ekolojik çiftlik veya ekolojik tatil köyü olarak adlandırılmakta doğal ürünlerle turistlere hizmet vermektedir. Yurt dışında önem verilen eko localar ülkemizde yeterince gelişmemiştir. Türkiye'den örnek alınan ekolojik oteller araştırma kapsamında yer alması açısından Ege ve Akdeniz Bölgelerinden seçilmiştir.

Narköy Ekolojik Oteli: Üç tarafı ormanlarla çevrili olan ekolojik otel ve organik tarım çiftliği Narköy, eğitim odaklı olarak Kandıra'da hizmet vermektedir. Organik tarım ve gıda merkezi, çağdaş bir çiftlik ve ekolojik otel olarak hizmet veren Narköy, aynı zamanda 800'den fazla çeşit tohumun depolandığı dünyanın en önemli tohum bankalarından biri olma özelliğini taşımaktadır. 14 oda, aile ve grup konaklama üniteleri, yörük çadırı, organik çiftlik yemeklerinin pişirildiği restaurant, açık ve kapalı derslikler, organik tarım çiftliği bulunmaktadır.

Resim 2.8 Narköy Oteli

Resim 2.9 Narköy Oteli Odaları

Otelde bulunan aktiviteler şunlardır;

- Aromatik bitkiler toplama

- Rehberli ve rehbersiz & haritalı orman yürüyüşü
- Böğürtlen toplama
- Ürün toplama (mevsimine göre değişen sebze ve meyveler)
- Organik tarım aktivitelerine katılma
- Çiftlik hayvanlarını ziyaret
- Süt sağma
- At binme
- Kerpe'de dalga sörfü
- Peynir ve yoğurt atölyesi
- Kendi bahçeni yap atölyesi
- Çocuklar için sürdürülebilir yaşam atölyesi (günübirlik)
- Kompost atölyesi
- Glutensiz ekmek ve kurabiye atölyesi
- Ekşi mayalı ve nohut mayalı ekmek atölyesi şeklindedir.

(narkoy.com:19.03.2017)

Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği: Fethiye'nin Yanıklar Köyünde çam ormanlarıyla çevrili bir vadinin ortasında, Kargı Çayı'nın yanı başında, keçi, koyun, tavuk, ördek ve at gibi çiftlik hayvanlarının da yer aldığı 42 dönüm büyüklüğündeki zengin biyolojik çeşitliliğe sahip bir arazi üzerinde, ekolojik yöntemlerle sebze ve meyve yetiştirilen bir çiftlik ve eko oteldir. Ekolojik mimari yaklaşımıyla tasarlanan taş, ahşap ve kerpiç evlerde yılın 12 ayı konuk ağırlamaktadır.

Resim 2.10 Pastoral Vadi Havuzu

Resim 2.11 Pastoral Vadi Bahçesi

Ahşap ve kerpiç olmak üzere iki adet çok amaçlı salonu ile yoga kamp ve inzivalarına, dans, terapi ve meditasyon çalışmalarına, kişisel gelişim seminerlerine ve yaz aylarında ailelerin de katıldığı çocuk kamplarına ev sahipliği yapmaktadır.

Caretta Caretta kaplumbağalarının üreme alanı olan kumsalın hemen yanında ise, göçmen kuşların konakladığı Akgöl bulunmaktadır. Doğal ortamda yaşama fırsatı sunan işletmede konuklar doğal besinlerle beslenirken aynı zamanda doğa sporlarını yapabilir ve toprakla haşır neşir olarak streslerini azaltabilirler. GEKA'dan (Güney Ege Kalkınma Ajansı) alınan teşvik ile yapılan cam serada fide ve sebzelerin üretimi gerçekleştirilmektedir. Doğada yürüyüş, yoga, bisiklet, binicilik, tekne gezisi gibi aktiviteleri bulunmaktadır (pastoralvadi.com:16.03.2017).

Olympos Mountain Lodge – Beycik: Olimpos Dağı eteklerinde kurulan eko otel, denizden 800 m. yükseklikte, çam ormanları ile çevrili, Akdeniz manzarasına hakim bir noktada kurulmuştur. Kalabalıktan uzak; otantik mimariye, huzurlu atmosfere, dağ ve deniz manzaralı büyük terasa, dev şömineye, açık mutfak ve bara sahip olan otelin 6 odasında da büyük pencereler yer almaktadır. Odalar standart ebatların çok üzerinde geniş olarak tasarlanmıştır. Misafirler, Olimpos'un doğa, tarih, bitki ve kuş türleri açısından tüm zenginliği içerisinde, yazları bunaltıcı Akdeniz sıcaklığından uzak, serin havasında keyifli bir tatil geçirmektedir. Doğal plaj Çıralı, Tekirova, Adrasan 20- 30 dakika mesafede bulunmaktadır. Dünyanın en özel 10 yürüyüş yolundan biri seçilen Likya Yolu'na uzanabilir, Olimpos'un zirvesine tırmanabilir, mağaraya, şelaleye veya korsan şehri Laodikeia'ya ulaşan yürüyüş yollarında keşfe çıkabilir ve çevredeki antik şehirler Phaselis, Olimpos ve Yanartaş'ı gezebilmek mümkündür (<http://www.kucukoteller.com.tr/ekolojik-oteller-tag.html>, erişim tarihi: 04.07.2017).

HavaSu Köy: Ekolojik bir otel olma özelliği taşıyan HavaSu Köy, Antalya'nın Kumluca ilçesine bağlı olan Mavikent mevkiinde faaliyet göstermektedir. Denize 3,5 km uzaklıkta olan tesis, bir açık havuz ve bir çocuk havuzuna ev sahipliği yapmaktadır. HavaSu Köy'ün tüm konaklama birimlerinde; özel bir balkon ve eşya dolabı standart olarak sunulmaktadır. Odalarda yer alan özel banyolar; havlu ve ücretsiz banyo malzemeleri ile donatılmıştır. HavaSu Köy'de bulunan sanat sergi salonu ulusal veya uluslararası sanatçılara sergi imkânı sağlamaktadır (<http://ekolojikoteller.com.tr/bes-yildizli-eko-koy-havasus-koy>, erişim tarihi: 04.07.2017).

Dedetepe Ekolojik Yaşam Çiftliği: Dedetepe Çiftliği ağırlıkla zeytinyağı üreten ve Çanakkale'de yer alan bir çiftliktir. Misafir evleri ve yayla çadırlı kamp alanıyla farklı konaklama seçenekleri sunmaktadır. Yürüyüş parkurları, dağ bisikleti turları, kültür noktaları, kuş-kelebek-mantar-endemik bitki gözlem noktaları ve başta zeytin üretimi olmak üzere birbirinden farklı eko etkinlikler bulunmaktadır (<http://kazdagiekoturizm.com>, erişim tarihi: 04.07.2017).

Kapor Organik Çiftlik Evi: Kapadokya Avanos ilçesine 1 km mesafede bulunan çiftlik evi, açık havuz ve yemyeşil bir bahçeye sahiptir. Kendi bahçesinde yetişen sebze ve meyvelerle yapılmış yemeklerle hizmet veren çiftlik aynı zamanda bağ bozumu festivalleriyle de her sene konuklarını ağırlamaktadır. Aynı zamanda organik ürünler için e-alışveriş sistemine sahiptir (<http://www.kapor.com.tr>, erişim tarihi: 04.07.2017).

Akdeniz Bahçesi: Çıralı'da kurulu bu organik tatil mekanı, 5 dönümlük bir meyve bahçesinin içinde yer almaktadır. Ayrıca denize yürüme mesafesinde ve Caretta Caretta kaplumbağalarının yuvalama alanı olan tertemiz bir sahile komşudur. Özellikle çocuklar için birçok farklı atölyesi bulunan mekanın el dokuma atölyeleri, Türk el sanatları gibi birbirinden ilginç aktiviteleri bulunmaktadır (<http://www.akdenizbahcesi.com>, erişim tarihi: 04.07. 2017).

Kaş Eko-Elbademi Çiftliği: Kaş'ın Çukurbağ köyünde yer alan çiftlik, denize 11 km mesafede ve birçok antik kente komşudur. Taş pansiyon ve taş müstakil evlerden oluşan çiftlik, sanat atölyeleri, yoga ve organik bahçe aktivitelerine sahiptir. Bunun yanında hem antik kentlere kültür turlarına katılmak hem de doğa yürüyüşleri yapmak mümkündür (<http://www.kasartcamp.com/>, erişim tarihi: 04.07.2017).

2.8 Ekoturizm Pazar Profili

Küresel ekoturizm boyutuyla incelenecek olursa; 1990'lı yıllardan itibaren, ekoturizm yılda %20 ile %34 aralığında artmaktadır. 2004 yılında, ekoturizm / doğa turizmi bir bütün olarak küresel anlamda turizm sektöründen 3 kat daha hızlı büyüme göstermiştir. Doğa turizmi uluslararası pazarda yılda %10 ile %12 aralığında artmaktadır.

Uluslararası Ekoturizm Topluluğu'na (TIES) göre; deniz-kum-güneş turizmi günümüzde bir pazar olarak olgunlaşmıştır ve büyümesinin düz bir şekilde olması beklenmektedir. Buna karşılık, ekoturizm, doğa, miras, kültürel ve yumuşak macera turizminin yanı sıra kırsal ve topluluk turizmi gibi alt sektörleri de kapsayan 'deneyimsel' turizmin önümüzdeki 20 yıl içinde en hızlı büyüyeceği tahmin edilen sektörler arasında yer almaktadır. Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ve Uluslararası Koruma Örgütü, turizm genişlemesinin çoğunun dünyanın el değmemiş, doğal alanlarında ve çevresinde meydana geldiğini belirtmektedir. Sürdürülebilir turizmin altı yıl içinde dünya seyahat pazarının %25'ine ulaşabilir seviyede olacağını ve sektörün değerinin yılda 250 milyar ABD doları (473,6 milyar ABD doları) bulabileceği ifade edilmektedir. Analistler, eko-tatil köyleri ve eko-otellerde büyüme ve doğa turizminde bir patlama olacağını öngörmektedir. Ekonomik açıdan Endonezya'daki Komodo Milli Parkı'nda bağımsız gezginler ziyaret başına yerel olarak yaklaşık 100 \$ harcamaktadır. Uluslararası Ekoturizm Topluluğu'na göre, her şey dahil paket

turları için %80'lik bir oran havayolu, otel ve diğer uluslararası şirketlere gitmektedir. Ekoturizmde ise tüm hizmetler yerel olarak kiralar veya satın alınırlar bu durumda gelirin %95'i yerel ekonomiye eklenmektedir. Kültür turistlerinin günlük harcamaları 70 € / 90 \$ 'dan fazla iken plaj tatilinde bu oran 48/62 \$, şehir tatilinde ise € 42 / \$ 54 \$ civarındadır.

Fáilte Ireland araştırmasına göre, 2020 yılında İrlanda'ya gelen ziyaretçilerin çoğunluğu 55 yaşın üstünde olacaktır, ‘‘Yarının müşterisinin daha iyi eğitilmiş, daha bireyselci’’ olacağı bir pazardan almak isteyen İrlanda şimdiden tüketicilerine yönelik bir takım uygulamalarda başlamıştır. Bu amaçla bazı gelenek yeniden bağlantı kurmuş, daha basit yaşam biçimlerine değer vermeye başlamış, daha yavaş yaşam ve aile merkezli yaşam biçimlerine destek olmaya başlamıştır (www.failteireland.ie/FailteIreland/.../Ecotourism_Handbook, erişim tarihi: 07.04.2017).

Ekoturizm ve talebinin yapısı ve özelliklerine bakılacak olursa; Dünya Turizm Örgütü istatistiklerine göre; Eylül 2001 terörist saldırıları sona erene kadar Amerika Birleşik Devletleri'nde, küresel seyahatlerde artış yaşanmıştır ve yıllık olarak ortalama yüzde dokuz oranında büyüme gerçekleşmiştir. Özellikle de ekoturizmin önem kazanmaya başladığı bu yıllarda öne çıkan ülkelerde örneğin; Belize, Botswana, Kosta Rika, Ekvador, Güney Afrika ve Tanzanya'da yıllık olarak ortalama çift haneli büyüme yaşanmıştır. Genel olarak, bu ülkelerin ortak özelliği iyi gelişmiş yaban hayatına sahip olmalarıdır.

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün kayıtlarına göre Güney Afrika'yı 1990 yılında yaklaşık 1 milyon doğa ziyaretçisi ziyaret ederken 2005 yılına gelindiğinde doğa ziyaretçi sayısının 7 milyonu aştığı ortaya çıkmıştır. Endonezya'da ise 2 milyonluk bir ziyaretçi kapasitesinden 5 milyonluk bir ziyaretçi kapasitesine ulaşıldığı gözlenmiştir. Tüm bu araştırmalar ve rakamlar dünyada ekoturizm eğiliminin doğası henüz bozulmamış az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere doğru yönelim olduğunu göstermektedir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün uzun dönemli tahminlerine göre ekoturizm hem turist sayısında hem de toplamdaki payı oranıyla giderek yükselme gösterecektir.

Tablo 2.3 Doğa Temelli Destinasyonlarda Ziyaretçi Artış Oranları

ÜLKE	1990	1999 Artış	Toplam Artış (%)	Yıllık Ortalama (%)
Güney Afrika	1,029,000	6,026,000	486	19,3
Kosta Rika	435,000	1,027,000	136	9,0
Endonezya	2,178,000	4,700,000	116	8,0
Belize*	88,000	157,000	78	6,0
Ekvador	362,000	509,000	41	3,5
Botswana*	543,000	740,000	36	3,1

*Ziyaret artış oranları 1998'e kadar olan verilerdir.

Kaynak: WTO, Tourism Highlights 2000

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNEP)'nin yapmış olduğu bir araştırmaya göre, ekoturizm içinde bulunduğu turizm endüstrisi içinde çok hızlı bir ivme kazanarak gelişen turizm çeşitlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNEP) ve Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün yaptığı çalışma ve araştırmalarda ise turizm sektöründeki büyüme oranı %4 civarlarında iken ekoturizmdeki büyüme oranı %10 ile %30 aralığında bulunmaktadır.

2.8.1 Dünyada Ekoturizm Arzı ve Talebi

ABD ve Avustralyalı yolcuların üçte ikisinden fazlası, İngiliz turistlerin yüzde 90'ı, çevrenin etkin bir şekilde korunmasını ve yerel toplulukların desteğinin alınmasını otelin sorumluluğunun parçası olarak görmektedir. Avrupa'da, gezginlerin %20-30'u sürdürülebilir turizmin ihtiyaç ve değerlerinin farkındadırlar. Yolcular tercihlerinde %10 -%20 oranında 'yeşil' seçenekler aramaktadır. Gezginlerin %5 ile %10'u 'yeşil' tatil talep etmektedir. Almanya'daki, gezginlerin ise, %65'i (yaklaşık 39 milyon) çevre kalitesine değer vermekte; %42'si ise (yaklaşık 25 milyon) çevre dostu bir konaklama tesisi bulmanın özellikle önemli olduğunu düşünmektedir. İngiltere'de yapılan bir çalışmaya katılan kişilerin yaklaşık yarısı, iyi çalışma koşullarını garanti altına almak, çevreyi korumak ve turistik yerdeki yerel hayır kurumlarını desteklemek için yazılı bir kanuna sahip olan bir şirkete gitme ihtimalinin daha yüksek olacağını belirtmiştir. ABD, İngiliz ve Avustralya gezginleri üzerinde yapılan bir ankette, %70'lik bir oranla "sorumlu çevreci tutumu" olan bir otelde iki haftalık bir konaklama için 150 \$ 'dan daha fazla para ödeneceği ortaya çıkmıştır (Mastny, 2001: 15).

Ekoturizm faaliyetlerinin gerçekleştiği ülkelerin en belirgin özelliği doğal çevresinin bozulmamış olmaması ve hala doğallığını koruyabiliyor olmasıdır. Örneğin; Kosta Rika, Belize, Meksika, Ekvator, Brezilya, Kenya, Botswana, Nepal, Amerika, Tayland, Kanada, Yeni Zelanda ve Avustralya doğal güzellikleriyle ekoturizmin öncüsü ülkeler olarak görülmektedir. Kosta Rika Turist Enstitüsü tarafından yapılan bir anket araştırmasına göre "Kosta Rika'yı ziyaret etmek için bu destinasyonu seçmedeki ana nedeniniz nedir?" sorusuna ekoturistlerin yaklaşık %75'i doğal güzellikler şeklinde yanıtlamıştır. Kosta Rika'da 1990-2005 yılları arasında yer alan turist sayısındaki büyük artış Tablo 2.5'te gösterilmektedir.

Tablo 2.4 Ekoturizm Faaliyetlerinin Gerçekleştiği Ülkelere Gelen Turist Sayısı

Ülke	1990	2005
Güney Afrika	1.029.000	7.369.000
Kosta Rika	435.000	1.679.000
Endonezya	2.178.000	5.000.000
Ekvator	362.000	860.000

Kaynak: Wood, 2002: 20

Korunan alanların sayısının da hızla artmasıyla birlikte ekoturizm destinasyonlarının sayısının da genişlediği gözlenmektedir. Bu bağlamda ekoturizm destinasyonlarındaki artışın, milli parkların sayısı ile doğru orantılı olduğu söylemek mümkündür (Eagles, 1994: 3). Son yıllarda seyahat endüstrisi içinde oldukça popüler bir turizm çeşidi haline gelen ekoturizmde büyüme, Avrupalı ve Kuzey Amerikalı ve Japon turistlerin ziyaretlerini kapsamaktadır (Herbig ve O'Hara, 1997: 232). Büyümeye başlayan bir pazar olarak Japon ekoturist pazarının seyahat etmesindeki en önemli motivasyon unsurunun ekolojik bir anlayıştan ziyade estetik anlayışı olduğu ortaya çıkmıştır (Weaver, 2001: 46-48).

Genel olarak bakıldığında, ekoturizm destinasyonlarının çoğu gelişmekte olan ülkelerde bulunmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ekoturizm, kitle turizmine göre daha karlı ve çevresel anlamda çok daha sürdürülebilir bir turizm çeşidi olarak algılanmaktadır. Bu ülkelerde ekoturizmin 300 milyar dolardan fazla gelir yarattığı tahmin edilmektedir. Ekoturizmi talep eden ülkelere bakıldığında daha çok Amerika ve Avrupa ülkelerinin bulunduğu ortaya çıkmıştır. Başlıca ekoturist gönderen ülkeler şunlardır; Amerika, İngiltere, Almanya, Avustralya, Fransa, İsveç, Hollanda, Danimarka, Norveç, Avusturya, Kanada ve Yeni Zelanda (Herbig ve O'Hara, 1997: 232).

ABD: Ekoturizm, Birleşik Devletler'de en hızlı büyüyen turizm endüstrilerinden biridir. Kùltürlerin ve ekosistemlerin büyüü bir mozaigi, Amerika Birleşik Devletleri'nde sadece Batı bölgesi'ni bile özetlemek imkansızdır. Burada, yerli Amerikalılar, Latinos, Asyalılar, Mormonlar, Polinezyalılar, İnuitler, hippiler birbirine karışan kùltürlerden sadece birkaçıdır. Vahşi Batı, doğa severleri ve macera meraklıları için benzersiz fırsatlar sunmaktadır. ABD ekoturizm faaliyetleri bölgelere göre değişiklik gösterir. Örneğin; Florida EcoSafaris'te, gece boyunca at binme ve Canopy'de zipline turlar düzenlenmektedir. Montana'daki Wild Echo Bison Rezervi'ndeki konuklara bizon geleneği öğretilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Yellowstone Milli Parkı'nı 2010 yılında 3.640.184 kişi ziyaret etmiştir. Florida Keys Bölgesi'nde yapılan dalışlardan yıllık 75 Milyon ABD Dolar gelir sağlanmaktadır. Karayip Adaları'nda büyük ölçüde ekoturizmden oluşan turizm endüstrisi 2008 yılında 27,1 Milyar ABD Doları hacme ulaşmıştır. Amerika Seyahat Endüstrisi Birliği'nin (2000) verilerine göre, 1997 yılında 275 milyon ziyarete kıyasla 1998'de %4,4'lük bir artış yaşanmıştır. Yurtiçi ve yurtdışı ziyaretçiler 378 rekreasyon alanına yaklaşık 287 milyon rekreasyon ziyareti gerçekleştirmiştir. Ayrıca Birleşik Devletler Milli Parkları'ndaki servis alanlarına yapılan geziler yerel halka doğrudan ve dolaylı olarak ekonomik katkı sağlamıştır. Elde edilen 14,2 milyar dolar gelirle, 1996 yılında turizmle ilgili yaklaşık 300,000 farklı meslek desteklenmiştir (www.ecotourism.org, erişim tarihi: 10.03.2017).

AFRİKA: 1998 yılında Afrika, yavaşlama belirtisi olmaksızın dünyanın en büyük büyüme endüstrisi olan uluslararası turizm için en hızlı büyüyen bölgelerden biri olmuştur. Dünya Turizm Örgütü (WTO) tarafından hazırlanan rapora göre, 1998 yılında Afrika'daki uluslararası turizm hareketi yüzde 7,7 artmış ve 24,9 milyon turist Afrika ülkesini ziyaret etmiştir. Afrika'da doğa temelli turizmin en iyi örneklerinden olan Kenya ve Tanzanya'da 1950'li yıllarda yalnızca birkaç bin turist ile başlayan talep 1995 yılına gelindiğinde Tanzanya'da 350.000'e yükselmiştir. Her iki ülke de ekoturizm alanında önemli gelirler sağlamaktadır (Eagles, 1997: 4). 1994 yılında Kenya döviz girdilerinin %34'ünü turizmden elde etmiştir (Demir ve Çevirgen, 2006: 133). Afrika'da uluslararası turist varışlarının en fazla olduğu dört ülke sırasıyla Morokko, Tunus, Mısır ve Kenya'dır. Bu ülkeler arasında ise yalnızca Kenya'da doğa turizmine yönelik aktiviteler gerçekleştirilmektedir (Eagles, 1997: 4). Kenya Vahşi Hayat Servisi, Kenya turizminin % 80'inin vahşi hayat sayesinde geliştiğini ve turizm endüstrisinin ülkenin döviz kazancının üçte birini oluşturduğunu tahmin etmektedir. Kenya'ya gelen turistlerin % 85'i doğanın korunması gerektiğini düşünmektedir. Annapurna alanı, Nepal'deki en popüler trekking alanıdır. Her yıl 25.000'den fazla ekoturist tarafından yürünmekte ve buradan elde edilen gelir 40.000 yerlinin geçimini sağlamaktadır. 1997 yılında 50.708 kişi yalnızca trekking amacıyla buraya seyahat etmiştir. Bu turistlerin 12.000'i aynı zamanda bu bölgedeki tapınakları ziyaret etmiştir. 1983 yılında Kenya'yı ziyaret eden ziyaretçi sayısı 372.000 iken bu rakam 1993 yılında %45'lik artış ile 826.000 kişi olmuştur, 1994 yılında Kenya'da 865.300 kişi ziyaret ederken, 2005 yılında ise Kenya'yı 1.536.000 kişi ziyaret etmiştir. Turistler Kenya'yı genellikle sahip olduğu yaban hayatı zenginliği nedeniyle ziyaret etmektedir (BAKA Ekoturizm Sektör Raporu, 2012: 13-15).

African Development Bank (AFDB) verilerine göre, 2014 yılında Afrika, 43.6 milyar dolar gelir elde etmiştir. İngiltere'nin Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi'ne (WTTC) göre, uluslararası turizm sektörü Afrika'nın toplam GSYİH'sının yaklaşık %8,1'ini oluşturmaktadır. Kıtada turizm endüstrisi için doğrudan veya dolaylı olarak yaklaşık 20 milyon insan çalışmaktadır. Bu, Afrika'daki tüm işlerin %7,1'ini oluşturduğu anlamına gelmektedir. Sektör tarafından desteklenenler rehberler, otel personelleri, tercümanlar, havacılık personelleri ve küçük işletmelerdir. Bununla birlikte, turizmin ekonomik etkisi, iş yaratmanın ötesine uzanmaktadır.

ALMANYA: Almanya çevre olarak, ekoturizm için mükemmel fırsatlar sağlamaktadır; ancak gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi el değmemiş, dokunulmamış bir doğaya sahip değildir. Çünkü Almanya uzun bir yerleşim geçmişine sahiptir ve 81 milyondan fazla insanıyla birlikte büyük şehirlerde yoğun bir nüfusa sahiptir. Günümüzde 'Yeşil Seyahat Haritası

Almanya', Alman Ulusal Turizm Kurulu (GNTB) ile ortak olarak geliştirilen sürdürülebilir ekoturizm projesidir. Haritada, tur operatörleri ve rezervasyon platformları tarafından yeşil ürün ve hizmetlerinin geliştirilmesi ve pazarlanması için yurtdışındaki 30 seyahat acenteleri ile işbirliği yapılmıştır. El değmemiş doğal yerler olmamasına rağmen Almanya'da gittikçe popüler olan Alman çiftliklerine talep artmaktadır. Almanya'da 1970'li yılların başında Gıda, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın özendirilmesi sonucu kırsal turizme özellikle çiftlik turizmine olan ilgi giderek artmaya başlamıştır. Almanya'da halen turist kabul eden 23 bin çiftlik olmasına karşın (bunların 1400'ü kalite belgesi almış durumda) turist ağırlayan çiftçi ailesi sayısının hızla artmamasının başta gelen nedenleri; ailelerin bu konuda hazırlıklı olmamaları, yeni yatırım gereksinimlerinin ortaya çıkması, turistlerin daha yukarı düzeyde konaklama koşulları ve kullanabilecekleri ortak alanlar aramalarıdır. Almanya'da 184 bin yatak kapasiteli bir kırsal turizm konaklama gizilgücü çiftçi ailesine ek gelir sağlamakta, yılda 100 gün geceleme olanağı sağlayan çiftlikler ekonomik bakımdan verimli olmaktadır (Yılmaz, 2008: 119).

AVUSTRALYA: Günümüzde en önemli ekoturizm destinasyonlarından biri olan Avustralya 1994 yılında dünyada ilk defa turistik çekiciliğe sahip doğal çevreye karşı artan uluslararası ilgi karşısında ulusal bir ekoturizm planı hazırlamıştır (Demir ve Çevirgen, 2006: 92). Avustralya, dünyada ulusal bir ekoturizm stratejisinin geliştirildiği ve uygulamaya konulduğu ilk ülkedir. Avustralya'da 1983 ile 1993 yılları arasında uluslararası turist sayısı %12'lik büyüme oranıyla 944.000'den 3.000.000'a yükselmiştir ve bu 10 yıllık süre içerisinde 130.000 kişi ekoturizm sayesinde istihdam olanağına sahip olarak 10.6 milyar dolar gelir elde etmiştir (Eagles, 1997: 3). 1999 yılında ise, doğaya dayalı turizm, Avustralya'nın en çok ihracat geliri elde etme potansiyeline sahip endüstri olarak ülkenin gayri safi milli hasılasının %5.6'sını sağlamış ve aynı yılın en fazla döviz bırakan sektörü olmuştur (Demir ve Çevirgen, 2006: 136). Son yıllardaki popüler olan bölgelere bakıldığında, ekoturizmdeki büyümenin özellikle Avustralya ve kutup bölgelerindeki kırsal alanlarda gerçekleştiği de görülmektedir (Boyd ve Butler, 1996: 560).

Avustralya'da 600 ekoturizm operatörünün olduğu tahmin edilmektedir. Avustralya'da ekoturizm işletmeciliği yıllık tahmini 250 Milyon ABD Doları gelir getirmekte ve 4500'ü sürekli olmak üzere 6.500 kişiye istihdam olanağı sağlamaktadır. Avustralya turizm sektörünün büyük önem taşıdığı, zengin doğal kaynaklara ve biyolojik çeşitliliğe sahip önemli bir ekoturizm destinasyonudur. Avustralya'ya 2000-2009 yılları arasında gelen turist sayısı aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 2.5 Avustralya'ya Gelen Turist Sayıları

Yıl	Gelen Kişi Sayısı	Toplam Harcama (Milyon Dolar)
2000	40.000	800.000
2002	38.000	9.800.000
2003	4.800	1.200.000
2004	52.000	3.250.000
2005	62.000	4.520.000
2006	79.000	7.250.000
2007	82.000	8.100.000
2008	76.000	5.440.000
2009	72.000	1.200.000
2010	120.000	7.300.000

Kaynak: Flannery, 2005:128

Avustralya'da bulunan, 345.950 km²'lik alanı kaplayan Dünya Mirasları Listesi'ndeki Great Barrier Reef Marine Park'ı 1,6 milyon turist ziyaret etmekte ve sadece bu turistlerden 1 Milyar Avustralya Doları (988 Milyon ABD Doları) gelir elde edilmektedir. 1993 yılında Avustralya Milli Parklarını ziyaret eden yabancı turist sayısı 1.2 Milyondan 1996 yılında 1.6 Milyona ulaşarak %33.3'lük önemli bir artış kaydetmiştir. 1997 yılında ise bu rakam 1.7 milyona ulaşmıştır (TIES, 2000: 3).

Tablo 2.6 Avustralya Milli Parklarını Ziyaret Eden Kişi Sayısı

Yıl	Gelen Ziyaretçi Sayısı
1993	1.2 Milyon
1996	1.6 Milyon
1998	1.7 Milyon

Kaynak: Tourism Research Australia (TRA)

Avustralya'da ekoturizm endüstrisinin gelişmesinde Avustralya hükümetinin girişimlerinin önemli katkısı olmuştur. Avustralya uzak mesafeli bir destinasyon olmasına rağmen pazarlama stratejilerini fiyat politikasına bağlı olarak değil, kaliteyi esas alarak otantik ve zenginleştirici öğeler üzerine oluşturmuştur. Ülkenin doğal ve kültürel kaynakları bu yaklaşımda önemli bir rol oynamıştır (UNEP, 2005: 130). Avustralya ekoturizm stratejisinin amaçları aşağıda yer almaktadır:

- Ekolojik açıdan sürdürülebilir uygulamalara olanak sağlamak.
- Planlama ve karar alma süreçlerine halkın katılımını sağlamak.

- Doğal kaynak yönetimini geliştirmek (Giriş ücretlerinden finansal fayda sağlamak vb.).

-Gerekli düzenlemeleri yapmak (Doğal alanlardaki turizm gelişiminin çevreye etkisi konusunda çalışmalar yapmak, özel sektörün faaliyetlerini düzenleyen kurallar ya da standartlar geliştirmek vb.).

- Altyapı ihtiyaçlarını belirlemek.

- Ziyaretçi etkisini izlemek.

- Ülkedeki doğal ve kültürel çekim unsurları ile bu hizmetleri sağlayan tur operatörleri hakkında veri tabanı oluşturmak.

- Özel destinasyonlara ilgi gösteren pazarlar hakkında bilgi toplamak ve Pazar profilini belirlemek.

- Yerel endüstri standartları ve ekoturizm ürünleri için sertifika programları geliştirerek, ekoturizm ürünlerinin etik ilkeler çerçevesinde hazırlanmasını ve sunulmasını sağlamak.

- Yerel halkın destinasyonu yönetme yeteneğini güçlendirmek.

- Ekoturizm işletmelerinin ihtiyaçlarına duyarlı politikalar oluşturmak (Wood, 2002: 46; Koçoğlu, 2008: 51).

Ulusal ekoturizm stratejisini takiben Avusturalya’da 1996 yılında Eko Sertifikasyon Programı faaliyete geçirilmiştir. Bu sertifika programı yalnızca ekoturizmi kapsayan, Avustralya’nın ekoturizm endüstrisinde önemli bir yere sahip olan ulusal bir programdır. Program Avusturalya Ekoturizm Birliği tarafından yürütülmektedir. Konaklamalar, turlar, doğal ve kültürel çekim alanları olmak üzere 3 kategoride ürüne sertifika verilmektedir. Sertifika programı işletmeleri kapsamamaktadır. Sadece tur operatörlerinin sunduğu ekoturizm ürünlerine verilmektedir. 2004 yılı itibari ile 179 operatöre bağlı 414 ürün sertifikalandırılmıştır (UNEP, 2005: 132).

2017 Avustralya Turizm Araştırma (TRA) Raporu sonuçlarına göre 2015-2016 yılları arasında turizm ziyaretçi harcamaları 116,7 milyar dolara (2014-15 yılına göre %8,9 artış) ulaşmıştır. Uluslararası ziyaretçilerin harcamaları %14 artırarak 38,1 milyar dolara ulaşmış ve iç harcama %6.6 artışla 78.5 milyar dolara yükselmiştir. Raporda ayrıca Avustralya’ya gelen uluslararası seyahatçilerin % 78’i doğa temelli aktivitelere katıldığını ifade etmiştir. 2016 yılının Aralık ayına ait turizm ziyaretçi sayıları aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 2.7 Avustralya'ya Gelen Ziyaretçi Sayıları

2016/Aralık		Artış Oranı (%)	
Ziyaretçiler ('000)	7.625	▲	11.2
Ziyaretçi Geceleyen ('000)	252.969	▲	2
Toplam Harcama (\$ M)	39.085	▲	6.8

Kaynak: Tourism Research Australia (TRA)

Avustralya'yı 2015-2016 yılları arasında tercih eden ilk on ülke ise sırasıyla; Yeni Zelanda, Çin, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri, Singapur, Japon, Malezya, Kore, Hindistan ve Hong Kong'tur.

BELİZE: Belize'de farklı olarak birçok otel, tatil beldeleri ve evlerin çoğu, yağmur suyunu tutan sarnıçlardan içme ve yıkama suyu almaktadır. Bununla birlikte, yağmur suyuna olan bağımlılık da hava durumuna bağlılığı beraberinde getirmektedir. Belize dalış turizminin yanı sıra vahşi hayat deneyimi fırsatı sunmaktadır. Vahşi alanlarına yapılan geziler iyi eğitilmiş ve tecrübeli yerel rehberler tarafından yapılmaktadır. Bazı bölgelerde hem yaşam alanlarının hem de ziyaretçilerin korunması için sadece rehberli turlar yapılmasına izin verilmiştir. Belize'de 1998 yılında ziyaretçi sayısı 157.000 iken bu rakam 1999 yılında 172.292'ye yükselmiştir. Destinasyona yönelik en önemli ziyaret nedenleri; doğal alanlarda bulunmak, manzarayı seyretmek, yaban hayatını gözlemlemektir. Yapılan çalışmalarda ziyaretçilerin % 82'sinin 18-50 yaş grubunda olduğu ve % 65'inin üniversite mezunu insanlardan oluştuğu ortaya çıkmıştır (Bricker, 2003: 188). Belize'de son yıllarda deniz kaplumbağaları (takılar, yumurtalar, cilt kremleri, kabukların kullanımı), belli başlı sürüngenler (sürüngen derilerinin kullanımı), Belize Kuşları (papağanlar, yabani kuşlar, bunların tüyleri ve derilerinin kullanımı), kediler (jaguar, ocelot, margay kürkleri), ve orkide türleri korunma altına alınmıştır (<http://www.belize-tourism-board.org/>, erişim tarihi: 10.04.2017).

BREZİLYA: Brezilya'da bir ekoturizm politikasının kurulması 1987 yılına dayanmaktadır. Ancak, 1987-1991 yılları arasında bir dizi engel, endüstrinin gelişmesini yavaşlatmıştır. Brezilya, yerli ekoturizm endüstrisinin gelişmesinde arka sıralarda kalmaktadır. Bunun sebebi ise girişimcilere, yatırımcılara rehberlik etmek için belirli yasaların olmayışı ve teşviklerin yapılmamasıdır. Brezilya Amazon Bölgesi'nde Kosta Rika'dan 98 kat daha büyüktür, 2000 yılında sadece ekoturizm ihracatında 400 milyon ABD doları kazanmıştır ve bu miktar Kosta Rika'nın yıllık kazançlarının yarısından da azdır. 2000 yılında, ekoturizm Brezilya turizm gelirlerinin % 10'unu oluşturmuştur. Brezilya Amazon Bölgesi, büyük biyoçeşitlilik ile karakterize edilmektedir. Her bir cins grubunu içinde barındıran türler ve genetik çeşitliliği bakımından zengin ekosistemleri kapsamaktadır. Sürdürülebilir kalkınma stratejilerinin

oluşturulması, bölgenin başlıca sorunudur. Amazon bölgesi, Brezilya'nın kişi başına düşen en düşük gelirlerinden birine sahiptir. Bölgede yaşayan 22 milyon Brezilyalı tutarlı bir sürdürülebilir kalkınma stratejisine ihtiyaç duymaktadır. Ekonomik büyüme sayesinde bölgenin benzersiz çevresel varlıkları korunma altına alınacaktır. Bölge ekoturizmde doğal bir rekabet avantajına sahiptir. Bölgedeki çevreyi seyahat eden turist sayısına bakılırsa, devletin ekoturizm potansiyeli ile mevcut turist sayısı arasında bir boşluk olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin, 2000 yılında 27.000 turist bölgeyi ziyaret etmiştir. Brezilya Amazon Bölgesi'nin 2000 yılında dünya ekoturizm gelirleri açısından küresel ekoturizm endüstrisindeki yeri, sadece % 0,05'lik bir payı temsil etmektedir. 1990'larda Brezilya hükümeti çeşitli çabalar göstermiştir. Brezilya Turizm Ajansı ve Embratur ortaklığı ile Ekoturizm Direkleri Projesi uygulanmıştır. 1995 yılında federal bir program olan Proecotur başlatılmıştır. Proecotur, ekoturizm gelişimi için kutupların oluşturulması, belirlenmesi ve teşvik edilmesini amaçlayan bir programdır. Yakın zamanlardaki çabalar sayesinde ekoturizm bölgenin büyük bir kısmında uygulanmaktadır. Brezilya şimdiye kadar ekoturizm gelişiminin ilk aşamasını göstermiştir. Artık Amazon devletleri ekoturizm üzerine birlikte hareket etmeye başlamıştır. Günümüzde Amazonlar'ın kalbine bir dizi seyir hattı çekme planları geliştirilmektedir. Ek olarak, Miami ile Manaus arasındaki direkt uçuşlar başlamıştır. Kosta Rika'nın deneyimi ile birlikte, hükümet ve özel sektör arasında işbirliği sağlanmaktadır. Buna ek olarak, eko sanayii için insan kaynaklarının geliştirilmesi de amaçlanmıştır (Gouvea, 2004: 6-7).

EKVADOR: Ekvador, Conservation International tarafından dünyanın mega çeşitlilikte bulunan ülkelerinden biri olarak seçilmiştir. Ekvador'un 2008 tarihli anayasası, değerli ekosistemlerini korumanın bir yolu olarak, yasal olarak Doğa Hakları'nı tanıma ilkesidir. Destinasyonda yaklaşık 1.600 kuş türü, 4.500 kelebek türü, 405 sürüngen ve 382 tür memeli hayvan bulunmaktadır. Yağmur ormanları, dünya bitki türlerinin yaklaşık %15 ile %17'sini ve kuş çeşitliliğinin yaklaşık %20'sini içeren, gezegendeki en zengin alan olarak kabul edilmektedir. Darwin'in fikirlerini Evrim Teorisi'nde geliştirdiği yer olarak ünlü Galapagos Adaları, biyoçeşitliliğin bir başka sıcak noktasıdır. Ekvador'daki Galapagos Adalarına ziyaret, 1980'li yıllardan itibaren hızla artmış ve bugün yıllık 60.000 ziyaretçi sayısına ulaşılmıştır. Bu gezilerin Ekvador ekonomisine katkısı yıllık 100 milyon ABD Doların üzerinde olmuştur. Ada sadece tüple dalış faaliyetinden yıllık 30 Milyon ABD Dolar gelir kazanmaktadır. Yerel olarak Tsaçila, Chachi, Epera, Kichwas, Shuar, Achuar, Shiwiar, Cofan, Sion, Secoya, Zapara, Andoa ve Waorani dahil olmak üzere Ekvador nüfusunun %7'sini temsil eden 14 farklı yerli halk bulunmaktadır (www.ecotourism.org/ecuador, erişim tarihi: 20.03.2017). Tüm bu özellikleri

sayesinde Ekvador ekoturizm açısından önemli bir potansiyeldir. Gerek fauna ve flora zenginliği gerekse yerel halk ve kültür çeşitliliği birçok ekoturist için çekicilik yaratmaktadır.

İSPANYA: İspanya’da ilk olarak 1990'larda ekoturizme önem verilmeye başlandı. İspanya çevre dostu tutumunda aktif rol oynayarak rüzgar gücüne önem vermiş ve günümüzde dünyanın en büyük dördüncü rüzgar enerjisi üreticisi olmayı başarmıştır. İspanya mevcut bataklıklarında ve sulak alanlarda kuş gözlemciliği turizmine önem vererek, organik çiftliklerde gönüllü olma ya da Pyrenees'teki nesli tükenmekte olan sakallı akbabaların kurtarma çabaları gibi çevreye yönelik aktiviteler geliştirmiştir. Yalnızca kültürel farkındalığı artırmakla kalmayıp aynı zamanda topluluk etkileşimini desteklemiş ve karbon ayak izlerini en aza indirmenin yollarını aramıştır. Sürdürülebilir ulaşım, hizmet ve malların yanı sıra yenilenebilir enerji kullanımını teşvik etmiştir. Örneğin, Barselona'daki El Prat havaalanı, güneş enerjili ısıtma panelleri ve elektrik enerjisini düşüren özel olarak tasarlanmış cam duvarlara sahiptir. Bu tek yapı, Barselona'nın çevre dostu tutumunun bir örneğini ortaya koymaktadır. İspanya, kırsal bölgelerinde de çevre bilincine katkıda bulunmaktadır. Endülüs beyaz kasabalarında, Sanlucar la Major kırsalında Avrupa'nın ilk ticari güneş enerjisi istasyonu bulunmaktadır. La Rioja'da, dünyanın ilk nötr-karbon şehirlerinden biri olan Longron Montevorvo'nun inşaatı devam etmektedir. İspanya, ekolojik parkları, sığınma evleri ve koruma çalışmalarına katılanları kesinlikle kontrol etmektedir. Göçmen kuşlar için ünlü olan Parque Nacional Coto de Donana, sulak alan rezervleri, tuz bataklıkları ve kıyı kum tepelerini içermektedir. Resmi kılavuzların rehberliğinde kuş tutkunları, nesli tükenmekte olan İmparator kartallarını ve Azure saksaganlarını izleyebilmektedir. Çevre dostu konaklamalara sahip İspanya’da konaklama birimlerinin temel ilkesi ‘‘Azaltmak, yeniden kullanmak ve geri dönüştürmek’’tir. Ülkede bu amaçla Green Globe, Sürdürülebilir Turizm Sertifikası veya Smart Voyager gibi eko etiket sertifikalarına önem verilmektedir. Korumayı destekleyen ve ‘iz bırak’ ideolojisine uyan İspanyol seyahat işletmecileri, ekoturizme önem vermektedir. Seyahat işletmecileri, çevresel etkiyi en aza indirmek ve hem gezgin hem de yerel topluluk için olumlu bir deneyim kazandırmak amacıyla lisanslı yerel kılavuzları/rehberleri çalıştırmaktadır. Eko gönüllülük üzerine İspanya hükümeti organik çiftliklerle iş birliği yapmaktadır. Hem de böylece küçük girişimler desteklenmektedir. Gönüllüler, belirli kuruluşlar vasıtasıyla organik tarım, bağ ya da hayvancılık ile uğraşma fırsatı elde etmektedir. EcoTravel gibi doğal turizm programları, yaban hayatı koruma çabalarında yerel toplulukla birlikte çalışmada gönüllü gezginlere yardımcı olmaktadır (<http://www.spain.info/en/que-quieres/naturaleza/ecoturismo/>, erişim tarihi: 10.04.2017).

İspanya'daki ekoturizmin geliştirilmesine ilişkin yapılan projeler şunlardır;

1. Avrupa Birliği Koruma Alanlarında Sürdürülebilir Turizm (ECST)
2. Avrupa Mükemmellik Hedefleri (EDEN Ağı)
3. UNESCO İnsan ve Biyosfer Programı (MAB)
4. Küresel Jeoparklar (UNESCO Programı)

Aynı zamanda İspanya biyoçeşitlilik alanlarını koruma amaçlı Avrupa ekolojik ağda yer almaktadır. Bu amaçla biyolojik çeşitlilik kaybını önlemek ve türlerin yaşamlarını uzatmaya çalışmaktadır (<http://www.mapama.gob.es/es/biodiversidad/temas/espacios-protegidos/red-natura-2000/>, erişim tarihi: 10.04.2017).

İTALYA: İtalya'da sürdürülebilir turizm, başta ekoturizm olmak üzere, çevrenin korunması ve sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi konusunda birçok çalışmalar yapmıştır. İtalya'da ekoturizm üzerine ağırlıklı olarak tüm ülke topraklarında eşit olarak bulunan yerel kırsal kültürlere, fauna ve floranın korunmasına odaklanmaktadır. Son on yılda turizm endüstrisinde hükümet tarafından desteklenen İtalya'da ortaya çıkan yeni trendler, yerel kültürel faktörlerin korunması ve geleneklerin canlandırılmasıdır. Bu eğilim peynir, şarap ve jambon gibi gıda türlerinin ve coğrafi mezheplerin korunmasıyla da bağlantılıdır. İtalya'daki sürdürülebilir turizm girişimleri öncelikle Lombardiya, Veneto, Toskana, Campania ve Emilia Romagna'nın en popüler bölgelerinden uzakta, ülke çapında daha az tanınan alanların tanıtımında başlamıştır. 2009 yılında Sicilya, bölgenin doğal rezervlerinden biri olarak ‘‘Yeşil Turizm Projesi’’nde yer almıştır. Bölgenin doğal alanlarının benzersiz özelliklerini yeniden keşfederek bölgeyi ve geleneklerini geliştirmek için oluşturulan bu proje, bölgedeki ortak etkinlikler ve belirli yerel etkinlikler için bir dizi etkinlik sağlamaktadır. Parklar ve bölgelerdeki rezervler ekoturizm için önemli bir kaynaktır. İtalyan hükümeti orta ve uzun vadede hazırladığı planlarda, kasabalarda "yeşil" alanlara yatırım yaparken eko turist sayısını artırmak, tarihi binaları restore etmek ve kırsal alanlarda altyapıyı oluşturmak yer almaktadır. Bununla birlikte, bu tür etkinliklerin faydaları yalnızca orta vadede görülecektir. Toskana Bölgesinde, ‘‘Sürdürülebilir ve Rekabetçi Toskana Turizm Projesi’’ uygulanmaktadır. Proje, İtalya'nın 2007 Avrupa Gündemi Sürdürülebilir ve Rekabetçi Turizmi için ilk girişimidir. Bu Avrupa programının amacı, Avrupa düzeyinde paylaşılan sürdürülebilirlik ve rekabet gücü modellerine dayalı olarak, Avrupa turizm teklifinin katma değerini oluşturan çevresel ve tarihi dengeyi korumaktır. Toskana, sayısız turizm destinasyonu ile yeni, sürdürülebilir ve rekabetçi bir turizm endüstrisi oluşturulmasında önemli bir rol oynamıştır. Ekoturizme yönelik bir diğer bir çalışma ise, 2009 yılında Apulia Bölgesindeki konaklama altyapısını yenilemek ve turizm olanaklarını iyileştirme ve uluslararası piyasalarda rekabet gücünü arttırabilmek için turizmde 50 milyon euro yatırım yapmıştır.

Ekoturizme önemin giderek arttığı İtalya'nın güçlü yönleri şu şekilde sıralanabilir;

- Bölgede dikkat çekici turistik kaynaklar, tarımsal zenginlikler,
- Yerel el sanatları
- Tarihi zengin doğa toprakları,
- Doğal, kültürel ve gastronomik varlıklar
- Geleneksel kültür ve gurme yemekleri ve şarapları
- Misafirperverlik
- Gezinmeyi kolaylaştıran ideal güzergahlar
- Projelere aktif katılım,
- Sürdürülebilir kalkınma politikası

Ekoturizm açısından zayıf yönleri değerlendirilecek olursa;

- Kalabalıklaşma
- Çevre sorunlarına, ekolojiye, yasadışı binalara ve genel koruma önlemlerine pek dikkat edilmemesi,
- Çevre açısından alan ve kırsal kasabaların korunmasına az önem verilmesi,
- Tanıtıma az bütçeli ayrılması,
- Turistik ürünlerin eksikliği ve sunum eksikliği,
- Doğa parkurları için (bisiklet yolları, korunan patikalar, trekking için ayrılan alanlar) haritaların yetersiz olması,
- Ekoturizm sektöründe çalışanların eğitim sorunu,
- Kültürel ve doğal turistik yerler için mevcut olmayan planlama,
- Ekoturizm alanında az değer verilen ve az hizmet verilen bölge veya yalnızca sonuna kadar takdir edilen bölge olarak bölümlendirilmesi,
- Yerel kuruluşların ekoturizmin geliştirilmesi için desteklenmesidir

(http://www.italtrade.com/italy/world_market08.pdf, erişim tarihi: 09.04.2017).

Ayrıca Uluslararası Ekoturizm Derneği (TIES), 2018 yılındaki yıllık konferansı İtalya'da düzenlenecektir. İtalyan Çevre ve İtalyan Ulusal Turizm Kurulu tarafından desteklenen bu konferans, Norveç'ten bu yana Avrupa'daki ilk TIES konferansı olacaktır.

KOSTA RİKA: Kosta Rika, 1980'lerin başından bu yana ekoturizm endüstrisini desteklemektedir. Küresel biyolojik çeşitliliğin %5'ini oluşturan Kosta Rika'nın zengin ekosistemi turizm endüstrisindeki rekabette doğal bir avantaj sağlamaktadır. Kosta Rika'ya 1980'lerin başında, yaklaşık 370.000 turist, 2002 yılında ise yaklaşık 1,1 milyon turist ziyaret etmiştir. 1984'ten bu yana, uluslararası turizm gelirleri 1987'de 117 milyon dolardan 136 milyon dolara, 1993'de 577 milyon dolara yükselmiştir. Turizm, Kosta Rika'nın ana gelir kaynağıdır

bu amaçla gelişim anahtarı turizm olarak görülmektedir. Kosta Rika, kuş gözlemciliğine kadar geniş bir dizi ekoturizm çeşidi geliştirmiştir. Yanardağ tırmanışından ve kayağa kadar birçok farklı aktiviteleri ülkede yapmak mümkündür. Kosta Rika, 20 doğal parkta, 8 biyolojik rezerve ve ekoturizm severleri büyüleyen bir dizi korunan alana bölünmüştür. Tortuguero Milli Parkı, özellikle her yıl gerçekleşen deniz kaplumbağası yuvası, timsahlar ve su samuru gibi korunan türlerin bulunduğu doğal kanallarla ünlüdür. Ülkedeki Monteverde Biyolojik Korunma tesisi dünya çapında ün kazanmıştır. Tesisin ana finansman kaynağı, giriş ücretleri ve hibeler yoluyla sağlanmaktadır. Son yirmi yılda, Monteverde rezervi, diğer tüm ulusal parklardan daha fazla gelir elde etmiştir. Rara Avis ekoturizme dönüştürülmüş bir başka rezervdir. Rara Avis, 1983'te açılmıştır ve 3.000 dönümlük birincil ve ikincil ormandan oluşmaktadır. Özel bankalar Rara Avis'i finansal destek sağlamıştır. Braulio Cariilo Milli Parkı sınırları ve Zona Protetora La Selva'da, bir araştırma istasyonu kurulmuştur. Aynı zamanda Kosta Rika'da Ulusal Ekoturizm Sertifikasyon Programı uygulanmaktadır. Tropikal orman kaynakları turizm amaçlı ülkeye gelir sağlarken diğer yandan aşırı kalabalıkların orman rezervleri üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Örneğin, Manuel Antonio Park'ın gittikçe artan popülaritesi sonucunda aşırı yapılaşma yaşanmış ve bu durum parktaki maymun nüfusunu ve diğer yaban hayatını tehdit etmiştir. Çevreye verilen zararın minimuma düşürülmesi için koruma planları geliştirilmiştir. Bugün Fransa'da turist başına düşen turizm geliri 400 dolar iken Kosta Rika'da turist başına düşen gelir 1000 doların üzerindedir. Kosta Rika'yı ziyaret eden ekoturistlerin %46'sı Amerika ve Kanada, %16'sı AB ülkelerinden olup ortalama bir turist en az 1.000 ABD Doları harcamaktadır. Ekoturizm ülke GSYİH'sında en büyük paya sahiptir. Orta Amerika'nın en önemli ekoturizm destinasyonu olan Kosta Rika ülkenin ekolojik zenginliği, milli parkları ve vahşi yaşam ortamlarının ticarileşmesi karşısında ekoturizm anlayışını geliştirerek günümüzde ülke genelinde ekosistemin bütünlüğüne zarar vermeden önemli bir ekoturizm endüstrisi oluşturmuştur. 1987 yılında Osa Yarımadası'nda ormanlık ekosistemin sürdürülebilirliğinin sağlanması için Boscosa Projesi, Kosta Rika Ulusal Eko Tarım Kooperatifi Ağı'nın (KRUETKA) üyesi 6 çiftlik kooperatifi çeşitli ekoturizm projeleri gerçekleştirmiştir. Örneğin 1999 yılında, Kosta Rika Turizm Enstitüsü (ICT) o yıl için olan 1 milyar dolarlık turizm gelirinin %41'inin kuş gözlemciliğinden geldiğini hesaplamıştır. Talamanca'nın Gandoca Plajı bölgesinde ekoturizm açısından önemli bir çekicilik yaratan deri sırtlı kaplumbağaların koruma altına alınmasıyla önemli bir gelir elde edilmiştir. Bu projelerden 100'ün üzerinde yerel aileye tur rehberliği, yerel konaklama ve yerel ürünlerin satışı ile ilgili olarak istihdam olanağı sağlanmıştır. Kurumsal seviyede birçok üniversite doğa ile ilgili turizm konusunda programlarına dersler koymuş ve Kosta Rika Üniversitesi ekolojik turizm adı ile bir bölüm

açmıştır. Kosta Rika'nın ekoturizmde elde ettiği başarı, özel sektörle yapılan işbirliğinin, hükümet teşviklerinin ve üniversitelerle yapılan ortak çalışmaların ürünüdür. Son yıllarda Kosta Rika ekoturizm üzerine yeni stratejiler belirlemektedir, yerel topluluklardan yararlanma ve gelirler üzerine araştırmalar yapıp mevcut durumu daha da geliştirmek çabalar harcanmaktadır (<https://www.ecotourism.org/costa-rica>, erişim tarihi: 07.04.2017).

YENİ ZELANDA: Yeni Zelanda, "temiz ve yeşil" olmak için köklü bir üne sahiptir ve turizm Yeni Zelanda'nın %100 Saf Yeni Zelanda markası kampanyası da bunu güçlendirmiştir. Güney Pasifik ülkesi ve Avustralya'nın komşusu Yeni Zelanda 'da 1980'lerden bu yana uluslararası turist varışları %14 oranında artış göstermiştir ve burada uluslararası turizm, özellikle doğa turizmine dayalıdır. Yeni Zelanda'ya giriş yapan turistlerin büyük çoğunluğunun geliş amacı doğaya dayalı seyahat deneyimi yaşamaktır (Higham ve Carr, 2003: 236). Aslında Yeni Zelanda'ya gelen her turist ekoturist olarak kabul edilmektedir. Uluslararası turistlerin 1/3'ü 90'a yakın komşusu Avustralya'dan gelirken, döviz girdilerinin yarısından fazlası Amerika, Japonya, İngiltere ve Almanya olmak üzere uzak mesafeli ve sanayileşmiş ülkelerden gelen turistlerden karşılanmaktadır. 2001 yılının Mart ayında, Yeni Zelanda'ya giriş yapan turistler ve yaptıkları harcamalar şu şekilde özetlenmiştir:

- Avustralya (%18,4), 907 milyon Yeni Zelanda Doları,
- Amerika (%16,4), 807 milyon Yeni Zelanda Doları;
- Japonya (%14,2), 702 milyon Yeni Zelanda Doları,
- İngiltere (%14), 692 milyon Yeni Zelanda Doları ve
- Almanya (%4), 199 milyon Yeni Zelanda Doları.

Yeni Zelanda'ya giriş yapan diğer turistler ise toplam turist sayısının %33'ünü oluşturmuş ve yaklaşık 1.600 milyon Yeni Zelanda Doları harcama yapmıştır (Simpson, 2003: 255–256). Yeni Zelanda'nın yüzde 20'sinden fazlası ulusal parklarla, ormanlık alanlarda ve rezervlerle kaplıdır; bu yüzden Yeni Zelanda ekoturizmi çok benzersizdir. 13 ulusal parkımız bozulmamış manzara ve bitki örtüsü inanılmaz çeşitliliği içermektedir. Te Papa Atawhai Koruma Bölümü tarafından yönetilen ve işletilen doğal parklar, yürüyüş, dağ bisikleti, kayak ve snowboard, kayak ve alabalık avcılığı gibi çok çeşitli aktiviteler için fırsatlar sunmaktadır. Yeni Zelanda'nın Çevresel Sürdürülebilir Turizm Projesi de dikkati çekmeye değer bir konudur. Çevre ve Turizm Bakanlığı tarafından ortaklaşa yürütülen Turizm Yeni Zelanda'nın sürdürülebilir stratejisinde belirtilen sürdürülebilir uygulamaları gerçekleştirmek için altı bölgesel turizm rehberi oluşturuldu. Turizm operatörlerinin katılımıyla çevresel performansı artırmaya yönelik birtakım çalışmalar yapıldı.

Uluslararası ziyaretçiler, her yıl Yeni Zelanda ekonomisine 9,6 milyar dolar civarında gelir sağlamaktadır. Avustralya, Yeni Zelanda'nın en büyük turizm pazarı olup, her yıl 1,18 milyondan fazla ziyaretçi katkıda bulunmaktadır. Avrupa piyasası da, özellikle yılda yaklaşık 189.000 ziyaretçi sağlayan ve Yeni Zelanda'nın dördüncü büyük pazar olduğu Yeni Zelanda için önemlidir. Batı pazarlarından gelen ziyaretçi artışı, ABD'den % 14.3, Kanada'dan %2.1, Almanya'dan %20.4 ve Birleşik Krallık'ta % 1.8 oranında artmıştır. Ülkede Temmuz 2013 - Haziran 2014 tarihleri arasında yapılan araştırmadaki Uluslararası Ziyaretçi Anketi'ne göre, tüm uluslararası ziyaretçilerin % 13'ünün, Hobbit'in Yeni Zelanda'ya olan ilgisini bir hedef olarak teşvik etmede bir faktör olduğunu belirtmiştir. 2004 yılındaki Uluslararası Ziyaretçi Anketi'nde de Yeni Zelanda'ya gelen ziyaretçilerin %6'sı (yaklaşık 120.000 - 150.000 kişi), Yüzüklerin Efendisi filminin ziyaretinin ana nedenlerinden biri olarak göstermiştir http://www.stats.govt.nz/browse_for_stats/industry_sectors/Tourism.aspx, erişim tarihi: 06.04.2017).

2.8.2 Türkiye'de Ekoturizm Arzı ve Talebi

Ülkemiz dünyanın pek az ülkesinde bulunan coğrafyası, iklim çeşitliliği, doğal güzellikleri, fauna ve flora zenginliği ve tarih boyunca çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapmış olması nedeniyle ekoturizm açısından zengin bir potansiyele sahiptir. Türkiye'nin akdeniz çanağında yer alan diğer ülkelerden farklı olarak en belirgin özelliği farklı inanç ve kültürlerin bir arada uzun yıllar yaşaması sonucu kendine has doğu ile batının arasında yarattığı kültürü ve otantik değerlere sahip olmasıdır.

2002 yılında İstanbul'da Türkiye'nin ilk Ekoturizm Derneği kurulmuş olup çalışmalarını halen sürdürmektedir. Son yıllarda doğa ile ilgili seyahatlerin %20-30 oranında arttığı gözlenmektedir. Türkiye'de ise bu oran turizm pazarında %2'lik bir paya yaklaşmaktadır. Doğa sporları, rafting, bungee jumping, trekking gibi birbirinden değişik aktiviteler sunan bu turizm etkinliğinde hizmet veren şirket sayısı da her geçen gün artmaktadır. Bir haftalık paket programlar 700-2000 dolar arasında değişmektedir. USA Adventure Travel Industry araştırmasına göre, Türkiye'de özellikle trekking etkinliği başlıca ekoturizm etkinlikleri arasındadır, Arjantin, Brezilya, Nepal ve Peru'dan sonra 5. sırada gelmektedir. 1994 yılında iki haftalık ekoturizm paket turun maliyeti, yapılan aktivite ve alana bağlı olarak 2000-3000\$ arasında değişmektedir (Weaver, 1999: 780-782).

2016 yılı Kasım ayı itibari ile ülkemizde toplam 41 adet milli park vardır. Anadolu, bitki çeşitliliği yönünden dünyanın en zengin bölgelerinden biri olup, bitkisel çeşitlilik bakımından dünyada bulunan 8 coğrafik bölgenin 3 tanesinin kesişme noktasında yer almaktadır. Bu

yüzden, Türkiye’de bilinen bitki tür sayısı 12.054 olmasına karşın, tüm Avrupa kıtasında bu sayı yaklaşık 12.000 civarındadır. Anadolu sadece bitkisel zenginlik yönüyle değil, aynı zamanda bünyesinde barındırdığı endemik (sadece dünyanın bir bölgesinde bulunan) bitki türü sayısı bakımından da dikkat çekmektedir. Örneğin tüm Avrupa kıtasında toplam endemik bitki tür sayısı 2.400 civarında olmasına rağmen, bu sayı Türkiye’de 3.905 adettir. Diğer bir önemli ekoturizm kaynağı olan sulak alanlar ise 1.295.546 hektarlık yüz ölçüme sahiptir. 76 adet uluslararası önem sahip sulak alanı ile Türkiye Avrupa ve Orta Doğu’nun en zengin sulak alanlarına sahiptir (<http://www.milliparklar.gov.tr/mp/?sflang=tr>, erişim tarihi: 20.03.2017).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023’te belirlenen turizm çeşitlendirilmesi stratejisi, ‘Alternatif turizm çeşitlerinden öncelikli olarak sağlık turizmi ve termal turizm, kış turizm, golf turizmi, ekoturizm ve yayla turizmi, kongre ve fuar turizminin geliştirilmesi’ şeklinde ifade edilmiştir. Türkiye Turizm Stratejisinde öncelikle ekoturizmin geliştirileceği Karadeniz Bölgesi’nde yer alan Bolu, Zonguldak, Bartın, Kastamonu ve Sinop illerini kapsayan bölge, Antalya’nın iç kesimlere doğru doğusu, Torosların eteklerinde Antalya ve Mersin’in birleştiği alanlar ve GAP Koridoru ile Kış Koridorunu birleştiren “GAP EkoTurizm Koridoru” biyolojik çeşitlilik açısından ve ekoturizm potansiyeli açısından belirlenmiştir. Planda özellikle Akdeniz kıyı şeridinde yığılaşan turizm tesislerine değinilmiş ve turistik tesislerin kıyı içi alanlarda düzenli yapılaşması için öneriler getirilmiş, hedefler belirlenmiştir. Hedeflerden biri de Göller Bölgesi Ekoturizm Gelişim Bölgesidir. Aynı zamanda bu bölgelerde:

- Doğal kaynakların kullanımında, sürdürülebilirlik ilkesine bağlı kalınarak ve biyolojik çeşitliliği koruyarak ekoturizmin yaygınlaştırılmasının sağlanacağı,
- Bu bölgelerde yer alan Milli Park, Tabiatı Koruma Alanı, Av ve Yaban Hayatını koruma alanları ve sitlerle birlikte bölgenin ekoturizm odaklı geliştirilmesinin sağlanacağı ve bu bölgelerin karayolu, hava yolu ve demiryolu ulaşım bağlantılarının güçlendirileceği,
- Ekoturizm bölgelerinde kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimlerin eşgüdümlü çalışmasının sağlanacağı, planlama ve uygulama çalışmalarına yerel halkın dahil edileceği,
- Ekoturizm uygulanacak yörelerde kamu kuruluşları, yerel yönetimler, özel sektör ve yerel sivil toplum kuruluşlarının da katkıları ile yerel ölçekte “Altyapı Birlikleri”nin kurulması için gerekli girişimlerde bulunulacağı,
- Ekoturizm uygulanacak yörelerde kırsal kesimde tarım dışı istihdam alanları oluşturularak bölgeler arasındaki dengesizliklerin azaltılmasına, kadının statüsünün

iyileştirilmesine, kırsal alanlardaki nüfus göçünün durdurulmasına, milli değerlerin korunmasına ve tanıtımına katkıda bulunulacağı belirtilmektedir.

Strateji kapsamında, bölgede yapılacak diğer çalışmalar aşağıda yer almaktadır:

- Bölge ekonomisinde üretim çeşitliliğinin arttırılarak ekonomik istikrarın sağlanmasına,
- Bölgede nitelikli, niteliksiz işgücüne önemli çalışma fırsatlarının oluşturulmasına,
- Bölgede yer alan küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişmesine,
- Yerel düzeyde sanayi ve ticareti uyarıcı altyapı yatırımlarının geliştirilmesine,
- Gençlerin ve toplumun eğitimi ile yerel düzeyde modernizasyon sürecinin sağlanmasına,
- Sosyo-ekonomik gelişme konusunda başka seçeneği olmayan bir yörede yerel halk ve turistler tarafından kullanılabilecek rekreasyonel turistik olanaklar sağlanmasına,
- Yerel düzeyde kişisel gelirlerin ve vergi vb. gibi kamu gelirlerinin artmasına,
- Yerel düzeyde imajın geliştirilmesi ve yerel halkın çevreyi koruma ve geliştirme bilincinin sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır. (2023 Türkiye Turizm Stratejisi, 2007:34-35).

Türkiye'deki ekoturizme yönelik belli başlı projeler şunlardır;

- ATAŞ Projesi (Akdeniz-Ege Turizm Altyapısı ve Kıyı Yönetimi)
- Mavi Bayrak Projesi
- Yayla Turizmi Projesi
- Dağ-Doğa Yürüyüşü Projesi (Trekking)
- Bisiklet Tur Güzergahlarının Belirlenip Geliştirilmesi Projesi
- Atlı-Doğa Yürüyüşü Projesi
- Mağara Turizmi Projesi
- Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi (GATAP)

Merkezi İstanbul'da bulunan Ekoturizm ve Sürdürülebilir Turizm Derneği'nin yürütmüş olduğu projeler ise;

- Türkiye Ekoturizm Envanteri Çıkarma Projesi ve
- Ulusal Ekoturizm ve Sürdürülebilir Turizm Sempozyumu'dur

(<http://www.ekoturizmderneği.org/proje.asp>, erişim tarihi: 17.03.2017).

2.9 Eko Sertifikasyon Programları

Dünya çapında 100'ün üzerinde eko-sertifikasyon programı yer almaktadır. Bunun sebebi ise her ülkenin kendine dair sertifika sistemleri yaratmasıdır. Aşağıda, günümüzde daha çok tercih edilen eko-sertifikasyon programları bulunmaktadır. Her biri birbirinden bağımsız denetlenir, ayrıca hepsi aynı faktörleri dikkate almamaktadır. Her bir programın hangi sürdürülebilir turizm sorunlarının ele aldığını belirtmek için, kısaca açıklanmaktadır.

Enerji Yıldızı: Enerji verimliliğini ampul ve buzdolabında değil, otellerde de değerlendiren bir EPA programıdır. 150'den fazla işletme katılmaktadır, ancak programın bir parçası olmak için, 100 üzerinden en az 75 puan almak gerekir (www.energystar.gov, erişim tarihi:17.03.2017).

Figür 2.1 Enerji Yıldızı Logosu

Figür 2.2 Ekolabel Logosu

Figür 2.3 Yeşil Küre Logosu

AB Eko-Etiketi: Avrupa Birliği'nin 28 üye ülkesinde yer alan otel ve kamp alanlarını belgeleyen titiz yeni bir programdır. Şirketlerin çevreye daha duyarlı ürün ve hizmetler sunmalarını teşvik etmeyi ve Avrupalı tüketicilerin de bu tür ürün ve hizmetleri kolaylıkla belirleyebilmelerini amaçlayan gönüllü katılıma dayanan bir programdır (www.eco-label-tourism.com, erişim tarihi: 17.03.2017).

Yeşil Küre: En iyi bilinen eko-etiketler arasındadır. Avustralya'nın belirlemiş olduğu kurallara dayanarak, öncelikle Avustralya, Yeni Zelanda ve Asya'daki başlayan belgelendirme Kararı ve başka yerlere yayılmaya başlamıştır. Green Globe Standardı, seyahat ve turizm şirketlerinin çevre ve sosyal açıdan sorumlu ve sürdürülebilir faaliyetler sürdürmelerini destekleyen olanaklar sunmaktadır. Şirketlerin yanı sıra tedarik zincirindeki partnerlerinin de sürdürülebilirlik performansları yapısal bir değerlendirmeye tabi tutulur (www.greenglobe.org, erişim tarihi: 17.03.2017).

Eko Sertifikasyon: ECO certification, Malta Turizm İdaresi tarafından Malta adasındaki otellere verilen bir eko-etikettir. Malta Adalarındaki otellerin yüzde 15'i veya başka bir ifadeyle otel odalarının yüzde 30'u ECO sertifikasyonuna sahiptir (<http://www.mta.com.mt/eco-certification>, erişim tarihi: 17.03.2017).

Sertifikalı Eko Oteller: Sertifikasyonun amacı ticari faaliyetlerde ekolojiyi, sürdürülebilir kalkınmayı ve yerel ekonomiyi desteklemektir. Sürdürülebilirlik ilkelerine uygun faaliyet gösteren turizm işletmelerine verilen bu etiket, işletmelerin toplam kaynak kullanımlarını dikkate almaktadır (<http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/eco-hotels-certified>, erişim tarihi: 17.03.2017).

Figür 2.4 Sertifikalı Eko Oteller Logosu

Yeşil Yaprak: Kanada merkezli bir eko etiket programıdır, bu program henüz Amerika Birleşik Devletleri'ne yayılmaya başlamıştır (www.greenhotelsonline.com, erişim tarihi: 17.03.2017).

Yeşil Anahtar: Turizm ürünleri için uluslararası bir eko-etiket olan Yeşil Anahtar, turizm sektöründeki şirketlere verilen bir diploma özelliği taşımaktadır. Yeşil Anahtar, bugüne kadar 45 ülkede 2100'den fazla otel ve tesise verilmiştir (<http://www.green-key.org>, erişim tarihi: 17.03.2017).

Figür 2.5 Yeşil Anahtar Logosu

LEED: LEED veya Enerji ve Çevre Tasarımı Liderliği, yeşil binaların özelliklerini, tasarımını, yapımını, bakımını, çalışmasını ve etkinliğini üçüncü tarafça doğrulayan küresel, bölgesel ve yerel bir yeşil bina derecelendirme sistemidir. ABD Yeşil Bina Konseyi (USGBC) tarafından geliştirilmiş ve sürdürülmüş olan LEED, insanlar arasında dünyayı etkileyen karmaşık, çoğu zaman birbiriyle yarışan bina ve çevre sorunlarını gidermek için basit ve etkili bir programdır. 155 ülkede ve bölgede her gün 1.85 milyon metrekare alan, LEED ile sertifikalandırılmaktadır. LEED, genellikle yerel yasalar ve gereksinimlerle senkronize olan, çeşitli iklimlerde ve yerleşimlerde çeşitli bina tiplerinde kullanılmak üzere tasarlanmıştır. LEED sertifikasyonu alınan puana göre farklı seviyelerden oluşmaktadır. Alınan sertifikalar gümüş, altın ve platin şeklinde isimlendirilmektedir

(<https://readymag.com/usgbc/hospitality/about/>, erişim tarihi: 07.04.2017).

Sürdürülebilir Turizm Sertifikası Amerika Ağı: Rainforest Alliance ve Uluslararası Ekoturizm Derneği, Karayipler ve Amerika kıtasında çevresel standartları korumak için çeşitli ülkelerden gelen sertifikasyon programlarını birbirine bağlayan ortak bir çabayla oluşturulmuştur (www.eco-indextourism.org, erişim tarihi: 17.03.2017).

Bio Oteller: Bu sertifikasyon otellerdeki organik ve bölgesel ürünleri kapsıyor. BIO Hotels sertifikalı oteller sadece Bioland veya benzer ekoetiketlerin standartlarına uyan organik sertifikalı ürünleri kullanılmaktadır (www.eco-indextourism.org, erişim tarihi: 17.03.2017).

Figür 2.6. Bio Oteller Logosu

Yeşil Sertifikasyon Letonya (Green Certificate: Latvia): Letonya orijinli bu eko-etiket, tatil tesislerinin doğal kaynakları korudukları ve akılcı bir şekilde kullandıkları anlamına gelmektedir. Çevre dostu turizm faaliyetleri ve yerel olarak üretilmiş sağlıklı gıdalar sunan söz konusu bu tesisler aynı zamanda turistlere bölgenin doğal, kültürel ve tarihsel açıdan turistik yerleri hakkında da ayrıntılı bilgi vermektedir

(<http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/green-certificate-latvia>, erişim tarihi: 17.03.2017).

Yeşil Seyahat İş Programı (Green Tourism Business Scheme): İngiltere ve İrlanda'nın ulusal sürdürülebilir turizm sertifikasyon programı olan GTBS, 2400'den fazla üyeye sahiptir. Ulusal Turizm ajansları tarafından desteklenen tek ulusal sertifikasyon programıdır. Yeşil Turizmi tercih eden kuruluşlar, enerji ve su verimliliği, atık yönetimi, satın alma, seyahat ve biyolojik çeşitlilik gibi alanlarda 145 kriterden oluşan katı kurallara göre değerlendirilirler (<http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/green-tourism-businessscheme>, erişim tarihi: 17.03.2017).

Legambiente Turismo: İtalya'da her türlü turizm konaklama tesislerini kapsayan eko-turizm etiketi olan Legambiente Turismo, 1997 yılından beri, turizm faaliyetlerinin destinasyonlara verdiği zararları azaltmak ve turistlerin bilinçlenmesine yardımcı olmak amacıyla yönelik faaliyetlerini sürdürmektedir

(<http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/legambiente-turismo>, erişim tarihi: 17.03.2017).

Figür 2.7 Yeşil Seyahat İş Programı Logosu

Figür 2.8 Legambiente Turismo Logosu

Eko-etiket Lüksemburg: Lüksemburg Turizm Bakanlığı ve Sürdürülebilir Kalkınma ve Altyapı Bakanlığı tarafından 1999 yılında faaliyete geçirilen bu ekoetiket sistemi çerçevesinde, kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olan OekoZenter Lëtzebuerg hem etiket sahibi olmak isteyen kuruluşlara hem de zaten bu ağ kapsamında yer alanlara çevre konusunda danışmanlık hizmeti verilmektedir (www.eco-indextourism.org, erişim tarihi: 17.03.2017).

Estonya Ekoturizm Kalite Etiket: Estonya Ekoturizm Kalite Etiket, kuruluşların yerel ekonomik kalkınmayı ve Estonya'nın doğal ve kültürel mirasının korunmasını destekleyen seçenekleri tercih ettiklerini göstermektedir (www.eco-indextourism.org, erişim tarihi: 17.03.2017).

Nature's Best Ecotourism (Doğa'nın En İyisi Ekoturizm): İsveç'te etik ilkelere bağlı ve yüksek kaliteli doğa turlarını belgelendiren Nature's Best, seyahat acenteleri birlikleri, arsa sahipleri, doğa koruma dernekleri, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, kamu kurumları, turizm şirketleri ve diğer kuruluşların bir araya gelmesi sonucunda kuruldu (<http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/natures-best-ecotourism>, erişim tarihi: 17.03.2017).

Steinbock: Konaklama tesisleri sürdürülebilir kalkınma konusundaki kararlılıkları ve performanslarına bağlı olarak Steinbock tarafından 1 ile 5 arasında "Oğlak" simgesi verilerek belgelendirilmektedir. İsviçre orijinli bu etiket, otelin yönetim, ekonomi, çevre, sosyal sorumluluk, bölge için değer ve kültür yaratma konularındaki başarılarını değerlendirmektedir (<http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/steinbock>, erişim tarihi: 17.03.2017).

Figür 2.9 Doğa'nın En İyisi Ekoturizm Logosu

Figür 2.10 Steinbock Logosu

Viabono: Almanya'daki konaklama tesisleri, destinasyonlar ve diğer turizm şirketlerine verilen bir etiket olan Viabono'nun "doğa yararı" için ön şartı, çevre ve doğanın el değmemiş olarak kalması ve turizm ürünlerinin yüksek kaliteli olmasıdır (<http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/viabono>, erişim tarihi: 17.03.2017).

Diğer ülkelere ait eko sertifikasyon programları ise şunlardır;

- Çin: GBAS

- Hindistan: Hint Yeşil Bina Konseyi (IGBC) / GRIHA
- Japonya: CASBEE
- Birleşik Krallık: BREEAM

2.10 Ekoturizmi Değerlendiren Analizler

Ekoturizm üzerine yapılan fütz ve pest analizleri sırasıyla aşağıda sunulmuştur.

2.10.1 Ekoturizmin Fütz (Swot) Analizi

Turizm çeşitleri içinde genç oluşumlu olan ekoturizm önemini giderek attırmaktadır. Küresel boyutta birçok gelişmekte olan ülkeye gelir sağlayan ekoturizmin aynı zamanda bölgenin kalkınmasını sağlamaktadır. Öte yandan birtakım olumsuzlukları da yer alan ekoturizmin üstün ve zayıf yönlerine bakılırsa diğer turizm çeşitlerine göre çevreye en az zarar verdiği anlaşılmaktadır. Fırsat açısından genç oluşumlu bir turizm çeşidi olduğu için gelişmeye açıktır. Kitlesel turizmin doğaya verdiği zararlar sonucunda çevreye karşı duyarlılık artmıştır. Fakat bölgelere yapılan turların iyi bir şekilde planlanamaması ekolojik bölgenin taşıma kapasitesini zorlamaktadır.

Tablo 2.8 Ekoturizmin Fütz Analizi

Üstün Yönler	Zayıf Yönler
-Turizm yöneticilerinin varlığı -Otantik ve zengin kültürel yapı -Doğal kaynaklara dayalı altyapı	-Turizm acenteleri arasındaki birlik ve beraberliğin azlığı -Yerel yönetimin sağladığı desteğin azlığı
Fırsatlar	Tehditler
-Küresel olarak büyümekte olan pazar -Doğa bilincinde gelişme, farkındalık -Çevre kanunlarında yenilik, reform	-Türlerin yasadışı ticareti -Yanlış planlanmış ekoturlar -Ekoturizmde doğal pazarın istikrarsızlığı

Kaynak: Ross ve Wall, 1999: 128

Şekil 2.9’da görüldüğü gibi gelişmeye açık olan ekoturizmin yerel yönetimler tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Aynı zamanda gerek işletmecilerin gerekse acentelerin ekoturizm çatısı altında birlik olması gerekmektedir. Çevrenin mevcut kaynaklarının korunmasına yönelik birtakım önlemlerin alınması gerekmektedir. Bölgenin kendine has fauna ve flora zenginliği korunmalı, yasadışı yollarda ticareti yasaklanmalı, nesli tükenmekte olan canlılar denetim altında tutulmalıdır.

2.10.2 Ekoturizmin Pest Analizi

Çevresel faktörler hakkında detaylı bir resim ortaya koymak için pest analizine başvurmak gerekir. Böylece ekoturizmi politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik açıdan analizleri göz önüne alınarak detaylı yorumlamalar yapılabilir.

Tablo 2.9 Ekoturizmin Pest Analizi

Basamaklar	Analiz
Sosyal	Yerel halkın kendilerine ait kültür ve geleneklerini korumak için Avrupa’da programlar geliştirilmiştir. Bu amaçla oluşturulan sertifikaları programının yanı sıra enerji kullanımını azaltma çabalarına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Günümüzde turistlerin çoğu ekoturizm sayesinde kendilerini sağlıklı yaşam ortamıyla ilişkilendirmek için ziyaret etmektedirler (Van Schooten, 2005). Bu ziyaretler özellikle İngiltere, ABD, Avustralya ve diğer AB ülkelerinde sürekli olarak gelişen sosyal eğilimlerin başında gelmektedir. Ekoturizmin gelecekteki sosyal eğilimi, dünya nüfusunun% 80’inden fazlası ekoturizmle birlikte hareket edecektir çünkü herkes için uygun fiyatlı olacaktır (Ross ve Wall, 1999).
Teknolojik	Geri dönüşümlü ürünlerle Go Green gibi teknolojik gelişmeler, şirketler tarafından en etkili ürünlerden biri haline gelmektedir. Woolworth ve Tesco gibi perakende şirketlerin çoğu organik gıda ürünleri, geri dönüşümlü giysiler ve turistler için yerel paketler satmaktadır. Bunun dışında, eko tur ve seyahat şirketlerinin çoğunda kağıt işlerinden kaçınmak için internet ve e-geribildirim sistemi kullanılmaktadır. (Sheppard, 1999). Şirketler, çevreye duyarlı olarak geri dönüşümlü teknolojileri üretiyor olacaklar.
Ekonomik	Dünyanın ekonomik durumu çok dalgalı bir seyir izlemektedir, çünkü 2008’deki ekonomik kriz bu durumun başlıca nedenlerinden biri olmuştur. Ekoturizm endüstrisi, ziyaretçilerin deneyimlerinin çeşitliliğini ve kalitesini desteklemek için parkları ve diğer çevresel varlıkları korumayı desteklemektedir (Baer ve Singer, 2009). Bilinçlendirmeyi destekleyen Avustralya parklarını, ulusal peyzajları ve korunan alanları koruyan tur operatörleri ile daha yakın ilişki kurmaktadır. 2008’den bu yana ekoturizm Avustralya, Aborijin turizmi Avustralya’da (ATA) olarak tasarlandı. Avustralya yüksek komisyonu, ekoturizm şirketlerine vergi vererek eko turizmi geliştirmeyi de ilan etti.
Çevreci	Çevresel düzenlemeler, önümüzdeki yıllarda yapılacak en önemli değişikliklerden biri olan ulusların reformu ile gerçekleştirildi. Birlik ve kuruluşların oluşturduğu çevresel kanunlar biyolojik çeşitliliğin korunması, tur operatörü ve gezginler arasında sorumluluk yaratılması için önemli bir yere sahiptir. ECO sertifikaları programı bu amaçla oluşturulmuştur, ECO sertifikaları belirli standartlara sahiptir ve doğal çevrenin ekolojik sürdürülebilirliği ve ekoturizm deneyimlerinin kalitesini arttırmıştır. Eko rehber sertifikasyon programı, otantik çevreye duyarlı bireyler yetiştirmek üzere 2000 yılında başlatılmıştır.
Politik/Siyasi	Avrupa Birliği hem eğitimle insanlarda farkındalık oluşturmak hem de tesisleri çevreye uygun olarak iyileştirmek istemektedir. Ekoturizm ve sürdürülebilirlik için devletlerin daha fazla harcama yapması gerektiği ortaya çıkmış ve bu amaçla AB’nin kaynak yaratması gerekmektedir.

Kaynak: <https://myassignmenthelp.com/free-samples/tourism-future-eco-tourism>, erişim tarihi: 03.06.2017.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EKOLOJİK OTELLER KAPSAMINDA EKOTURİSTLER

3.1 Ekoturistler

Sharpley (2006), ekoturistlerin tanımlanmasının, onları sınıflandırmanın zor olduğunu belirtmiştir. Bir ekoturist, en geniş anlamıyla "yeşil turist" olarak tanımlanabilir; yeşil turist, doğa turizmi ve doğa tabanlı faaliyetlere katılmaktadır.

Yabancı kaynaklarda son zamanlarda dikkat çekici bir şekilde, çeşitli çalışmalarda, davranışlarıyla ilgili olarak bir dizi perspektif keşfederek ekoturistlere odaklanılmıştır (Weaver ve Lawton, 2002); değerler (Blamey ve Braithwaite, 1997; Zografos ve Allcroft, 2007), tutumlar (Wurzinger ve Johansson, 2006), motivasyonlar (Beh ve Bruyere, 2007; Holden ve Sparrowhawk, 2002), seyahatlerinden sağlanan fayda (Frochot, 2005; Palacio ve McCool, 1997) ve yerel ekonomik faydalar (Azlizam, Mohd Aswad, Asli, ve Shazali, 2012) başlıca konulardır.

Ekoturistler bir çalışmada şu şekilde sınıflandırılmıştır (Fennell, 2003: 34);

1. Kendi seyahat eden ekoturistler: Bu grup ekoturistlerin oldukça büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Farklı tipte yerlerde konaklamakla birlikte, çok sayıda ortamları ziyaret etmeye eğilimli kişilerdir. Bu tecrübelerinden dolayı oldukça esnek bir pazar yapısına sahip bir gruptur.

2. Turla seyahat eden ekoturistler: Bu grupta yer alan ekoturistler profesyonel bir şirket tarafından iyi organize edilmiş turlarla, egzotik destinasyonlara seyahat etmeyi beklemektedirler.

3. Okul veya bilimsel çalışma gurubuyla seyahat eden ekoturistler: Bu grup, bilimsel bir çalışma yapma amacıyla organize edilmiş turlarla veya bireysel olarak çoğunlukla belirli zamanlarda belirli bölgelerde konaklayan ve doğa ve yer koşullarına dayanma konusunda diğer ekoturistlerden daha sert olan ekoturistlerden oluşmaktadır.

Bugün dünyanın en önemli ekoturist pazarlarına bakıldığında ilk sırayı Amerika'nın aldığı görülmektedir. Diğer ekoturist pazarları ise sırasıyla; İngiltere, Almanya, Kanada, Fransa, Avustralya, Hollanda, İsveç, Avusturya, Yeni Zelanda, Norveç ve Danimarka'dır (Weaver, 2001: 48).

Avustralya hükümeti tarafından her üç ayda bir yayınlanan "Uluslararası Turist Araştırmaları" sonuçlarında Avustralya'ya ekoturizmle ilgili aktivitelerde bulunmak üzere giriş yapan turistlerin pazar eğilimleri şu şekilde özetlenmiştir (Weaver, 2001: 48).

- Ekoturizme en fazla katılım oranı Avrupa'nın Almanca konuşan bölgelerinden sağlanmaktadır. Bu ülkeleri Kuzey Amerika ve Avrupa'nın diğer bölgelerindeki ülkeler ve daha sonra ise Asya ülkeleri ile Yeni Zelanda takip etmektedir.

- Ekoturizmle ilgili aktivitelere katılma oranı ise ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Örneğin, İsviçreli turistlerin yarısından fazlası doğa yürüyüşlerine katılırken, Yeni Zelandalı ve Japon turistlerin yalnızca %12'si doğa yürüyüşlerine katılmaktadır. Ancak, 1995 yılında Avustralya'da 86.000 Japon turistin doğa yürüyüşlerine katıldığı düşünüldüğünde %12'lik bu oranın aslında ne kadar önemli bir rakam olduğu anlaşılmaktadır.

- Ekoturizm aktivitelerine katılmadaki ülkeler arasındaki bu farklılıklar aynı zamanda ülkelerin kendi içinde de görülmektedir. Bu farklılığın en önemli nedeninin ise coğrafi bölümlere olduğu anlaşılmıştır. Başka bir ifadeyle, ekoturizme katılanların şehirde veya kırsal bir bölgede yaşıyor olmaları onların farklı ekoturizm aktivitelerine yönelmelerine neden olmaktadır. Örneğin, Alman ve Kanadalı turistleri kapsayan çalışmada yüksek gelir, büyük metropollerde yaşama ve şehir yaşamının yarattığı baskı gibi insanları şehir dışına iten nedenler, kırsal alanda yaşayan kendi vatandaşının tersine kentli turistlerin, ekoturizm kapsamında yer alan aktiviteleri daha çok takip etmelerini sağlamıştır. Kırsal alanlarda yaşayan turistlerin ise, şehirlilerin tersine daha çok balık tutma veya avlanma gibi faaliyetlere katıldıkları görülmüştür. Dolayısıyla “şehir pazarı” ekoturizm için hayli önemli bir pazar bölümünü oluşturmaktadır.

3.1.1 Ekoturist Kavramı

Ekoturistler genel olarak ekoturizmin özelliklerine uygun seyahat eden, eğitim seviyesi yüksek, çevre bilincine sahip, risk almayı seven ve birazda maceraperest yönü ağır basan kişilerdir. Bolton (1997) ise ekoturisti; “kıymet bilirlilik, katılımcılık ve duyarlılık ruhu içinde, nispeten doğal özellikleri korunan alanları ziyaret eden kişi” olarak tanımlamıştır. Ekoturist, yaban hayatını ve doğal kaynakları kullanırken tüketici bir anlayışla yaklaşmaz, yöre insanların ekonomik refahına ve alanın korunmasına, doğrudan faydalanmaya yönelik istihdam yaratması açısından da ziyaret edilen alana katkıda bulunur (Akay ve Zengin, 2012: 116). Ekoturistlerin gerçekte kim olduklarının belirlenmesinde ekoturizmin özelliklerinden yararlanılabilir. Bu özellikler şunlardır:

a) Turist Tipi: Doğal alanlara ve kültürel çevrelere seyahati seven, yerel kültürleri ve bölgeleri öğrenme ve değerini anlama isteğinde olan kişilerden oluşur.

b) Yer: Genellikle doğal, bazen koruma alanları veya kültürel çekicilikleri kapsar.

c) Faaliyetler: Çevreye en düşük etki ile kaynakların kullanılması ve çevresel eğitimin desteklenmesine dayanır.

d) Olanaklar: Çevre dostu teknolojilerin ve yerel kaynakların kullanılmasını gerektirir.

e)Gelişine Yaklaşımı: Ekonomik gelişme ile koruma amaçlarının birleştirilmesine dayanır.

f) Gelişme Süreçleri:

- Toplum ve çevre üzerinde en az seviyede olumsuz etkiler oluşturmali ve yerel halkı aktif olarak kapsamalıdır,
- Yerel topluluğa ekonomik faydalar sağlamalıdır.
- Ekoturistlerin doğa ve kırsal yaşamla etkileşim, sosyal etkileşim, bilme, tanıma, keşfetme, eğitim, bilimsel merak, bilgilenme, risk arayışı, kendini keşfetme, kendini gerçekleştirme, ekoturizmde teorik olarak doğanın kıymetini bilme, doğayı seyretme, bozmadan kullanma, doğayla iç içe olma, doğadan bir şekilde zevk alma gibi amaçları vardır (Çevirgen, 2004: 48-49).

1993 yılında Avustralya’da yapılan bir çalışmada, ekoturistlerin en fazla tercih ettikleri ekoturizm aktiviteleri ise sırasıyla şu şekildedir;

- ✓ Doğa Yürüyüşü
- ✓ Hayvan Gözlemleme
- ✓ Kuş Gözlemleme
- ✓ Balina Gözlemleme
- ✓ Kaplumbağaları Gözlemleme
- ✓ Timsah Gözlemleme
- ✓ Bitki Gözlemleme
- ✓ Doğa Fotoğrafçılığı
- ✓ Kamp Kurma
- ✓ Bilimsel Çalışma
- ✓ Sırt Çantası ile Gezmek
- ✓ Sanat Turları
- ✓ Dalma Sporu
- ✓ Tarih Turları (ea.gov.au:17.03.2017).

3.1.2 Ekoturist Tipleri

Bazı araştırmacılara göre, ekoturistler homojen bir yapıya sahip değildir. Beh ve Bruyere, (2007), Kerstetter, Hou ve Lin, (2004) ekoturist tiplerini belirlemeye yönelik segmentasyon üzerine yaptıkları çalışmalarda kümeleme yöntemini kullanmışlardır. Weaver (2010) Avusturalya’da Lamington Ulusal Park’ta yaptığı çalışma sonucunda ekoturistlerin spektrumunu belirlemiş ve ekoturistleri soft (yumuşak) ve hard (sert) olarak iki grupta incelemiştir. Belirlenen ekoturist profili spektrumu şu şekilde uyarlanmıştır.

Hard/Sert Ekoturistler (Aktif, derin)	Soft/Yumuşak Ekoturistler (Pasif, yüzeysel)
-Çevreye karşı güçlü bağlılık duygusu	-Çevreye karşı ılımlı bağlılık
-Gelişimin sürdürülebilirliği	-Denge durumunun sürdürülebilirliği
-Uzmanlaşmış turlar	-Çok amaçlı turlar
-Uzun seyahatler	-Kısa seyahatler
-Küçük gruplar	-Büyük gruplar
-Fiziksel olarak aktif	-Fiziksel olarak pasif
-Fiziksel meydan okuma	-Fiziksel rahatlık
-Az sayıda hizmet beklerler.	-Tüm hizmetleri beklerler.
-Kişisel deneyime önem verirler.	-Yorumlara önem verirler.
-Seyahat/gezi düzenlemelerini kendileri yaparlar.	-Daha çok seyahat acenteleri, tur operatörlerini tercih ederler.

Ekoturist tiplerinin belirlenmesinde kendini adama ve zaman unsurlarının öneminin vurgulandığı ve seyahatlerinin gerçekleştiği yerde ekoturizm deneyimi yaşamak isteyen turistler arasında yapılan bir çalışmada ise ekoturistler şu şekilde sınıflandırılmıştır;

1. *Kararlı Doğa Turistleri*: Eğitim, çöplerin kaldırılması veya buna benzer amaçlarla özellikle düzenlenmiş turlara katılanlardan veya bilimsel araştırmacılardan oluşur.

2. *Kendini Doğaya Adanmış Turistler*: Özellikle korunmuş alanları görmek için seyahat eden ve yerel, doğal ve kültürel tarihi anlamak isteyen turistlerden oluşur.

3. *Belirli Bir Akımı Takip Eden Doğa Turistleri*: Aslında kendileri için olağan olmayan, Amazon, Rwandan goril parklarını veya bu tip destinasyonları ziyaret eden turistler bu gruba girer.

4. *Tesadüfi Doğa Turistleri*: Daha genel seyahatlerinin bir parçası olarak tesadüfen doğa deneyimi yaşayan turistler bu gruba dâhil edilir (Fennell, 2003: 35).

Sheena ve arkadaşları (2015), Malezya’da Unesco’nun kültürel miras listesinde yer alan Kinabalu Park’ta 403 kişiye yaptıkları anket sonucunda ekoturistleri üç tipe ayırmışlardır. Bu tipler ve özellikleri şu şekildedir;

a)Yapısal Ekoturist:

- Ziyaret edilecek yerleri seyahat acenteleri yoluyla gezerler, deneyim sahibi olurlar, fauna ve flora hakkında bilgi sahibi olurlar.
- Seyahat ederken konforu tercih ederler.
- Uygun bir konaklama tesisi bulamadıklarında başka yerlere giderler bu yüzden seyahatleri kısa sürelidir.

b)Sert Ekoturist:

- Ziyaret edilecek yerleri kendileri düzenlerler.
- Uygun bir konaklama tesisi olmasa bile vahşi doğada kamp yaparlar.

c)Yumuşak Ekoturist:

- Gitme şansları varsa seyahat acentelerinin tur paketi kapsamında hazırladığı gezinin bir parçası olabilirler, rezervasyon yaparlar.
- Gidecekleri yerlerdeki gelişmelere ilgi duyarlar. Örneğin; Karayolları, konaklama

3.1.3 Ekoturistlerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Uluslararası Ekoturizm Topluluğu’nun ekoturist pazar profili üzerine açıkladığı raporda şu sonuçlar ortaya çıkmıştır;

1. Ekoturistler en çok 35–54 yaş arasındadır,
2. Ekoturizm faaliyetlerine katılan erkek ve kadın oranları birbirine eşittir.
3. Ekoturistlerin %82’si üniversite mezunudur.
4. Aile yapısı açısından genel turistlerle aralarında anlamlı bir farklılık yoktur.
5. Katılım durumlarına bakıldığında, %60 gibi büyük bir oran 2 kişi olarak seyahat etmeyi tercih ederken, %15’i ailesiyle birlikte, %13’ü ise tek başına seyahat etmeyi tercih etmektedir.
6. En az bir kez ekoturizme katılan ve deneyimli olarak tabir edilen ekoturistlerin %50’si 8 ile 14 gün süreli seyahatleri tercih etmiştir.
7. Deneyimli ekoturistler genel turistlere göre daha fazla harcama yapmaya isteklidirler. Buna göre, %26’sı 1001 ile 1500 Amerikan Doları harcama yapmaya hazır olduklarını belirtmektedirler.

8. Seyahatin en önemli unsurları; ıssız ve sessiz doğal ortamlar, yaban hayatını gözlemlleme ve uzun yürüyüşler ile trekking'tir.

9. Gelecekte seyahat etmeyi sağlayacak en önemli motivasyon unsurları ile ilgili sonuçlara bakıldığında ise birinci sırada doğal manzaradan ve doğadan hoşlanma yer alırken ikinci sırada yeni yerler görme ve yeni deneyimler yaşama yer almaktadır (TIES, 2000).

Wright (2001) belirlediği ekoturist pazar profilinde ekoturistleri ülkelere göre ayırmıştır. Ona göre ekoturistlerin sosyo-demografik özellikleri şu şekildedir;

Amerikalı Ekoturistler:

Aile Gelir Düzeyi: Yaklaşık 35 bin Amerikan Doları

Yaş: 18-24 (%10) ; 25-34 (%24) ; 35-44 (%25) ; 45-54 (%18) ; 55 ve üzeri (%23)

Cinsiyet: Aktivitelere bağlı olarak bay ve bayan oranları değişim göstermektedir.

Aile Durumu: %44 Evli

Eğitim: %75 Kolej mezunu ; %25 Yüksekokul mezunu

Kanadalı Ekoturistler:

Aile Gelir Düzeyi: 50 bin Kanada doları ve üstü (%57) ; 70 bin Kanada Doları ve üstü (%36)

Yaş: 25-34 (%11) ; 35-44 (%22) ; 45-64 (%46) ; 65 ve üzeri (%11)

Cinsiyet: Bay ve bayan oranları birbirine eşittir.

Aile Durumu: Belirtilmemiş

Eğitim: %64 Üniversite mezunu ; %24 Lise mezunu

Avustralyalı Ekoturistler:

Aile Gelir Düzeyi: Yüksek gelir grubu

Yaş: 20-29 (%36) ; 30-39 (%23) ; 50 ve üzeri (%27)

Cinsiyet: Bayan (%55) ; Bay (%45)

*Bay ve bayan oranları aktiviteye göre değişim göstermektedir.

Aile Durumu: Belirtilmemiş

Eğitim: Eğitim seviyeleri yüksek

İngiliz Ekoturistler:

Aile Gelir Düzeyi: 10 bin Pound altı (%13) ; 10-15 bin Pound (%15); 15-20 bin Pound (%22)

20-25 bin Pound (%17) ; 25-30 bin Pound (%12) ; 30 ve üzeri Pound (%21)

Yaş: 18-24 (%7) ; 25-34 (%15) ; 35-44 (%27) ; 45-54 (%24) ; 55 ve üzeri (%18)

Cinsiyet: Bayan (%54) ; Bay (%46)

Aile Durumu: %58 Evli ; %34 Bekar ; %8 Boşanmış

Eğitim: %23 Lisansüstü eğitim; %38 Üniversite mezunu;

%15 Yüksekokul mezunu; %25 Lise mezunu

TIES'in 2004 raporundaki uluslararası pazarların gözden geçirilmesi üzerine yapılan bir araştırmaya göre, Kuzey Amerikalı ekoturistlerinin sosyo-demografik özellikleri şöyledir;

Tablo 3.1 Kuzey Amerikalı Ekoturistlerinin Sosyo-Demografik Özellikleri

Cinsiyet	%55 kadın, %45 erkek
Yaş	*Kanadalılar: Orta yaşlı/Yetişkin Grup (1/4'ü 45-54 yaş) ve Üçüncü Yaş Grup (1/3'ü 55+) *ABD eko gezginleri 50-61 yaş arası (% 40), ve 1/3'ü 62 yaş ve üzerindeki
Medeni Durum	%45 evli çiftler, yaklaşık 1/3'ü bekar Genellikle 1/3 aile
Eğitim Durumu	Eğitim seviyeleri yüksek (~%80'i mezun)
Meslek	1/3'ü profesyonel, pek çok kişinin eğitim hayatı devam ediyor.
Gelir Düzeyi	Eko gezginler >1/2 38,500 \$ - 62,000 \$ (US)
Seyahat Şekli	Eko gezginlerin ~%50'si çift (turda)

Kaynak: International Finance Corporation, 2004

ABD tur operatörlerinin TIES anketi sonuçlarına göre; dayanarak, ekoturistlerin tüketici profili olarak çoğu yaşları 30-65 arasında olup yükseköğrenimlerini tamamlamıştır. Genel olarak yeşil etiketleri takdir eder, önem verirler. Çeşitli şekillerde operatörlerini tercih ederler, bu şekiller sırayla; ağızdan ağıza, web sitesi, tekrar ziyaretler et, şirket promosyonları. Çoğu yabancı bağımsız gezginlerden oluşmaktadır. Kişilik özellikleri ise " doğa ve seyahat sevgisi bulunan, meraklı ve maceracı" olarak ortaya çıkmıştır.

3.1.4 Ekoturistlerin Seyahat Etme Nedenleri ve Motivasyonları

Ekoturistlerin motivasyonları vahşi ve el değmemiş doğal bir ortamda dağ, doğa, kuşlar, tropik ormanlar, ağaçlar, yabani çiçekler ve hayvan toplulukları hakkında bilgi edinmek, onları gözlemlemek ve doğa ile baş başa kalmak üzerinde yoğunlaşmaktadır. Yapılan bir araştırmada, ekolojik turistlerin motivasyonları şu şekilde sıralanmıştır;

- Tropik ormanlar,
- Vahşi ve el değmemiş doğa,
- Doğa hakkında bilgi edinmek,
- Kuşlar,
- Göller ve ırmaklar,
- Ağaçlar ve yabani çiçekler,
- Manzaranın ve vahşi hayatın fotoğrafını çekmek,
- Memeli hayvanlar,
- Ulusal ve bölgesel parklar,
- Fiziksel olarak aktif olmak,

- Benzer ilgi alanına sahip insanlarla tanışmak,
- Dağlar,
- Okyanus kıyıları,
- Eldeki zamanı iyi değerlendirme ve
- Kırsal bölgelerdir (Eagles, 1994: 64).

Kitle turistleri ile ekoturistler arasındaki farklılık bazı kaynaklarda ise şu şekilde sıralanmıştır;

- Kalabalık olmayan bölgeler,
- Uzak ve ıssız alanlar,
- Yaban hayatını ve doğayı tanıma,
- Yöre halkını ve kültürünü tanıma,
- Toplumsal faydalar sağlama,
- Bitkileri ve hayvanları gözlemleme,
- Doğaya karşı fiziksel olarak meydan okumadır (Wight, 2001:53).

Tur operatörlerinin TIES anketlerinden elde ettikleri bulgulara göre, ABD ekoturistleri arasında en popüler faaliyetler şunlardır; doğa gözlem ve yorumlama, macera sporları, kültürel geziler Ekoturistlerin tur operatörlerini seçmek için en önemli kriterleri ise şöyle sıralanmıştır:

1. Kalite, itibar ve güvenlik,
2. Destinasyon varış yerleri ve faaliyetleri,
3. Fiyat,
4. Sorumlu seyahattir.

Turun sürdürülebilirliğini değerlendirmek için en önemli ölçüt ise, koruma konusundaki katkılar ve yerel topluluğa geri dönüştür. Wood, Wight ve Covetto (2003) tarafından yapılan araştırmaya göre ABD’li ekoturistlerin motivasyonları üç kategoriye ayrılabilir. Bu motivasyon kategorileri; Makro eğilimler, ikinci derecen eğilimler ve üçüncül eğilimlerdir.

Tablo 3.2 ABD’li Ekoturistlerin Motivasyonları

Makro eğilimler:	Tur Operatörlerine göre, birincil motivasyon kaynakları vahşi yaşam ve kültür.
İkinci dereceden eğilimler:	Birincil özel ilgi alanlarını nerede bulacaklarına karar verdikten sonra, ziyaretçiler belirli konaklama / varış yerini seçerler. Erişim ve hedef önemlidir. Seyahat süresi iki saattir ancak deneyim için, birkaç kişi 5 saatlik yolculuktan fedakarlık yapabilir. Lüks olmadığı halde konfor isterler. Kaliteli yorumlayıcı kılavuzlar/rehberler ve küçük gruplar çok önemlidir.
Üçüncül eğilimler:	Ziyaretçiler sadece çevreye duyarlıdır. Diğer hususlar dikkate alındığında mimarlık, doğa ve kültür, özel ilgi alanları, erişim, konaklama, konfor seviyesi, mevcut faaliyetler ve kılavuzlar daha sonra bu özellikleri bakmaya başlayabilirler.

Kaynak: International Finance Corporation, 2003

İrlanda, Ulusal turizm geliştirme kuruluşu Fáilte Ireland ve önde gelen ekoturizm organizasyonu Greenbox ile birlikte yayınladığı Ekoturizm El Kitabı'nda ekoturistlerin motivasyon eden nedir? sorusuna şu yanıtları vermiştir;

- El değmemiş vahşi alanlar,
- İyi, kaliteli yerel yemekler,
- İyi, kaliteli yerel rehberler,
- Erişilebilir ve güncel bilgiler,
- Yerel halkla tanışma ve iletişim kurma,
- Yerel kültürü deneyimleme,
- Yeni bir şeyler öğrenme,
- Yerel olarak işletilen küçük konaklamalardır

(www.failteireland.ie/FailteIreland/.../Ecotourism_Handbook, erişim tarihi: 07.04.2017).

Araştırmada kullandığım anket soruları Avustralya'da 65 yaş üstü ve 65 yaş altı yetişkin ekoturistlere yönelik yapılan bir araştırmada kullanılmıştır ve sonucunda yaş grupları arasında on motivasyon unsurunda anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu unsurlar arasında ise, özellikle “benzer ilgileri olan yeni insanlarla birlikte olma” ve “mümkün olduğunca birkaç ekoturizm destinasyonunu daha ziyaret etme” 65 ve üzeri ekoturistler için baskın motivasyon unsurlarıdır (Lawton, 2002: 124). Aynı çalışmada yer alan diğer motivasyon unsurları şu şekilde sıralanmıştır;

1. Heyecan duyma ve macera dolu deneyimler yaşama,
2. Kendini keşfetme,
3. Dinlenme ve rahatlama,
4. Şehir hayatından kaçma,
5. Benzer ilgileri olan yeni insanlarla tanışma,
6. Daha önce yaşanan pozitif ekoturizm deneyimleri,
7. Mümkün olduğunca birkaç ekoturizm destinasyonunu daha ziyaret etme,
8. Yeni deneyimler kazanma,
9. Fiziksel olarak aktif olma ve
10. Doğayla baş başa kalmadır.

Yabancı literatürde ekoturist motivasyonu üzerine yapılan çalışmalarda, araştırmacılar farklı sınıflandırmalar arasında farklılıklar bulmuşlardır. Brieau ve arkadaşları (2011), çevreye saygılı olmanın turistler için en önemli motivasyon olduğunu ifade etmiştir. Durif ve arkadaşları (2011), bir turist için en önemli motivasyon kaynağının doğa ve yerel halkla temas halinde olduğunu belirtmiş ve turistlerin sağlık ve çevre kaygılarından dolayı seyahat ettiğini iddia

etmiştir. Weaver (2002), öğrenme süreçlerinin doğayla yakın olduğunu belirterek; turistlerin ekoturizm gezileri yapmalarının en önemli nedenlerinin barış ve huzur içinde yaşamak olduğunu ifade etmiştir. Hovardas ve arkadaşı (2006), turistlerin doğayla ilgili yeni faaliyetlerin gözlemlenmesi, öğrenilmesi ve tecrübe edilmesiyle motive olabileceğini ifade etmiştir.

3.1.5 Ekoturist Profilleri Üzerine Yapılan Araştırmalar

Ekoturist profili üzerine yapılan çalışmalar incelendiğine yerli literatürde bu tarz çalışmaların yer almadığı ortaya çıkmıştır. Yapılan tüm çalışmalar yabancı araştırmacılara ve kaynaklara aittir.

Sheena ve arkadaşları (2015), Malezya Kinabalu Park'ta 2010 yılının Mayıs-Haziran aylarında 403 Malezyalı turiste uygulamıştır. Pilot çalışma mart ayında 40 kişiye uygulanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda 3 tip belirlenmiştir. Bunlar; Sert ekoturistler (%38.5), yapılandırılmış ekoturistler (%42.9) ve yumuşak ekoturistler (%18.6). Lawton (2002), Avustralya'da üçüncü yaş grubuna giren ekoturistlerin profilini belirlemeyi amaçlamış ve çalışma alanı olarak Avustralya Lamington Ulusal Park'ı seçmiştir. Araştırma, 65 yaş altı ve üstü olarak ayrılan grupta incelenmiştir bunun sebebi ise Avustralya'da emeklilik yaşının 65 olmasıdır. Backman, Backman ve Silverberg (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, ABD'de yaşlıların 55-64 yaş ile 65 yaş ve üzeri olanlar olarak ayrıldıkları belirtilmiştir. Çalışma sonucunda her iki grupta çevresel ortalamalardaki puanlar benzerlik göstermektedir. Çevresel özellikler olarak çevreyi ve doğayı öğrenme, vahşi doğadaki tercihler, çevresel sorumluluk ve çevresel iyileştirme desteği gibi unsurlar bulunmaktadır. Farklılık açısından iki grup arasında on motivasyon unsuru arasında anlamlı farklılıklar çıkmıştır. Bu unsurlar arasında ise, özellikle “benzer ilgileri olan yeni insanlarla birlikte olma” ve “mümkün olduğunca birkaç ekoturizm destinasyonunu daha ziyaret etme” 65 ve üzeri ekoturistler için baskın motivasyon unsurlarıdır.

Cheung ve Jim (2013), yapılan çalışmanın anketlerini 2007 yılının Ocak-Mart aylarında hafta sonları Hong Kong'un ekoturizm gerçekleştiği sıcak noktalarında özellikler ulusal parklarında uygulamıştır. Elde edilen bulgulara göre Hong Kong'ta ekoturist tipolojisi 3 tipte incelenmiştir. Belirlenen tipler; Bilgiyi arayanlar, Boş zaman gezginleri ve Doğa sevgilisi olanlar şeklindedir. Weaver (2010), Avustralya Lamington Ulusal Park'ta ekoturistlerin tutum ve davranışlarını ölçmek amacıyla 37 soruluk 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Ekoturist profili kümeleme analizi kullanılarak 2 gruba ayrılmıştır. Bunlar, sert çekirdekli ekoturistler ve diğer ekoturistler. Lecompte ve Prim-Allaz (2009) Fransa'da 25 sorudan oluşan anketi 545 kişiye uygulanmıştır. Çalışma sonucunda 5 farklı profil belirlenmiştir. Bunlar; Neo Sürdürülebilirler, Kampçılar, Kulüplerde kalanlar, Kültür kurumları ve Sürdürülebilir maceraperestlerdir.

Zografos ve Allcroft (2007) çalışma alanı olarak İskoçya'yı tercih etmiş ve araştırmayı 305 kişiye uygulamıştır. Kullanılan anket formunda insan ve çevre ilişkisi üzerine 15 adet soru bulunmaktadır. Spss kümeleme analizinden faydalanılmıştır. Analiz sonucunda ise ekoturistler onaylamayanlar, şüpheciler, ilgililer, onaylayanlar olmak üzere 4 gruba ayrılmıştır. Chang-Hung ve arkadaşları (2004), Tayvan Taroko Ulusal Park'ı ziyaret eden 404 kişiye anket uygulamıştır. Çevre aktiviteleri, çevreye yönelik tutumlar ve karakterleri üzerine araştırma yapılmıştır. Likert ölçeği, çoktan seçmeli ve açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Çalışma sonucunda kendini tanımlayan ekoturistler ve kendini tanımlayamayan ekoturistler olarak 2 gruba ayrılmıştır. Weaver ve Lawton (2002), Lamington Ulusal Park'ta tüketici davranışlarına yönelik 37 soruluk anketi mail yoluyla 1180 kişiye uygulamıştır. 3 ekoturist tipi belirlenmiştir. Bunlar; yapılandırılmış ekoturistler, sert/zor/hard ekoturistler ve yumuşak/soft ekoturistlerdir.

Couture (2002) çalışmanı alanı olarak üç ülkeyi seçmiştir. Kanada, İngiltere ve Amerika'da uygulanan çalışma sonucunda 3 tip ortaya çıkmıştır. Bu tipler sırasıyla deneyimli ekoturistler, Ara sıra ekoturistler ve Potansiyel ekoturistlerdir. Galloway (2002), Kanada Ontario'da yaptığı çalışmada segmentasyon temeli olarak motivasyon faktörlerini ele almıştır. Belirlenen tipler; Stresten kaçanlar, Aktif doğa zevkleri ve Sansasyon arayanlar şeklindedir. Twynnam ve Robinson (1997)' da Kanada Ontario'da çalışma yapmıştır. Segment olarak ekoturizm etkinlik tercihleri ele alınmıştır. Bu bağlamda ortaya çıkan tipler şunlardır; Meraklılar, Maceracılar, Naturalistler, Kaçış yapanlar. Blamey ve Braithwaite (1997), Avustralya'daki çalışmasında sosyal değerleri temele alarak yaptıkları gruplama sonucunda iki tip ekoturist ortaya çıkmışlardır; 1-Özgürlükçüler, 2-Düalistler.

Palacio ve McCool (1997), Belize Uluslararası Havaalanı'nda 206 kişiye 18 soruluk motivasyona yönelik çalışma yapmışlardır. Ekoturizmin faydalarına göre ekoturist profilleri belirlenmiştir. Bunlar; rahat doğa bilimciler, pasif oyuncular, doğa kaçamağı yapanlar ve ekoturistlerdir. Lindberg (1991) ise Amerika'da yaptığı çalışma sonucunda ekoturist tiplerini şu şekilde belirlemiştir; sert çekirdekli ekoturistler, kendini doğaya adayan ekoturistler, temel (ana) ekoturistler ve rahat doğa ekoturistleri. Sert çekirdekli ekoturistler daha çok bilimsel araştırmalar veya eğitim amaçlı özel turlara katılmayı tercih ederken, kendini doğaya adayan ekoturistler yerel doğaya ve kültürel mirasa önem verirler özellikle korunmuş alanları tercih ederler. Temel (ana) ekoturistler Amazonlarda The Rwandan Goril Parkı'nı ziyaret eden gruplar şeklinde ifade edilebilir. Rahat doğa ekoturistleri ise doğal çevrede deneyim sahibi olmayı tercih eden bireylerin oluşturduğu gruptur (Fennell, 2003: 35).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EKOLOJİK OTELLER KAPSAMINDA EKOTURİSTLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ, MOTİVASYONLARI VE MEMNUNİYETLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: EGE - AKDENİZ BÖLGESİ ALAN ARAŞTIRMASI

4.1 Araştırmanın Amacı, Kapsam ve Sınırlılıkları

Ekoturizm son yıllarda gelişmekte olan ülkeler için önemli bir değere sahiptir. El değmemiş doğal güzellikleri olan ülkeler turizm faaliyetlerini ekoturizme yönlendirerek ekoturizmden yüksek gelir elde etmektedir. Almanya, Fransa, İtalya gibi ülkeler ise bu amaçla çiftlik turizmine önem vererek gelir elde etmeye çalışmaktadır. Almanya hükümeti Almanya'nın kalabalık büyük şehirleri olması sonucu el değmemiş yer kalmadığını belirterek ekoturizmi çiftliklere yönlendirmiş ve eko-çiftliklerin yapılmasını teşvik etmiştir. Bu bağlamda ülkemiz ekoturizm açısından zengin bir potansiyele sahiptir. Gerek doğal güzellikleri gerekse zengin mozaik kültür yapısı ekoturizmin bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu nedenle Ege ve Akdeniz Bölgesi'nde yer alan ekolojik otelllerde konaklama yapan ekoturistlerin, kişilik özellikleri ile motivasyon ve memnuniyet düzeylerini belirlemek amaçlanmaktadır. Ülkemize gelir getirmesi açısından ekoturizme yönelik en iyi uygulamalar ile sertifikasyon sistemleri gösterilerek önerilerde bulunmak, ekoturizm denilince öne çıkan ülkelerin mevcut ekoturizm uygulama ve girişimlerinden örnekler sunmak çalışmanın bir başka amacıdır. Yapılan yerli literatür araştırmasında ekoturizm konusunda ekoturistlere yönelik bir çalışma olmayışı çalışmanın bu yönde yapılmasını tetiklemiştir. Ülkemizde yer alan ekoturistlerin profilleri belirlenip motivasyon ile memnuniyet düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda motivasyonları ve memnuniyet arasındaki ilişkiye de bakılmıştır.

Çalışmadaki sınırlılık ise çalışmanın Ege-Akdeniz Bölgesi'ni kapsamasıdır. Çalışma bir alan araştırmasıdır ve bu amaçla tümevarımsal bir yaklaşımla hareket edilmiştir. Çalışmada yaşanan sınırlılık ise, ülkemizde konaklama yapan yerli veya yabancı ekoturistlerin sayısal verilerine yönelik kaynak yetersizliği, veri eksikliğidir.

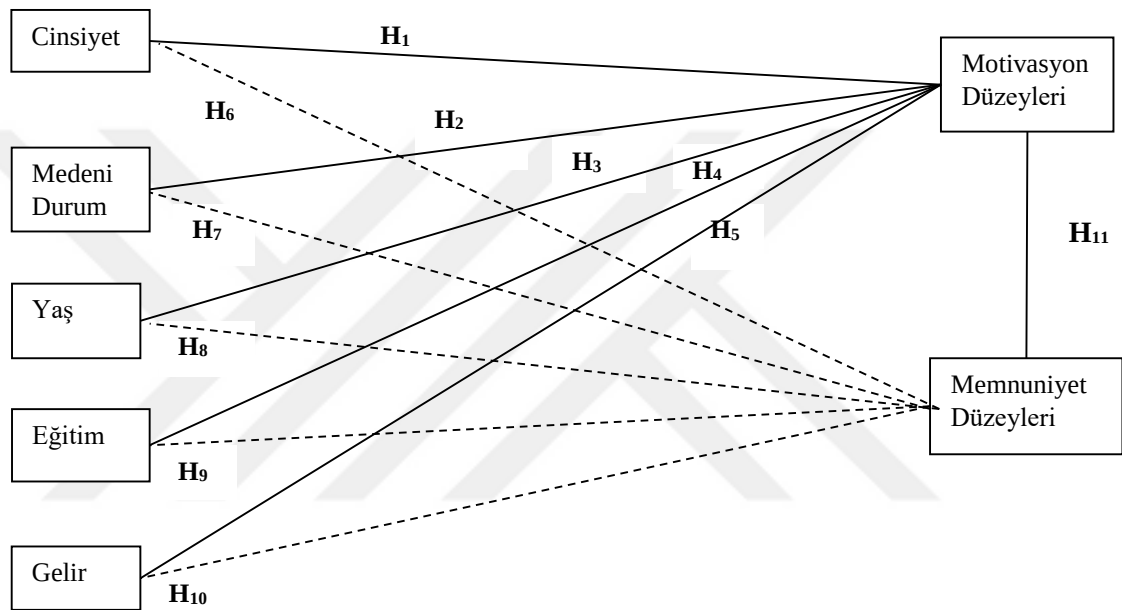
4.2 Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada, bilimsel araştırma yöntemlerinden sayısal verilere dayalı nicel araştırma tercih edilmiştir. Araştırma yöntemi olarak nicelin seçilmesinin sebebi çalışmanın keşifsel bir araştırma olmasından kaynaklanmaktadır. Yüksel (2004), nitel analizi tasdik edici ve tüm dengelimci olarak ifade ederken nicel çalışmayı ise keşifsel ve tümevarımcı olarak açıklamıştır. Nitekim ekoturistler üzerinde yapılan çalışma sonucu da Türkiye'deki ekoturistler

olarak tümevarımcı bir bakış açısıyla belirtilecektir. Seçilen nicel tekniği içinden survey (tarama) metodu esas alınarak survey çeşitlerinden anket formu kullanılmıştır.

4.2.1 Araştırmanın Modeli

Ülkemizde yer alan ekoturistlerin profillerini belirlemeye yönelik olarak başlanılan çalışmada ekoturistlerin ülkemizdeki motivasyon unsurlarının neler olduğu, memnuniyet düzeyleri ve motivasyonları ile memnuniyetleri arasında ilişki olup olmadığı belirlenmek istenmiştir. Bu amaçla hazırlanan araştırma modeli aşağıda sunulmuştur.

Şekil 4.1 Araştırmanın Modeli

Bilimsel çalışmamızın hareket noktasını oluşturan hipotezler aşağıda sıralanmaktadır. Ekoturistlerin motivasyon ve memnuniyet düzeylerine yönelik hipotezleri Tablo 4.1’de sunulmaktadır.

Tablo 4.1 Araştırmanın Hipotezleri

H₁: Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.
H₂: Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.
H₃: Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4: Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H5: Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri aylık ortalama gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Ekoturistlerin beklentilerine yönelik hipotezler şunlardır;

H6: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H7: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H8: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H9: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H10: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri aylık ortalama gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri ile memnuniyet düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik belirlenen hipotez şu şekildedir;

H11: Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri ile memnuniyet düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

4.2.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini Ege-Akdeniz Bölgesi'nde bulunan eko oteller oluşturmaktadır. Bu sebeple Türkiye'de bulunan eko otellere örnekler başlığı altında bu alandaki otel oteller örnek olarak verilmiştir. Araştırma alanı olarak bu bölgenin seçilmesinin sebebi şudur; araştırılan ekolojik tatil tasarlayan seyahat acentelerinin internet sitelerinde örneğin; tabiata.com.tr sitesinde bölgeler arası eko otellerin sayısı çıkarıldığında;

- Akdeniz Bölgesi: 45 eko otel,
- Ege Bölgesi: 31 eko otel,
- Marmara Bölgesi: 8 eko otel ve
- Karadeniz Bölgesi: 7 eko otel olarak ortaya çıkmaktadır.

Diğer ele alınan ekolojik tatil tasarlayan seyahat acentelerinin internet sitelerinde de (ekolojikoteller.com.tr, küçükoteller.com.tr, alserotur.com.tr) sayılar değişmesine rağmen

sıralama değişmemektedir. İlk sırayı Akdeniz Bölgesi alırken ikinci sırada Ege Bölgesi gelmektedir. Ayrıca Buğday Derneği tarafından yürütülen Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası projesi kapsamında yürütülen Tatuta çiftliklerine ait verileri elde etmek için Buğday Derneği'nin yetkilisi A. Berkay Atık ve TaTuTa çiftliklerinin dağıtım faaliyetleri kapsamında işbirlikleri bulunan GençTur ile görüşme yapılmış, sonucunda ise tatuta kayıtlı olan çiftlik sayıları şu şekilde belirlenmiştir;

- Ege Bölgesi: 29 Ekolojik Çiftlik,
- Karadeniz Bölgesi: 28 Ekolojik Çiftlik,
- Akdeniz Bölgesi: 13 Ekolojik Çiftlik,
- Marmara Bölgesi: 13 Ekolojik Çiftlik,
- İç Anadolu Bölgesi: 5 Ekolojik Çiftlik,
- Doğu Anadolu Bölgesi: 5 Ekolojik Çiftlik,
- Güney Doğu Anadolu Bölgesi: 2 Ekolojik Çiftlik.

Tüm ekoturistlere ulaşılması mümkün olmadığından örnekleme yapılması zorunlu görülmüştür. Çalışmada örnekleme yöntemi olarak olasılığa dayalı olmayan teknikler içerisinde kolayda örnekleme (tesadüfi olmayan) yöntemi tercih edilmiştir. Ayrıca örneklemin ana kütleyi iyi temsil etmesi gerektiği göz önünde bulundurularak mümkün olduğunca farklı sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik özellikteki ekoturistlere ulaşmaya çalışılmıştır. Ekoturistlere anketler internet ortamında uygulanmıştır. Altunışık ve arkadaşları (2010), telefon ve internet üzerinde gerçekleşen anketlerin son yıllarda giderek yaygınlaşmakta olduğunu ve bu tekniğin kolayda örnekleme içerisinde değerlendirildiğini ifade etmiştir. Altunışık (2008), internet üzerinden gerçekleştirilen anketlerin avantajlarını şu şekilde sıralamıştır;

- Uygulama ve tablo yapılmasının kolay olması,
- Cevaplayan katılımcıların cevaplarına göre soruların kişileştirilmesine imkan tanınması,
- Görüşmeci önyargısının önlenmesi,
- Sosyal açıdan kabul edilebilir cevap verme olasılığının düşüklüğü,
- Nispeten ucuz olmasıdır.

İnternet ortamında uygulanan anketler sosyal paylaşım ağına en çok takipçisi olan ekoturist siteleri arasından seçilmiştir. Site yöneticileri ile görüşme yapılarak çalışmanın geçerliliğinin korunması için Ege ve Akdeniz Bölgelerinde yer alan ekoturistlerin anketleri yapması esas alınmıştır. İnternet ortamında uygulanan anketlerin bulunduğu sosyal paylaşım ağları şunlardır;

1. Tatuta Ekolojik Çiftlik Ziyaretleri (23.141 Üye)

2. Ekoder Ekolojik Yaşam Derneği (9.985 Üye)
3. Yeryüzü Girişimi Eko Köy Girişimi (3.895 Üye)
4. Ekolojik Yaşam Derneği (2.029 Üye)
5. Eko köy Kadınları Üretim Merkezi (1.093 Üye)
6. Ekolojik Oteller (262 Üye)

Ekolojik çiftliklerde konaklama yapan turist sayısını belirlemek için, Tatuta Gençtur temsilcisi ile Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği ile telefon ve mail yoluyla görüşme yapılmıştır. Elde edilen sayısal veriler doğrultusunda 678 örneklem büyüklüğü için %95 güven aralığında 246 anket formuna ulaşılması hesaplanmıştır. Hesaplama için aşağıdaki formül kullanılmıştır. (n: örneklem büyüklüğü, E: hata marjı, N: nüfus büyüklüğü, r: ilgilenilen yanıtların fraksiyonu ve $Z (c / 100)$: güven seviyesi c ise kritik değerdir; <http://www.raosoft.com/samplesize.html>:10.04.2017)

$$x = Z (C_1 - / 100) 2 R (100 - r)$$

$$n = N x / ((N - 1) E^2 + x)$$

$$E = \text{Sqrt} [(N - n) x / n (N - 1)]$$

Altınışik ve arkadaşları (2010), 700 kişilik evren büyüklüğü için gerekli örnek büyüklüğünü 248 kişi olarak belirlerken, Baş (2006), 750 kişilik olan hedef kitle büyüklüğünü %5 örnekleme hatası payı ile 254 kişi olarak ifade etmiştir. Bu amaçla anket çalışması 2017 yılının Mart-Nisan-Mayıs aylarında 277 kişiye yapılmıştır.

4.2.3 Veri Toplama Aracı

Araştırmada öncelikli olarak birincil verilerin kullanılmasına özen gösterilmiştir. Kullanılan anketteki ölçek sahiplerinden Laura J. Lawton ile ekoturizmin önde gelen kitap yazarlarından David Weaver ile mail yoluyla ekoturistlerin profilleri üzerine görüşler alınmıştır. İnternet ortamında Google Doc programında oluşturulan anket formları ekoturistler tarafından doldurtularak gerçekleştirilmiştir.

Hazırlanan ekoturist anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyo-demografik özellikleri belirleyen sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde ekoturizme ilişkin ekoturistlerin motivasyon düzeylerine yönelik 18 soru 5'li likert ölçeğiyle (Tamamen Katılıyorum:5, Katılıyorum:4, Kararsızım:3, Katılmıyorum:2, Tamamen Katılmıyorum:1) hazırlanmıştır. Bu ölçeği Lawton (2002) turizm ve çevre literatüründen faydalananarak oluşturmuştur. (New Environmental Paradigm–Luzar ve ark. 1995, Roberts ve Bacon 1997, Van Liere ve Dunlap 1980). Oluşturulan anket Lawton (2002) tarafından Avustralya'da bulunan 65 yaş ve 65 yaş üstü ekoturistler üzerinde uygulanmıştır. Üçüncü bölümde ise

ekoturizme ilişkin memnuniyet düzeyini ölçmeye yönelik 11 soru 5'li likert ölçeği (Çok Memnunum:5, Memnunum:4, Kararsızım:3, Memnun Değilim:2, Hiç Memnun Değilim:1) kullanılmıştır. Ölçek Master ve Prideaux (2000), Nash ve ark. (2006), Wong ve Law (2003) tarafından uygulanmıştır. Ölçeği ekoturizme uyarlayan Nepal (2007) ölçeği Nepal'deki en popüler trekking alanı olan Annapurna alanında uygulamıştır. Ekoturistlere uygulanan ölçek Nepal (2007)'in ekoturizme uyarlamış şekliyle kullanılmıştır. Ölçeklerin İngilizceden Türkçeye çevirilerinin yapılması için üç farklı uzmandan faydalanılmıştır.

Ekoturistlerin ekoturizme ilişkin motivasyon ve memnuniyet düzeylerini ortaya koymak amacıyla ölçeğin güvenilirliğini (Cronbach Alpha) belirlemek için güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Güvenilirlik analizi sonucunda verilerin genel güvenilirlik değeri ilk bölümde kullanılan 18 soruluk ölçekte 0,90 (Cronbach Alpha Katsayısı), ikinci bölümdeki 11 soruluk ölçekte ise 0,91 olarak tespit edilmiştir. Altunışık (2007), ölçeğin güvenilir olması için güvenilirlik kat sayısının en az 0,70 olması gerekmektedir. Ural ve Kılıç (2006), güvenilirlik katsayısının 1'e yaklaştıkça güvenilirliğin arttığını belirtmiştir.

Tablo 4.2 Güvenilirlik Analizi

	Cronbach's Alfa	İfade Sayısı
Ekoturizme İlişkin Motivasyon Ölçeği	0,906	18
Ekoturizme İlişkin Memnuniyet Ölçeği	0,912	11

4.2.4 Verilerin Analizi

Yerli turistlere uygulanan 277 anket formu SPSS 20.00 programı ile analiz edilmiştir. Değerlendirilmeye alınan anket formlarından elde edilen verilerin frekans analizleri yapılmış, verilerin parametrik veya nonparametrik analize uygunluğuna bakılmıştır. Anket formunda kullanılan motivasyon ve memnuniyet ölçeklerine ayrı bakılarak normal dağılışa uygunluğu tespit edilmiştir. Normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile tespit edildikten sonra t testi, Anova (Tek yönlü varyans) analizi ve korelasyon analizi uygulanmıştır.

4.3 Araştırmanın Bulguları

Araştırmaya katılan toplam 277 ekoturistin cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, yabancı dil bilme düzeyi, kişisel aylık ortalama gelir ve tatile çıkma sıklığı değişkenlerine ilişkin veriler Tablo 4.3'te sunulmuştur. Araştırmaya katılan ekoturistlerin demografik özellikleri incelendiğinde; 277 ekoturistin %65,3'ü kadın, %34,7'si erkek, %47,7'si bekâr, ve %41,9'u evli durumdadır. Ekoturistlerin yaş grupları incelendiğinde, %35'i 21-30 yaş aralığı,

%29,2'si 31-40 yaş aralığı, %18,4'ü 41-50 yaş aralığı ve %17'si 51 yaş ve üstü grubunda bulunmaktadır. Eğitim durumlarına bakıldığında %58,1 pay ile üniversite mezunları ilk sırada, %22,7 pay ile de Master/Doktora mezunlarının ikinci sırada yer almaktadır. Yabancı dil bilme bakımından, ekoturistlerin %33,9'u orta seviyeye sahipken, %33,6'sı ileri seviyeye sahiptir. Aylık ortalama gelir grubu açısından %22'sinin 1001-2000 TL, %20,6'sının 2001-3000 TL, %19,1'inin 3001-4000 TL, %23,5'inin 4000 TL üzerinde gelire sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Tatile çıkma sıklığı olarak ekoturistlerin büyük oranda senede 1-2 kez tatile çıktığı söz konusudur (72,6).

Tablo 4.3 Ekoturistlere İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Ekoturistlerin Cinsiyeti	Frekans	Yüzde (%)
Erkek	96	34,7
Kadın	181	65,3
Toplam	277	100
Ekoturistlerin Medeni Durumları	Frekans	Yüzde (%)
Bekar	132	47,7
Evli	116	41,9
Boşanmış	29	10,5
Toplam	277	100
Ekoturistlerin Yaş Grupları	Frekans	Yüzde (%)
20 yaş ve altı	1	0,4
21-30 yaş	97	35,0
31-40 yaş	81	29,2
41-50 yaş	51	18,4
51 yaş ve üzeri	47	17,0
Toplam	277	100
Ekoturistlerin Eğitim Durumları	Frekans	Yüzde (%)
İlköğretim	1	0,4
Ortaöğretim	23	8,3
Önlisans	29	10,5
Lisans	161	58,1
Lisansüstü	63	22,7
Toplam	277	100
Ekoturistlerin Yabancı Dil Bilme Düzeyleri	Frekans	Yüzde (%)
Başlangıç Seviye	50	18,1
Temel Seviye	40	14,4
Orta Seviye	94	33,9
İleri Seviye	93	33,6
Toplam	277	100
Ekoturistlerin Aylık Ortalama Gelir Düzeyleri	Frekans	Yüzde (%)
1000 TL ve altı	41	14,8
1001-2000 TL	61	22,0
2001-3000 TL	57	20,6
3001-4000 TL	53	19,1
4001 TL ve üzeri	65	23,5
Toplam	277	100
Ekoturistlerin Tatile Çıkma Sıklığı	Frekans	Yüzde (%)
Senede 1-2 kez	201	72,6
Senede 3-4 kez	51	18,4
Senede 5-6 kez	12	4,3
Senede 7 kez ve üzeri	13	4,7
Toplam	277	100

Araştırmanın bulguları olarak öncelikle ekoturizme ilişkin motivasyon düzeyleri incelenmiş ve ardından memnuniyet düzeyleri belirlenmiştir. Ekoturistlerin ekoturizme ilişkin motivasyon ifadelerine verdikleri cevaplara yönelik frekanslar Tablo 4.4’te sunulmuştur. Genel olarak ekoturistlerin, büyük bir çoğunluğu ekoturizm faaliyetlerini gerçekleştirirken heyecanlı ve maceralı bir deneyime sahip olduğu, kendini doğada keşfettiği, dinlenirken rahatladığı, kentsel çevreden uzaklaştığı, benzer ilgi alanlarına sahip yeni insanlarda tanıştığı, olumlu deneyimlere sahip olduğu, fiziksel olarak aktif olduğu, yaban hayatını doğal ortamında gördüğü, doğada huzur içinde olduğu, doğal çevreyi öğrendiği ve deneyimleri hakkında arkadaşlarına bilgi verdiği görüşündedir. Ayrıca uygun fiyatların bulunması ve kalabalık olmaması ekoturistlerin istediği dikkat çekici birer ifadedir. Öte yandan “itibar kazanırım.” ifadesi birçok ekoturisti kararsız bırakmıştır, bu anlamda ekoturistler itibar kazanmak için ekoturizme katılabilirler veya katılmazlar gibi kesin bir yargı vermek yanlış olacaktır.

Tablo 4.4 Ekoturistlerin Ekoturizme İlişkin Motivasyonlarına Yönelik Frekanslar

1.Heyecanlı ve maceralı bir deneyime sahip olurum.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	10	3,6
Katılmıyorum	16	5,8
Kararsızım	36	13,0
Katılıyorum	107	38,6
Tamamen katılıyorum*	108	39,0
Toplam	277	100
2.Kendimi keşfederim.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	9	3,2
Katılmıyorum	7	2,5
Kararsızım	36	13,0
Katılıyorum	108	39,0
Tamamen katılıyorum*	117	42,2
Toplam	277	100
3.Hem dinlenirim hem de rahatlarım.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	6	2,2
Katılmıyorum	5	1,8
Kararsızım	19	6,9
Katılıyorum	87	31,4
Tamamen katılıyorum*	160	57,8
Toplam	277	100
4.Kentsel çevreden uzaklaşıyorum.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	6	2,2
Katılmıyorum	3	1,1
Kararsızım	10	3,6
Katılıyorum	64	23,1
Tamamen katılıyorum*	194	70,0
Toplam	277	100
5.Benzer ilgi alanlarına sahip yeni insanlarla tanışırım.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	7	2,5
Katılmıyorum	15	5,4
Kararsızım	34	12,3

Katılıyorum	88	31,8
Tamamen katılıyorum*	133	48,0
Toplam	277	100
6.Olumlu deneyimlere sahibim.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	12	4,3
Katılmıyorum	7	2,5
Kararsızım	47	17,0
Katılıyorum	102	36,8
Tamamen katılıyorum*	109	39,4
Toplam	277	100
7.Mümkün olduğunca ekoturizm destinasyonların ziyaret ederim.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	23	8,3
Katılmıyorum	41	14,8
Kararsızım	72	26,0
Katılıyorum*	86	31,0
Tamamen katılıyorum	55	19,9
Toplam	277	100
8.Yeni deneyimler yaşarım.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	9	3,2
Katılmıyorum	11	4,0
Kararsızım	44	15,9
Katılıyorum*	119	43,0
Tamamen katılıyorum	94	33,9
Toplam	277	100
9.Fiziksel olarak aktif olurum.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	5	1,8
Katılmıyorum	3	1,1
Kararsızım	30	10,8
Katılıyorum	108	39,0
Tamamen katılıyorum*	131	47,3
Toplam	277	100
10.Doğaya yakın olurum.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	8	2,9
Katılmıyorum	5	1,8
Kararsızım	12	4,3
Katılıyorum	66	23,8
Tamamen katılıyorum*	186	67,1
Toplam	277	100
11.Arkadaş ve/veya akrabalarla birlikte olma fırsatı bulurum.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	30	10,8
Katılmıyorum	44	15,9
Kararsızım	74	26,7
Katılıyorum*	83	30,0
Tamamen katılıyorum	46	16,6
Toplam	277	100
12.İtibar kazanırım.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	60	21,7
Katılmıyorum	52	18,8
Kararsızım*	88	31,8
Katılıyorum	55	19,9
Tamamen katılıyorum	22	7,9
Toplam	277	100
13.Yaban hayatını doğal ortamında görürüm.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	6	2,2
Katılmıyorum	18	6,5
Kararsızım	33	11,9
Katılıyorum	103	37,2
Tamamen katılıyorum*	117	42,2
Toplam	277	100

14. Doğada huzur içinde yaşarım.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	4	1,4
Katılmıyorum	10	3,6
Kararsızım	18	6,5
Katılıyorum	96	34,7
Tamamen katılıyorum*	149	53,8
Toplam	277	100
15. Doğal çevreyi öğrenirim.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	8	2,9
Katılmıyorum	5	1,8
Kararsızım	21	7,6
Katılıyorum	91	32,9
Tamamen katılıyorum*	152	54,9
Toplam	277	100
16. Uygun fiyatlar bulunması tercih sebebidir.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	14	5,1
Katılmıyorum	19	6,9
Kararsızım	48	17,3
Katılıyorum	78	28,2
Tamamen katılıyorum*	118	42,6
Toplam	277	100
17. Kalabalık olmaması tercih sebebidir.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	12	4,3
Katılmıyorum	7	2,5
Kararsızım	47	17,0
Katılıyorum	74	26,7
Tamamen katılıyorum*	137	49,5
Toplam	277	100
18. Arkadaşlarıma deneyimlerim hakkında bilgi veririm.	Frekans	Yüzde (%)
Tamamen katılmıyorum	5	1,8
Katılmıyorum	6	2,2
Kararsızım	35	12,6
Katılıyorum	100	36,1
Tamamen katılıyorum*	131	47,3
Toplam	277	100

* Frekansın fazla olduğu değerlerdir.

Ekoturistlerin ekoturizme ilişkin motivasyon düzeylerinin ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 4.5'te gösterilmektedir.

Tablo 4.5 Ekoturistlerin Ekoturizme İlişkin Motivasyon Düzeylerinin Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Ekoturizme İlişkin Motivasyon Düzeyleri	Ortalama	Standart Sapma
Kentsel çevreden uzaklaşırım.	4,57	0,80
Doğaya yakın olurum.	4,50	0,89
Hem dinlenirim hem de rahatlarım.	4,40	0,86
Doğada huzur içinde yaşarım.	4,35	0,86
Doğal çevreyi öğrenirim.	4,35	0,91
Fiziksel olarak aktif olurum.	4,28	0,84
Arkadaşlarıma deneyimlerim hakkında bilgi veririm.	4,24	0,88
Benzer ilgi alanlarına sahip yeni insanlarla tanışırım.	4,17	1,01
Kendimi keşfederim.	4,14	0,96
Kalabalık olmaması tercih sebebidir.	4,14	1,06
Yaban hayatını doğal ortamında görürüm.	4,10	0,99
Olumlu deneyimlere sahibim.	4,04	1,02
Heyecanlı ve maceralı bir deneyime sahip olurum.	4,03	1,03

Yeni deneyimler yaşarım.	4,00	0,97
Uygun fiyatlar bulunması tercih sebebidir.	3,96	1,15
Mümkün olduğunca ekoturizm destinasyonlarını ziyaret ederim.	3,39	1,19
Arkadaş ve / veya akrabalarla birlikte olma fırsatı bulurum.	3,25	1,22
İtibar kazanırım.	2,73	1,22

Çalışmaya katılan ekoturistlerin ekoturizme ilişkin olarak heyecanlı ve maceralı bir deneyime sahip olduğu (4,03), kendini keşfettiği (4,14), hem dinlenip hem de rahatladığı (4,40), kentsel çevreden uzaklaştığı (4,57), benzer ilgi alanlarına sahip insanlarla tanıştığı (4,17), olumlu deneyimlere sahip olduğu (4,04), yeni deneyimler yaşadığı (4,00), fiziksel olarak aktif olduğu (4,28), doğaya yakın olduğu (4,50), yaban hayatını doğal ortamında gördüğü (4,10), doğal çevreyi öğrendiği (4,35), yaşadığı deneyimleri arkadaşlarıyla paylaştığı (4,24) ve itibar kazanmanın (2,73) ekoturizme yönelmek için bir unsur olmadığı görüşündedir.

Ekoturizme ilişkin memnuniyet düzeylerinin ortalaması Tablo 4.6’da sunulmuştur. Memnuniyet düzeyleri ortalamalarına bakıldığında, ekoturistler ekoturizme ilişkin tatillerinde daha çok dağ, deniz gibi doğal manzaralardan (4,32), huzurlu atmosferden (4,15), ev sahibi ve çalışanların konuksever olmasından (4,11) memnun olduğu görüşündedir.

Tablo 4.6 Ekoturistlerin Ekoturizme İlişkin Memnuniyet Düzeylerinin Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Ekoturizme İlişkin Memnuniyet Düzeyleri	Ortalama	Standart Sapma
Güzel dağ/deniz vb. manzarasından,	4,32	0,78
Huzurlu atmosferin sağlanmasından,	4,15	0,93
Ev sahibi ve çalışanların konuksever olmasından,	4,11	0,84
Sunulan yerel yemeklerin kalitesinden,	3,94	0,93
Makul fiyatın bulunmasından,	3,71	1,04
Çevre temizliğinden,	3,67	1,18
Otele giriş/çıkış ile ilgili işlemlerden,	3,58	0,95
Ortak yaşam yerlerinin rahatlığından,	3,54	1,00
Ulaşım kolaylığından,	3,47	0,97
Duş olanaklarının yeterli ve temiz olmasından,	3,40	1,14
Tuvalet olanaklarının yeterli ve temiz olmasından,	3,34	1,20

Parametrik analiz tekniklerinin kullanıldığı çalışmada ilk olarak cinsiyet gibi bağımsız iki grubu karşılaştırmak için t-testinden faydalanılmıştır. İki den fazla olan grupların karşılaştırmasında ise One-way Anova testi kullanılmıştır. Her iki testin varyans homojenliği koşulunun sağlanması için Levene testi sonuçlarına bakılmıştır. Ekoturizme ilişkin motivasyon düzeyi ile memnuniyet arasındaki ilişkinin gücünü/şiddetini ölçmek için Korelasyon analizi tercih edilmiştir. Bu amaçla parametrik testlerden olan ve yaygın kullanılan olarak Pearson korelasyonu kullanarak hesaplama yapılmıştır.

Araştırmada kurulan ekoturizme ilişkin motivasyona yönelik hipotezler aşağıda test edilmiştir.

Tablo 4.7 Ekoturistlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Motivasyon Düzeyine İlişkin T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Ort.	Std. Sapma	Levene	t	p
Kadın	181	4,078	0,568	0,110	1,384	0,168
Erkek	96	3,969	0,716			

Tablo 4.7'ye göre araştırmaya katılan kadın ($\bar{x}=4,0789$) ve erkek ($\bar{x}=3,9699$) katılımcıların ekoturizme yönelik motivasyon ortalamalarında çok belirgin bir farklılık gözlenmemektedir. Yapılan t testine göre, ekoturistlerin ekoturizme yönelik motivasyon düzeylerinde cinsiyetler arası fark ($t=1,384$; $p=0,168>0,05$) anlamlı bulunmamıştır. Levene testi sonucunda ise, testin anlamlılık değeri $0,110>0,05$ bulunarak varyans homojenliği koşulunun sağlandığı tespit edilmiştir. Bu durumda; '**H₁**: Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.' hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 4.8 Ekoturistlerin Medeni Durum Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Motivasyon Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Bekar	Gruplar arası	0,996	2	0,498	1,278	0,280	-
Evli	Gruplar içi	106,774	274	0,390			

*Varyanslar homojendir.

Tablo 4.8'de ekoturistlerin medeni durum değişkenine göre ekoturizme yönelik motivasyon düzeyine ilişkin One-Way Anova Testi karşılaştırılmasını gösteren dağılım incelendiğinde; ekoturistlerin medeni durum değişkenine göre ekoturizme yönelik motivasyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (f değeri= $1,278$; $p=0,280>0,05$). Bu bağlamda; '**H₂**: Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.' hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 4.9 Ekoturistlerin Yaş Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Motivasyon Düzeyine İlişkin One Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
20 yaş ve altı	Gruplar arası	1,878	4	0,470	1,206	0,308	-
21-33 yaş							
31-40 yaş							
41-50 yaş	Gruplar içi	105,891	272	0,389			
51 yaş ve üzeri							

*Varyanslar homojendir.

Tablo 4.9 incelendiğinde ekoturistlerin ekoturizme yönelik motivasyon düzeyi ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır (f değeri=1,206; p=0,308>0,05). Bu durumda, ‘**H₃**: Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.’ hipotezi reddedilmiştir.

Ekoturistlerin eğitim durumu değişkeni ile ekoturizme yönelik motivasyon düzeyleri arasında önemli bir fark olmadığı tespit edilmiş ve Tablo 26’da sunulmuştur (f değeri=0,141; p=0,967>0,05). Özetle, ‘**H₄**: Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.’ hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 4.10 Ekoturistlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Motivasyon Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
İlköğretim	Gruplar arası	0,223	4	0,056	0,141	0,967	-
Lise							
Önlisans							
Lisans							
Lisansüstü	Gruplar içi	107,546	272	0,395			

*Varyanslar homojendir.

Ekoturistlerin aylık ortalama gelir durumu ile motivasyon düzeyi arasında önemli bir farkın olmadığı tespit edilerek, Tablo 4.11’de gösterilmiştir (f değeri=0,683; p=0,604>0,05). Bu durumda, ‘**H₅**: Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri aylık ortalama gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.’ hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 4.11. Ekoturistlerin Aylık Ortalama Gelir Durumu Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Motivasyon Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
1000 TL ve altı	Gruplar arası	1,072	4	0,268	0,683	0,604	-
1001-2000 TL							
2001-3000 TL							
3001-4000 TL							
4001 TL ve üzeri	Gruplar içi	106,698	272	0,392			

*Varyanslar homojendir.

Araştırmada kurulan ekoturizme ilişkin memnuniyete yönelik hipotezler aşağıda test edilmiş ve elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo 4.12 Ekoturistlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Ort.	Std. Sapma	Levene (p)	t	p
Kadın	181	3,845	0,822	0,063	0,746	0,456
Erkek	96	3,760	1,033			

Tablo 4.12'ye göre araştırmaya katılan kadın ($\bar{x}=3,8453$) ve erkek ($\bar{x}=3,7604$) katılımcıların ekoturizme yönelik memnuniyet ortalamalarında çok belirgin bir farklılık gözlenmemektedir. Yapılan t testine göre, ekoturistlerin ekoturizme yönelik memnuniyet düzeylerinde cinsiyetler arası fark ($t=0,746$; $p=0,456>0,05$) anlamlı bulunmamıştır. Levene testi sonucunda ise, testin anlamlılık değeri $0,063>0,05$ bulunarak varyans homojenliği koşulunun sağlandığı tespit edilmiştir. Bu durumda; '**H₆**: Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.' hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 4.13 Ekoturistlerin Medeni Durum Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Bekar	Gruplar arası	7,843	2	3,922	4,980	0,008*	B1>B2
Evli							
Boşanmış	Gruplar içi	215,767	274	0,787			

* $p<0,05$ **Varyanslar homojendir.

Ekoturistlerin medeni durum değişkenine göre ekoturizme yönelik memnuniyet düzeyine ilişkin One-Way Anova Testi karşılaştırılmasını gösteren dağılım incelendiğinde; ekoturistlerin medeni durum değişkenine göre ekoturizme yönelik memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. (f değeri= $4,980$; $p=0,008<0,05$). Bekar ekoturistlerin (B1) memnuniyet düzeyleri daha fazla iken ($3,96$), boşanmış olan ekoturistlerin (B2) memnuniyet düzeyleri daha düşük bir düzeydedir ($3,44$), evli olan ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri ($3,73$) ise boşanmış olan ekoturistlerden fazladır. Bu bağlamda; '**H₇**: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.' hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4.14 incelendiğinde ekoturistlerin ekoturizme yönelik motivasyon düzeyi ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır (f değeri= $1,340$; $p=0,255>0,05$). Bu durumda, '**H₈**: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.' hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 4.14 Ekoturistlerin Yaş Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	P	Anlamlı Fark
20 yaş ve altı	Gruplar arası	4,320	4	1,080	1,340	0,255	-
21-33 yaş							
31-40 yaş	Gruplar içi	219,290	272	0,806			
41-50 yaş							
51 yaş ve üzeri							

*Varyanslar homojendir.

Ekoturistlerin eğitim durumu ile memnuniyet düzeyi arasında önemli bir farkın olmadığı Tablo 4.15'te tespit edilerek (f değeri=0,474; $p=0,755>0,05$); ' H_9 : Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.'hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 4.15 Ekoturistlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
İlköğretim	Gruplar arası	1,549	4	0,387	0,474	0,755	-
Lise							
Önlisans	Gruplar içi	222,062	272	0,816			
Lisans							
Lisansüstü							

*Varyanslar homojendir.

Tablo 4.16 incelendiğinde ise, ekoturistlerin aylık ortalama gelir durumu ile memnuniyet düzeyi arasında önemli bir farkın olmadığı tespit edilerek (f değeri=1,971; $p=0,099>0,05$); ' H_{10} : Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri aylık ortalama gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.' hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 4.16 Ekoturistlerin Aylık Ortalama Gelir Durumu Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
1000 TL ve altı	Gruplar arası	6,299	4	1,575	1,971	0,099	-
1001-2000 TL							
2001-3000 TL							
3001-4000 TL							
4001 TL ve üzeri	Gruplar içi	217,311	272	0,799			

*Varyanslar homojendir.

Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri ile memnuniyet düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek için korelasyon analizi yapılmış ve Tablo 4.17’de sunulmuştur.

Tablo 4.17 Ekoturistlerin Motivasyon ile Memnuniyet Düzeylerine İlişkin Korelasyon Analizi

		<u>Motivasyon Ortalama</u>	<u>Memnuniyet Ortalama</u>
Motivasyon Ortalama	r	1	0,289**
	Anlamlılık	0,000	
	N	277	
Memnuniyet Ortalama	r	0,289**	1
	Anlamlılık	0,000	
	N	277	

**Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır. (çift taraflı)

Verilerin normal dağılıma uyması sebebiyle Pearson korelasyon testi yapılmış ve testin sonucunda, motivasyon düzeyi ile memnuniyet düzeyi arasında pozitif yönlü düşük bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Böylece ‘**H₁₁**: Ekoturistlerin motivasyon düzeyleri ile memnuniyet düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.’ hipotezi kabul edilmiştir.

SONUÇ

Günümüz dünyasında el değmemiş yöreler ve yöresel kültürler önem kazanmaya başlamış, korumak ve bir sonraki nesillere bozulmadan bırakmak sorumluluk haline gelmiştir. Bu amaçla ülkeler bir araya gelmiş sürdürülebilir bir bakış açısıyla geleceğe dair senaryolar üretip şimdiden önlemler almaya başlamıştır. Bu faaliyetlerin turizme yansması olarak turizm etkinliğine katılan bireylerde çevreyi, doğayı ve canlıları koruma bilinci artmış, gittiğin yere yalnızca ayak izini bırak turizmde bir çeşit slogan haline gelmiştir. Doğada gerçekleşen ekoturizm her geçen gün önem kazanarak gelişmiş, beraberinde ekoturizm pazarı oluşturmuştur. Pazarın kaymağını alan ekvatorial ülkeler bu yolla gelişim olanağı sağlamıştır. Türkiye açısından bakılırsa, ülkemiz ekoturizm pazarı içinde kendini yeterince gösterememektedir. Mevcut zengin potansiyeli olmasına karşın bu potansiyeli tam olarak kullanamamaktadır. Bu amaçla birtakım çalışmalara yön vermeli, hükümet ve yerel yönetimler iş birliği içinde olmalıdır. Yapılan çalışmalar halk tarafından da desteklenmeli, uygulamalar yerel halkı ve tabiatı korumaya yönelik gerçekleştirilmelidir. Bunun dışında ekoturizmde öne çıkan ülkelerin uyguladıkları politikalar incelenebilir, tavsiyeler alınabilir. Örneğin ekoturizmde örnek ülkeler arasına giren Kosta Rika tecrübelerini Brezilya ile paylaşıp çevre ülkelerin gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca ülkemizde ekoturizm üzerine fütz ve pest analizlerinin yapılması gerekmektedir. Ekoturizmde öne çıkan ülkeler arasından Avustralya bu analizleri düzenli olarak yapmaktadır.

Yerli literatürde olmaması sebebiyle bu açığı kapatmak amacıyla başlanılan çalışmadan elde edilen verilerin sonuçlarına göre; Ege-Akdeniz Bölgesi'nde yer alan ekoturist profilleri şu şekilde belirlenmiştir.

Ege-Akdeniz Bölgesi Ekoturist Profili

Cinsiyet: Kadın ekoturistler çoğunluğu oluşturmaktadır. (%65,3 Kadın %34,7 Erkek)

Yaş: Yaş grubu olarak ekoturist pazarında daha çok genç ve yetişkin ekoturistler bulunmaktadır. (20-40 yaş arası)

Medeni Durum: Bekar ekoturistler evli ve boşanmış ekoturistlere göre ekoturizmi daha fazla talep etmektedir.

Eğitim Durumu: Genel olarak ekoturistlerin eğitim seviyeleri yüksektir. (%58'i lisans, %22'si lisansüstü)

Yabancı Dil Bilme Durumu: Yaklaşık %70'i orta ve ileri derecede yabancı bir dile sahiptir.

Gelir Düzeyi: Ekoturistlerin büyük bir bölümünün aylık ortalama gelirleri 4001 tl ve üzerindedir.

Tatile çıkma Sıklığı: Ekoturistler senede 1 veya 2 kez tatile çıkarlar. (%72,6)

Yurtdışında yapılan akademik çalışmalarda da ekoturistlerin eğitim ve gelir seviyelerinin yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Herbig ve O'Hara (1997), yaptıkları çalışma sonucunda ekoturistlerin yüksek gelir ve eğitim seviyesine sahip olduklarını tespit etmiştir. Yine Kanada'da yapılan bir araştırmada, Kanadalı ekoturistlerin %66,4'ünün üniversite mezunu olduğu, İngiltere'de ise, ekoturistlerin %60'ının üniversite mezunu olduğu ortaya çıkmıştır (Weaver, 2001: 53). Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES)'nin 2000 yılında yayınladığı bir rapora göre; ekoturistler daha çok 35-54 yaş arasında olup, yaklaşık %82'si üniversite mezunudur. Yaş grubu olarak yapılan çalışmada ülkemizde daha çok 20-40 yaş arası ekoturist bulurken, Kanadalı ekoturistler üzerinde yapılan bir araştırmada %43.1'nin 55 yaş ve üzeri olduğu, Avustralya'ya doğa turizmi amacıyla giriş yapan turistlerin yarısının 20-29 yaş arasında olduğu, İngiltere'de ise ekoturistlerin yaklaşık %50'sinin 17-34 yaş arasında olduğu ortaya çıkmıştır. Ekoturizme katılan bireylerin farklı yaş grubundan oluşması ekoturizm adı altında birçok farklı turizm çeşidi olmasından kaynaklanmaktadır. Kimileri kuş gözlemciliğini tercih ederken kimi yaş grubu vahşi doğada vakit geçirmeyi tercih etmektedir. Cinsiyet açısından değerlendirilirse ülkemizde ekoturizme daha çok kadınların (65,3) katıldığını söylemek mümkündür. 1996 yılında İngiltere'de yapılan bir çalışmada da bayan ekoturistlerin oranının %54 ile %57 arasında olduğu bulunmuştur. Weaver (2001)'in Lamington Milli Park'ta yaptığı çalışma sonucunda da eko konaklama tesislerinde konaklayanların %62'sinin kadın olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda kadınların erkeklere göre ekoturizme daha fazla ilgi gösterdiği, turizm faaliyetlerini daha çok doğada gerçekleştirdiği söylenebilir.

Çalışma sonucunda, ekoturistlerin ekoturizme ilişkin memnuniyet düzeylerinde cinsiyetler arası önemli bir fark bulunmamış ve memnuniyet düzeylerinin aynı oranda olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Ege-Akdeniz Bölgesi'nin sürekli talep görmesinin sebepleri arasında ekoturistlerin bölgeden memnun oldukları sonucuna varılabilir. Oysaki Nepal (2007), Annapurna'da ekoturistler üzerine yaptığı çalışmada t testi sonucunda kadınların erkeklere göre yatak odasından ve oturma odasından daha memnun olduklarını tespit etmiştir.

Ekoturizme ilişkin motivasyon düzeylerinde gerek cinsiyet gerekse yaş gibi demografik özelliklerde önemli bir fark bulunmamıştır. Ülkemizde ekoturizm herkesçe aynı bilinmekte olup, güdülenme açısından herhangi farklılık yaratmamaktadır. Tabi bu durum bir tümevarımdır. Yapılan çalışma Ege-Akdeniz Bölgesi ile sınırlı kalmış diğer alanlara yönelik

genelleme yapılmıştır. Öte yandan ekoturistlerin medeni durumlarına göre ekoturizme ilişkin memnuniyet düzeylerinde fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bekar olan ekoturistlerin memnuniyet seviyeleri daha üst düzeyde iken, boşanmış olan ekoturistlerde memnuniyet düzeyi daha az düzeydedir.

Çalışmadan elde edilen diğer bir sonuç ise, ekoturistlerin ekoturizme yönelmelerinde itibar kazanma gibi ihtiyaçlarının bulunup bulunmaması konusunda kararsız kalmalarıdır. Ülkemizdeki yerli ekoturistler bu konuda kararsız kalırken yabancı ekoturistler itibar kazanma gibi bir ihtiyaçlarının olmadığını ifade etmektedir. Bu durumun kişisel özelliklerden veya farklı kültürlerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı bir başka çalışmanın konusu olabilir. Ayrıca yapılan çalışma Ege-Akdeniz Bölgesi'nde konaklama yapan ekoturistleri kapsamaktadır. Bir sonraki çalışmanın Türkiye'nin diğer bölgelerinde uygulanıp, Ege-Akdeniz Bölgesi ile karşılaştırılma yapılması tarafımdan düşünülmektedir.

Ekoturizmden pay alabilmek için destinasyonun kendine has özelliklerinin, doğal yapısının olması gerekmektedir. El değmemiş doğal alanlara sahip olmayan birçok Avrupa ülkesi ekoturizmden pay elde etmek için çiftlik turizmine önem vermiş ve halkı da bu yönde teşvik etmeye başlamıştır. Bizim ülkemiz bu açıdan oldukça şanslıdır, farklılık yaratması açısından kültürel zenginliği olan coğrafya, fauna ve flora bakımından da önemli bir yere sahiptir. Bu özelliklerinin korunarak turizme uyarlanması ülkemize ciddi boyutta gelir getirecektir. Bu amaçla bir ekoturizm hareketinin başlaması için devlet ve özel sektörün işbirliği içinde olması gerekmektedir. Aynı zamanda yerel halkında bu hareketin bilincinde olması ve desteklemesi şarttır. Ekoturizmi geliştiren ve yalnızca bu yolla gelir sağlayan ülkeler ekoturizm hareketini en iyi şekilde uygulayan ve zamanla geliştiren ülkelerdir.

KAYNAKÇA

- Akat, Ö. (2008). *Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği*. Ekin Basım Yayınevi, Bursa
- Akay, B. ve Zengin, B. (2012). ‘‘Ekoturizm Kaynaklarının Geliştirilmesi: Doğu Marmara Bölgesi Örneği’’. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı:14-23: 115-122.
- Akın, H. (2006). *Türkiye’de Ekoturizmin Sürdürülebilir Gelişimi; Kaçar Dağları Milli Parkı Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Hatay.
- Akıncı, Z. ve Sönmez, N. (2015). ‘‘Engelli Bireylerin Erişilebilir Turizm Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Nitel Bir Araştırma’’. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 26(1): 97 – 113.
- Akova, İ. (1995). ‘‘Akarsu Turizmi’’. *Türk Coğrafya Dergisi*, 30: 393-407.
- Aksu, A., Yaşar, S., Öz, K., Demir, A., Turgut, A. Y. ve Fauziah, S. (2016). ‘‘ Sustainability Practices of Turkish Hotels: A Research in the City of Antalya, Turkey’’. *Turizam International Scientific Journal*, 20(3): 128-140.
- Altunışık, R. (2008). ‘‘Anketlerde Veri Kalitesinin İyileştirilmesi İçin Öntest (Pilot Test) Yöntemleri’’. *Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 1(2): 1-17.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Spss Uygulamalı*. Sakarya Kitapevi, İstanbul.
- Arpacı Ö., Zengin, B. ve Batman, O. (2012). ‘‘Karamanın Mağara Turizmi Potansiyeli ve Turizm Açısından Kullanılabilirliği’’. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23): 59-64.
- Azlizam, A., Mohd Aswad, R., Asli, D. A. T. ve Shazali, J. (2012). ‘‘Local community ecotourism business experience in Kuala Tahan’’. *Malaysia. Malaysian Forester*, 75(1), 53-64.
- Backman, K. F., Backman, S. J. ve Silverberg, K. E. (1999). ‘‘An investigation into the psychographics of senior nature-based travellers’’. *Tourism Recreation Research*, 24: 3-22.
- Baer, H. ve Singer, M. (2009). *Global Warming and the Political Ecology of Health*. Left Coast Press, Walnut Creek, California.
- Baş, T. (2006). *Anket, Anket Nasıl Hazırlanır? Anket Nasıl Uygulanır? Anket Nasıl Değerlendirilir?* Seçkin Yayıncılık, Ankara.

- Beh, A. ve Bruyere, B. L. (2007). ‘‘Segmentation by visitor motivation in three Kenyan national reserves’’. *Tourism Management*, 28(6), 1464–1471.
- Bilgiç, İ. (2007). *Sakarya Yaylalarının Turizm Açısından Pazarlanabilirliği; Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Blamey, R. K. ve Braithwaite, V. A. (1997) ‘‘A social values segmentati on of the potential ecotourism market’’. *Journal of Sustainable Tourism*, 5(1): 29-45.
- Bolton, M. ve Coined, C. (ed.). (1997). *Loving them: Wildlife and Ecotourism*. Earth Scan Publications, London.
- Boo, E. (1990). *Ecotourism: The potentials and pitfalls*. 2 Vols., World Wildlife Fund, Washington D.C.
- Borst, B. (1990). ‘‘Ecotourism: Environment Friendly International Travel’’. *International Herald Tribune*, March 3-4: 9,12-13.
- Boyd, S.W. ve Butler, R.W. (1996). ‘‘Managing ecotourism: an opportunity spectrum Approach’’. *Journal of Tourism Management*, 17(8): 557-566.
- Bricker, K. S., D. A. Fennell ve R. K. Dowling, (Ed.). (2003). *Ecotourism Policy and Planning*. CABI Publishing, U.K, 187-203.
- Brieau, M., Roy, J., Durif, F. ve Prim-Allaz, I. (2011). ‘‘Valeurs et risques perclis du tourisme durable’’. *Le cas du spa Eastman-*. *Revue francaise du marketing*: 232: 7-22.
- Buckley, R. (2006). *Adventure Tourism*. Cabi Publishing, UK.
- Butler, R. (2000). ‘‘Tourism and the environment: a geographical perspective’’. *Tourism Geographies*, 2(3): 337-58.
- Ceballos-Lascurain, H. (1987). ‘‘The future of ecotourism’’. *Mexico Journal* 13–14.
- Chang-Hung, T., Paul, F. J. ve Smith, S. J. (2004). ‘‘Profiling Taiwanese Ecotourists Using a Self-detinition Approach’’. *Journal of Sustainable Tourism*.12(2), 25-37.
- Chesworth, N. E. (1999). *Toward Advancing A Theory of Ecotourism Market Segmentation*. The Graduate School Collage of Health and Human Development, The Pennsylvania State University. Doctorate Thesis. USA.
- Cheung, Lewis T. O. ve Jim, C. Y (2013). ‘‘ Ecotourism Service Preference And Management İn Hong Kong’’. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 20(2): 182-194.
- Christos, Z. ve Allcroft, D. (2007). ‘‘The environmental values of potential ecotourists: A segmentation study’’. *Journal of Sustainable Tourism*, l(15): 44-64

- Couture, M. (2002) "Nature et tourism e: l 'éco tourisme au Québec en 2002". *Téoros*, 1 (21): 43-49.
- Çakıcı, A. C. ve Harman, S. (2006). "Kuş Gözlemciliğinin Önemi: Türkiye’de Kuş Gözlemcilerinin Profili". *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(2): 161-168.
- Çevirgen, A. (2004). "Edremit Yöresinde Ekoturizme Yönelik Bir Talep Araştırması". *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12: 46-67.
- Demir, C. ve Çevirgen, A. (2006), *Ekoturizm Yönetimi*. Nobel Yayın Dağıtım, İzmir.
- Durif, F., Carolin B., Lova R. ve Francois-Lecompte, A. (2011). "Socially responsible consumers: Profile and implications for marketing strategy". *International review of business research papers*, 7(6): 215-224
- Eagles, P. F. J. (1994). *Kanada’lı Ekoturistlerin Seyahat Motivasyonları, Turizmde Seçme Makaleler*. TUGEV, İstanbul.
- Edinsel, S. ve Adıgüzel, O. (2014). "Türkiye’nin Sağlık Turizmi Açısından Son Beş Yıldaki Dünya Ülkeleri İçindeki Konumu ve Gelişmeleri". *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2): 167-190.
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve (Eko)turizm*. ERK Yayınları, Ankara.
- Ergüven, M. H., Yılmaz, A. ve Kutlu, D. (2015). "Turistik Ürün Çeşitlendirme Bağlamında Hibrit Turizm: Glamping Örneği". *The Journal of Academic Social Science Studies*, 41: 255-265.
- Farmer, A. M. (ed.). (2012). *Manual of European Environmental Policy*. Routledge, London.
- Fennell, D. (2003). *Ecotourism*, Bıçaklar Kitapevi Basım Yayınevi. Ankara
- Flannery, T. (2005) *The Weather Makers: How Man is Changing the Climate and What It Means for Life on Earth*, Atlantic Monthly Press NY.
- Frochot, I. (2005). "A benefit segmentation of tourists in rural areas: A Scottish perspective". *Tourism Management*, 26(3): 335–346.
- Galloway, G. (2002). "Psychographic segmentation of park visitor markets: Evidence for the utility of sensation seeking". *Tourism Management* 23, 581-596.
- Garda, B. (2014). *Macera Turizmi Pazarlaması*. Çizgi Kitabevi, Konya.
- Gouvea, R. (2004). "Managing the Ecotourism Industry in Latin America: Challenges and Opportunities". *Problems and Perspectives in Management*, 2(2): 1-9.
- Harman, S., Çakıcı, A. C. ve Akatay, A. (2013). "İstanbul’a Gelen Sırtçantalı Turistlerin Seyahat Motivasyonları Üzerine Bir Araştırma". *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 25: 267-300.

- Herbig P. ve O'hara B. (1997). "Ecotourism: a Guide for Marketers". *European Business Review*, 97(5): 231-236.
- Higram J. ve Carr, A., Fennell D. A. ve Dowling, R. K. (ed.). (2003). *Ecotourism Policy and Planning*. CABI Publishing, U.K.
- Holden, A., ve Sparrowhawk, J. (2002). "Understanding the motivations of ecotourists: The case of trekkers in Annapurna, Nepal". *International Journal of Tourism Research*, 4(6): 435-446.
- Hovardas, T. ve Kostas P. (2006). "Evaluation of the environmentalist dimensions of ecotourism at the Dadia Forest Reserve (Greece)". *Environmental management*. 38(5): 810-822.
- Hussein, A. T. ve Saç, F. (2008). *Genel Turizm Gelişimi – Geleceği*. Siyasal Yayınevi, Ankara.
- Irmak, M. A. ve Yılmaz, H. (2011). "Determination of Perception of Flora Tourism Via Questionnaire Surveys". *Biological Diversity and Conservation*. 4(1): 99-106.
- Jamal, T., Borges, M. ve Stronza, A. (2006). "The Institutionalisation of Ecotourism: Certification, Cultural Equity and Praxis". *Journal of Ecotourism*, 5(3): 145-175.
- Juric, B., Cornwell, T. B. ve Mather, D. (2002). "Exploring the Usefulness of an Ecotourism Interest Scale". *Journal of Travel Research [J. Travel Res.]*, 40(3): 259-269.
- Karaküçük, S. (2016). *Rekreasyon Bilimi*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Kasalak M. A., (2015). "Dünyada Ekoturizm Pazarı ve Ekoturizm'in Ülke Gelirlerine Katkıları". *Journal Of Recreation and Tourism Research*, 2(2): 20-26.
- Kasalak, M. A. ve Demirdiken, G. (2016). "Ekoturizm Aktiviteleri Kapsamında Bisiklet Turizminin Yeri ve Önemi: Örnek Destinasyonlar ve Türkiye". *2.Ulusal Sürdürülebilir Turizm Kongresi Kitabı*. 28-30 Nisan 2016 Antalya, s. 358-373.
- Kerstetter, D. L., Hou, J. S. ve Lin, C. H. (2004). "Profiling Taiwanese ecotourists using a behavioral approach". *Tourism Management*, 25: 491-98.
- Koçoğlu, P. (2008). *Ekoturizmin Sürdürülebilir Turizm Politikasındaki Yeri: Dünyadaki Ekoturizm Destinasyonlarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Kozak, N., Kozak, M. A. ve Kozak, M. (2008). *Genel Turizm: İlkeler ve Kavramlar*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Kozak, M. A. ve Bahçe, S. (2009). *Özel İlgi Turizmi*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Kozak, N., Kozak, M. A. ve Kozak, M. (2011). *Genel Turizm*. Detay Yayıncılık, Ankara.

- Kozak, N., ve Kozak, M. A. (ed.). (2012). *Genel Turizm Bilgisi*. Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2472 Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1443, Eskişehir.
- Kuenzi, C., McNeely, J., Renn, O. ve Walker, K. D. (ed.). (2008). *Nature-Based Tourism*. Springer, Netherlands.
- Kurdoğlu, O. (2001). ‘‘Koruma Alanları ve Ekoturizmin Karadeniz Bölgesi Açısından İrdelenmesi’’. *Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, Orman ve Av*, 4: 4.
- Kutay, K. (1989). ‘‘The new ethic in adventure travel’’. *Buzzworn: The Environmental Journal*, 1(4): 31-36.
- Kuter, N. ve Ünal, H. E. (2009). ‘‘Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri’’. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 9(2): 146-156.
- Küçükaltan, D. (2002). Tarım Turizmi ve Türkiye’de Tarım Turizmi İşletmeciliği. T.C. Turizm Bakanlığı II. Turizm Şurası Bildirileri, I. Cilt. s.143-157, Ankara.
- Laarman, J. G., Durst, P. B. (1987). ‘‘Nature travel in the tropics’’. *Journal of Forestry*, 85(5): 43-46.
- Lane, B. (1990). ‘‘Spreading the tourist load’’. *The Observer, Travelwatch*, 4 Şubat:4
- Lawton L. ve Weaver D., Faulkner, B., Moscardo, G. ve Laws, E. (ed.). (2001). ‘‘*Nature-based Tourism and Ecotourism*’’. John Wiley and Sons Australia Ltd., Australia, 34-48.
- Lawton, L. J. (2002). ‘‘A Profile of Older Adult Ecotourists in Australia’’. *Journal of Hospitality & Leisure Marketing*. 9(1-2): 113-132
- Lindberg, K. (1991). *Policies for maximizing nature tourism's ecological and economic benetits*. World resources institute. Washington, OC
- Lindberg, K., Enriquez, J. ve Sproule, K. (1996). ‘‘Ecotourism Questioned: Case Studies From Belize’’. *Annals of Tourism Research*, 23(3): 543-562.
- Lucas, P. H. C., McNeely, J. A. ve Miller, K. R. (Ed). (1984). *How protected areas can hekp meet society’s evolving need*. Smithsonian Institution Press, Washington D.C.
- Masberg, B. A. ve Morales, N. (1999). ‘‘A Case Analysis of Strategies in Ecotourism Development’’. *Aquatic Ecosystem Health and Management*, 2(3): 289-300.
- Mastny L. (2001). *Treading lightly: new paths for international tourism*. Worldwatch Institute, Washington.
- Middleton, V. T. C. ve Hawkins, R. (1998). *Sustainable Tourism: A Marketing Perspective*. Butterworth-Heinemann A division of Reed Educational and Professional Publishing Ltd. Oxford.

- Nepal, S. K. (2007). ‘‘ Ecotourists' Importance and Satisfaction Ratings of Accommodation-Related Amenities’’. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 18(2): 255-276.
- Orams, M. B. (1995). ‘‘Towards a More Desirable Form of Ecotourism’’. *Tourism Management*, 16(3-8):142.
- Özgüç, N. (2003). *Turizm Coğrafyası*. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Palacio, V. ve McCool, S. F. (1997) ‘‘Identifying ecotourists in Belize through benefit segmentation: A preliminary analysis’’. *Journal of Sustainable Tourism*, 5(3): 234-243.
- Patterson, C., (2002). *The Business of Ecotourism: The Complete Guide for Nature and Culture-Based Tourism Operations*. Trafford Publishing, Canada.
- Ross, S. ve Wall, G. (1999). ‘‘Ecotourism: Towards Congruence Between Theory And Practice’’. *Tourism Management*, 20(1): 123-132.
- Różycki, P. ve Dryglas, D. (2014). ‘‘Trekking as a phenomenon of tourism in the modern world’’. *Acta Geoturistica*, 5(1): 24-40.
- Sargın, S. (2006). ‘‘Yalvaç’ta İnanç Turizmi’’. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (2): 3-5.
- Sarıışık, M. ve Özbay, G. (2015). ‘‘ Gastronomi Turizmi Üzerine Bir Literatür İncelemesi’’. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 26 (2): 264-278.
- Sharpley, R. (2006). ‘‘Ecotourism: a consumption perspective’’. *Journal of Ecotourism*, 5(1/2): 7-22.
- Sheena, B., Mariapan, M. ve Azlizam, A. (2015). ‘‘Characteristics of Malaysian ecotourist segments in Kinabalu Park, Sabah’’. *Tourism Geographies*, 17(1): 1-18.
- Sheppard, D. (1999). Nature based tourism and protected areas. Paper presented to the Mediterranean Protected Areas: status, adequacy, management and training needs workshop, Cilento, Italy 4-7 Nov 1999.
- Simpson, K., Fennell, D. A. ve Dowling, R. K. (ed.). (2003). *Ecotourism Policy and Planning*. CAB International, Wallingford, UK.
- Sonuç, N. ve Kozak, M. (ed.). (2014). *Sürdürülebilir Turizm Kavramlar-Uygulamalar*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Swarbrooke, J. (2002). *Sustainable Tourism Management*. CABI Publishing Series, New York USA.
- Şahbaz, R. P. ve Altınay M. (2015). ‘‘Türkiye’deki Milli Parkların Rekreasyon Faaliyetleri Açısından Değerlendirilmesi’’. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3(3):125-135.

- Toskay, T. (1983). *Turizm Olayına Genel Yaklaşım*. Der Yayınları, Güryay Matbaacılık, İstanbul.
- Twynnam, G. D. ve Robinson, D. W. (1997). *A Market Segmentation Analysis ol Desired Ecotourism Opportunities*. Ontario: NODA/NFP.
- Uluslan, Y. ve Batman, O. (2010). ‘‘Alternatif Turizm Çeşitlerinin Konya Turizmine Etkisi Üzerine Bir Araştırma’’. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23: 243-260.
- Ural, A. ve Kılıç, O. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS İle Veri Analizi (SPSS 10.00 - 12.0 For Windows)*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Valentine, P., Weiler, B. ve Hall, C. M. (ed.). (1992). *Review: nature-based tourism*. Special Interest Tourism. Belhaven Press, London, Great Britain.
- Wallace, G. N. ve Pierce M. S. (1996). ‘‘An Evaluation of Ecotourism In Amazonas, Brazil’’, *Annals of Tourism Research*, 23(4): 843-873.
- Watkins, C. (2003) *Learning: a sense-maker's guide*, Association of Teachers and Lecturers. London.
- Weaver, D. B. (1999). ‘‘Magnitude of Ecotourism in Costa Rica and Kenya’’. *Annals of Tourism Research*, 26(4): 792-816.
- Weaver, D. B. (2002). ‘‘Hard-core Ecotourists in Lamington National Park, Australia’’. *Journal of Ecotourism*, 1(1): 19-35.
- Weaver, D. B. (ed.). (2001). *The Encyclopaedia of Ecotourism*. CABI Publishing, Wallingford, UK.
- Weaver, D. B. ve Lawton, L. J. (2002). ‘‘Overnight Ecotourist Market Segmentation in the Gold Coast Hinterland of Australia’’. *Journal of Travel Research*, 40: 270-280.
- Western, D., Lindberg, K. ve Hawkins, D. E. (ed.). (1993). *Defining Ecotourism*. North Bennington, The Ecotourism Society.
- Wight, P. A. ve Weaver, D.B. (ed.). (2001). ‘‘*Ecotourists: Not a Homogeneous Market Segment*’’, The Encyclopedia of Ecotourism CABI International, Australia, 37-62.
- Wood, M. E. (2002). *Ecotourism: Principles, Practices & Policies For Sustainability*. The International Ecotourism Society, France.
- Wurzinger, S., ve Johansson, M. (2006). ‘‘Environmental concern and knowledge of ecotourism among three groups of Swedish tourists’’. *Journal of Travel Research*, 45(2): 217-226.
- Yaşar, O. (2011). ‘‘Saros Körfezi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi’’. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken / Journal Of World Of Turks*, 3(1): 33-55

- Yılmaz, H. (2008), *Turizm Çeşitlendirilmesi Kapsamında Ekoturizmin Ürünü Olarak Tatil Çiftlikleri: Türkiye'deki Tatil Çiftliklerine Yönelik Swot Analizi*, Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Yılmaz, İ. A. ve Tükeltürk, Ş. A. (2014). "Türkiye'nin Yat ve Kruvaziyer Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi". 2. Ulusal Deniz Turizmi Sempozyumu Kitabı. 28 Şubat 2014 İzmir, s. 63-80.
- Young, M. (1992). *Ecotourism- profitable conservation? Proceedings, Conference on Ecotourism Business in the Pasific*. University of Auckland, Auckland.
- Yüksel, A. ve Yüksel, F. (2004). *Turizmde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Turhan Kitapevi Yayınları. Ankara.
- Yürük, Ö. E. (2003). "Turizmin geleceği: ekoturizm". *Standard Dergisi*, Ajans Türk Matbaacılık Sanayi A.Ş., Yıl:42, Sayı:500, Ankara.
- Zografos, C. ve Allcroft, D. (2007). "The Environmental Values of Potential Ecotourists: A Segmentation Study". *Journal of Sustainable Tourism*, 15(1): 44-66.

İnternet Kaynakları

- A. Francois-Lecompte, Isabelle Prim-Allaz (2009). Les Français et le tourisme durable: proposition d'une typologie. 1ere journée de recherche Aderse, Mar 2009, La Rochelle, France. Rom, 2009. <halshs-00470572>, <https://hal.archives-ouvertes.fr/halshs-00470572/document>, (erişim tarihi: 01.04.2017).
- BAKA (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı) Ekoturizm Sektör Raporu, (2012). <https://www.baka.org.tr/uploads/1349952547EKOTURiZM-SEKTOR-RAPORU-11EYLUL.pdf>, (erişim tarihi: 03.06.2017)
- BAKA (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı) Golf Turizmi Sektör Raporu, (2011). <http://baka.org.tr/uploads/1303486414GOLF-KATALOG--TURKCE-SON.pdf>, (erişim tarihi: 02.03.2017).
- Belize, <http://www.belize-tourismboard.org/>, (erişim tarihi: 10.04.2017).
- BETUYAB, (Belek Turizm Yatımcıları Birliği) <http://visitbelek.com/tr/istatistikler>, (erişim tarihi: 03.03.2017).
- Bird-Watching Can Help Eco-Tourism Fly High in a Green Economy – UNEP Report (2012). Travel Impact Newswire, <https://www.travel-impactnewswire.com/2012/05/bird-watching-can-help-eco-tourism-fly-high-in-a-green-economy-unep-report/>, (erişim tarihi:14.02.2017).
- Yavaş Turizm, <http://cittaslowturkiye.org/#cittaslow>, (erişim tarihi: 02.06.2017).

Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü, 2013,

http://www.kugm.gov.tr/BLSM_WIYS/DTGM/tr/Analizler/20131122_161054_64032_1_64480.pdf, (erişim tarihi: 03.06.2017).

Dünyadaki Eko Oteller, <https://greenglobaltravel.com/eco-lodge-green-accommodations>, (erişim tarihi: 06.04.2017).

Eagles, P. F. J. (1997). International Ecotourism Management: Using Australia and Africa as Case Studies (November 23 through 29, 1997)., IUCN World Commission on Protected Areas, Protected Areas in the 21st Century: From Islands to Networks, Albany, Australia ,File://C:\WINDOWS\Desktop\ecotourism\Key Issues in Ecotourism.htm, (erişim tarihi: 04.03.2017).

Epler Wood, Megan, in association with Pam Wight and Associates and Jeanine Corvetto. A Review of International Markets, Business, Finance & Technical Assistance Models for Ecolodges in Developing Countries. (Prepared for the International Finance Corporation). January 2003.

http://www.responsibletravel.org/projects/documents/certification_reports/Consumer_demand_final_1Dec04.pdf, (erişim tarihi: 03.06.2017)

Eko Otellerin Etkileri, <https://www.ukessays.com/essays/tourism/criteria-for-eco-hotel-tourism-essay.php>, (erişim tarihi: 01.03.2017).

Eko Sertifikalar, www.eco-indextourism.org, (erişim tarihi: 17.03.2017).

Eko Sertifikalar, http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/bio_hotels, (erişim tarihi: 17.03.2017).

Eko Sertifikalar, <http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/eco-hotels-certified>, (erişim tarihi: 17.03.2017)

Eko Sertifikalar, <http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/green-certificate-latvia>, (erişim tarihi: 17.03.2017).

Eko Sertifikalar, <http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/green-tourism-businessscheme>, (erişim tarihi: 17.03.2017).

Eko Sertifikalar, <http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/legambiente-turismo>, (erişim tarihi: 17.03.2017).

Eko Sertifikalar, <http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/natures-best-ecotourism>, (erişim tarihi: 17.03.2017).

Eko Sertifikalar, <http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/steinbock>, (erişim tarihi: 17.03.2017).

- Eko Sertifikalar, <http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/tourism-ecolabelluxembourg>, (erişim tarihi: 17.03.2017).
- Eko Sertifikalar, <http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/viabono>, (erişim tarihi: 17.03.2017).
- Eko Sertifikalar, <http://www.green-key.org>, (erişim tarihi: 17.03.2017).
- Eko Sertifikalar, <http://www.mta.com.mt/eco-certification>, (erişim tarihi: 17.03.2017).
- Eko Sertifikalar, <https://readymag.com/usgbc/hospitality/about/>, (erişim tarihi: 07.04.2017).
- Eko Sertifikalar, www.eco-label-tourism.com, (erişim tarihi: 17.03.2017).
- Eko Sertifikalar, www.energystar.gov, (erişim tarihi: 17.03.2017).
- Eko Sertifikalar, www.greenglobe.org, (erişim tarihi: 17.03.2017).
- Eko Sertifikalar, www.greenhotelsonline.com, (erişim tarihi: 17.03.2017).
- Ekoturizm Derneği, <http://www.ekoturizmderneği.org/proje.asp>, (erişim tarihi: 17.03.2017).
- Ekoturizmin Etkileri, <http://www.canidoit.org/negative-and-positive-effects-of-ecotourism>, (erişim tarihi: 04.04.2017).
- Ekoturizm Pest Analizi, <https://myassignmenthelp.com/free-samples/tourism-future-eco-tourism>, (erişim tarihi: 03.06.2017).
- Ekvador, www.ecotourism.org/ecuador, (erişim tarihi: 20.03.2017).
- European Golf Association (EGA), <http://www.ega-golf.ch/>, (erişim tarihi: 03.03.2017).
- Failte Ireland, www.failteireland.ie/FailteIreland/.../Ecotourism_Handbook, (erişim tarihi: 07.04.2017).
- <http://ekolojikoteller.com.tr/bes-yildizli-eko-koy-havas-koy>, (erişim tarihi: 04.07.2017).
- <http://kazdagiekoturizm.com>, (erişim tarihi: 04.07.2017).
- <http://www.akdenizbahcesi.com>, (erişim tarihi: 04.07.2017).
- <http://www.kapor.com.tr>, (erişim tarihi: 04.07.2017).
- <http://www.kasartcamp.com/>, (erişim tarihi: 04.07.2017).
- <http://www.kucukoteller.com.tr/ekolojik-oteller-tag.html>, (erişim tarihi: 04.07.2017).
- <http://www.narkoy.com.tr>, (erişim tarihi: 19.03.2017).
- <http://www.raosoft.com/samplesize.html>, (erişim tarihi: 10.04.2017).
- http://www.saglikturizmi.org.tr/yonetim/templates/addons/ckfinder/userfiles/TMTD_2013_raporu.pdf, (erişim tarihi: 07.04.2017).
- 2023 Türkiye Turizm Stratejisi, <https://www.kultur.gov.tr/Eklenti/906,ttstratejisi2023pdf.pdf?0>, (erişim tarihi: 06.02.2017).

- International Congress and Convention Association, 2015, ICCA Raporu, [http://www.iccaworld.org/knowledge/ICCA Statistics Report_2015.pdf](http://www.iccaworld.org/knowledge/ICCA%20Statistics%20Report_2015.pdf), (erişim tarihi: 06.04.2017).
- International Finance Corporation, Epler Wood, Megan, in association with Pam Wight and Associates Jeanine Corvetto. A Review of International Markets, Business, Finance & Technical Assistance Models for Ecotourism in Developing Countries January 2003, http://www.ifc.org/wps/wcm/connect/corp_ext_content/ifc_external_corporate_site/home, (erişim tarihi: 04.04.2017).
- İspanya, <http://www.mapama.gob.es/es/biodiversidad/temas/espacios-protegidos/red-natura-2000/>, (erişim tarihi: 10.04.2017).
- İspanya, <http://www.spain.info/en/que-quieres/naturaleza/ecoturismo/>, (erişim tarihi: 10.04.2017).
- İtalya, (http://www.italtrade.com/italy/world_market08.pdf, (erişim tarihi: 09.04.2017).
- Kosta Rika, <https://www.ecotourism.org/costa-rica>, (erişim tarihi: 07.04.2017).
- Küçükaslan, N., (2008). ‘‘Özel İlgi Turizminde Niş Pazarlamanın Yeri’’. Paradoks, Ekonomi, Milli Parklar, <http://www.milliparklar.gov.tr/mp/?sflang=tr>, (erişim tarihi: 20.03.2017).
- Sosyoloji ve Politika Dergisi ISSN 1305-7979, (e-dergi), 2 (2), <http://www.paradoks.org>, (erişim tarihi: 10.03.2017).
- Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi, http://www.mfa.gov.tr/dunya-surdurulebilir-kalkinma-zirvesi_johannesburg_-26-agustos---4-eylul-2002_.tr.mfa, (erişim tarihi: 08.02.2017).
- The International Ecotourism Society (TIES). (2000). Ecotourism Statistical Fact Sheet, www.ecotourism.org/textfiles/statistical/pdf, (erişim tarihi: 01.03.2017)
- Tourism Research Australia (TRA), <http://www.tra.gov.au/>, (erişim tarihi: 07.04.2017).
- Turizm Gelirleri, http://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler/turist-sayisi-ve-turizm-geliri/2003-gelir-sayisi-ve-ortalama-harcama_68.html, (erişim tarihi: 10.03.2017).
- TURSAB, (Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği) www.tursab.org.tr, (erişim tarihi: 30.03.2017).
- [https://www.tursab.org.tr/dosya/12896/tursab dogamaceraturizmi_12896_5091237.pdf](https://www.tursab.org.tr/dosya/12896/tursab-dogamaceraturizmi_12896_5091237.pdf), (erişim tarihi: 03.06.2017).
- TIES, (Ecotourism Statistical Fact Sheet The International Ecotourism Society, 2000), <http://www.active-tourism.com/factsEcotourism1.pdf>, (erişim tarihi: 03.06.2017).
- Türkiye’de Dalış Bölgeleri, <http://www.ktbayirimisletmeler.gov.tr/TR,11518/bazi-dalis-bolgeleri.html>, (erişim tarihi: 15.03.2015).
- Twynnam, G. D. ve Robinson, D. W. (1997). A Market Segmentation Analysis of Desired Ecotourism Opportunities. Noda/Nfp Technical Report Tr-34, ISBN 0-662-24953-4

- Ontario Canada, <http://www.cfs.nrcan.gc.ca/pubwarehouse/pdfs/9570.pdf>, (erişim tarihi: 03.10.2017).
- UNEP, (UN Environment Programme, Birleşmiş Milletler Çevre Programı).
<http://www.unep.fr/shared/publications/cdrom/WEBx0139xPA/about/wes.htm>,
<http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0592xPA-TourismPolicyEN.pdf>
(erişim tarihi: 02.10.2017).
- WTO, Tourism Highlights 2000, <http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284403745>,
(erişim tarihi: 03.06.2017)
- WTO, www.worldtourism.org.omt/ecotourism2002.htm, (erişim tarihi: 02.03.2017).
- Yayla Turizm, <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,11532/yayla-turizmi.html>, (erişim tarihi: 15.03.2017).
- Yeni Zelanda, http://www.stats.govt.nz/browse_for_stats/industry_sectors/Tourism.aspx,
(erişim tarihi: 06.04.2017).
- Yeniçare, E. (2012), Kırsal Turizm Nedir ve Örnekler Üzerinde İrdelenmesi,
<http://www.belgeler.com/blg/2kag/kirsalturizm-peyzaj>, (erişim tarihi:14.02.2017).

EK 1- ANKET FORM

EKOTURİST ANKET FORMU

Bu anket Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi bünyesinde yürütülen yüksek lisans tezi kapsamında ekoturist profili ve memnuniyetleri ile ilgili konular hakkında veri toplamaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Vereceğiniz görüş ve öneriler mevcut ekoturizm kapsamında ihtiyaç duyulan iyileştirmelerin yapılabilmesi açısından önem arz etmektedir. Elde edilecek bilgiler, bilimsel çalışmamıza temel oluşturacak ve başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Ayırdığınız zaman ve verdiğiniz emek için teşekkür ederiz.

Tez Danışmanı:
Yard. Doç. Dr. Murad Alpaslan KASALAK

Yüksek Lisans Öğrencisi:
Dilara BAHTİYAR

Bölüm 1. Kişisel Bilgiler

1.1.Cinsiyetiniz: 1.() Kadın 2.() Erkek

1.2.Medeni Durumunuz: 1.() Bekar 2.() Evli 3.() Boşanmış

1.3.Yaşınız: 1.() 20 yaş ve altı 2.() 21-30 yaş arası 3.() 31-40 yaş arası
4.() 41-50 yaş arası 5.() 51 yaş ve üzeri

1.4.Eğitim Durumunuz:

1.() İlköğretim 2.() Ortaöğretim 3.() Önlisans 4.() Lisans 5.() Lisansüstü

1.5.Yabancı Dil Bilme Düzeyiniz:

1.Başlangıç Seviye () 2.Temel Seviye () 3.Orta Seviye () 4.İleri Seviye ()

1.6.Kişisel Aylık Ortalama Gelir Düzeyiniz :

- a) 0-1000 TL arası
- b) 1001-2000 TL
- c) 2001-3000 TL
- d) 3001-4000 TL
- e) 4001 TL ve üzeri

1.7.Tatile Çıkma Sıklığınız:

- a)Senede 1-2 kez b)Senede 3-4 kez c) Sende 5-6 kez d)Senede 7 kez ve üzeri

BÖLÜM 2. Ekoturizme İlişkin Motivasyon Düzeyleri

KATILMA DERECENİZ

Bu kısmı değerlendirirken lütfen <u>Ekoturizm'in sizde oluşturduğu duyguları dikkate</u> alınız. İfadelere uygun katılım düzeyinizi belirtmek amacıyla ilgili ifadeye ilişkin seçeneğin karşısına "X" işareti yaparak cevaplayınız.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
Heyecanlı ve maceralı bir deneyime sahip olurum.					
Kendimi keşfederim.					
Hem dinlenirim hem de rahatlarım.					
Kentsel çevreden uzaklaşırım.					
Benzer ilgi alanlarına sahip yeni insanlarla tanışırım.					
Olumlu deneyimlere sahibim.					
Mümkün olduğunca ekoturizm destinasyonlarını ziyaret ederim.					
Yeni deneyimler yaşarım.					
Fiziksel olarak aktif olurum.					
Doğaya yakın olurum.					
Arkadaş ve / veya akrabalarla birlikte olma fırsatı bulurum.					
İtibar kazanırım.					

Yaban hayatını doğal ortamında görürüm.					
Doğada huzur içinde yaşarım.					
Doğal çevreyi öğrenirim.					
Uygun fiyatlar bulunması tercih sebebidir.					
Kalabalık olmaması tercih sebebidir.					
Arkadaşlarıma deneyimlerim hakkında bilgi veririm.					

BÖLÜM 3. Ekoturizme İlişkin Memnuniyet Düzeyleri

KATILMA DERECEŖİZ

Bu kısmı değerlendirirken lütfen <u>Ekolojik Otellerdeki Memnuniyetinizi dikkate</u> alınız. İfadelere uygun katılım düzeyinizi belirtmek amacıyla ilgili ifadeye ilişkin seçeneğin karşısına ‘X’ işareti yaparak cevaplayınız.	Çok Memnunum	Memnunum	Kararsızım	Memnun Değilim	Hiç Memnun Değilim
Ortak yaşam yerlerinin rahatlığından,					
Tuvalet olanaklarının yeterli ve temiz olmasından,					
Duş olanaklarının yeterli ve temiz olmasından,					
Çevre temizliğinden,					
Huzurlu atmosferin sağlanmasından,					
Ev sahibi ve çalışanların konuksever olmasından,					
Makul fiyatın bulunmasından,					
Sunulan yerel yemeklerin kalitesinden,					
Güzel dağ/deniz vb. manzarasından,					
Ulaşım kolaylığından,					
Otele giriş/çıkış ile ilgili işlemlerden,					

EK 2- BUĞDAY EKOLOJİK YAŞAMI DESTEKLEME DERNEĞİ İLE ASENKRONİZE GÖRÜŞME

Gelen
Kutusu

Dilara Bahtiyar <dilarabahtiyar0790@gmail.com>

Merhaba,

Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Yüksek lisans öğrencisiyim.
Tez çalışmamı ekoturizm üzerine yapmaktayım.
Çalışmamda bir konuda yardımınıza ihtiyacım var.

'Ege ve Akdeniz Bölgesinde yer alan ekolojik çiftliklerde konaklama yapan turist verilerine ihtiyacım var.
Birçok araştırma yaptım fakat ekoturistler üzerine ülkemizde sayısal verilere ulaşamadım.
Acaba sizde bu amaçla ekoturist sayıları (Ege ve Akdeniz Bölgesi) geceleme sayıları vb. veriler var mı?
Benimle paylaşmanız mümkün mü?
Şimdiden teşekkür ederim.

Saygılar

Ahmet Berkay Atik <berkay@bugday.org>

Dilara merhaba,

Bölgeden bağımsız olarak, TaTuTa ağındaki tüm ev sahiplerine yapılan ziyaretlere baktığımızda son 5 yılın ortalaması senede 678 ziyaretçi (bu rakam, söz konusu ev sahiplerine SADECE www.tatuta.org üzerinden yapılan başvuruları yansıtır). Bunların çoğunun Ege ve Akdeniz'e yapılan ziyaretler olduğunu söyleyebiliriz.

Mevcut veritabanımız malesef bölge bazlı istatistiklere ulaşabilmek için yeterli değil.
Sana tavsiyem, Fethiye'deki Pastoral Vadi'nin istatistiklerine ulaşman. Bu işletme bölgedeki en popüler eko-agro-turizm işletmesi. www.pastoralvadi.com sitesinde iletişim bilgileri mevcut.

Umarım bu bilgiler faydalı olur.

Sevgiler,

Ahmet Berkay Atik

Buğday Eolojik Yaşamı Destekleme Derneği

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI : Dilara BAHTİYAR

Doğum Yeri – Tarihi : Eskişehir – 20.09.1990

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Ertuğrul Gazi Anadolu Lisesi, 2009, Bursa

Lisans Diploması : Adnan Menderes Üniversitesi Turizm ve Otelcilik
Yüksekokulu, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği,
2014, Aydın

Yüksek

Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, 2017, Antalya

Tez Konusu : Ekolojik Oteller Kapsamında Ekoturistlerin Kişilik
Özellikleri, Motivasyonları ve Memnuniyetleri
Arasındaki İlişki: Ege - Akdeniz Bölgesi Alan Araştırması

Yabancı Diller : İngilizce, Japonca

Bilimsel Faaliyetler

- Aksu, A. A., Bahtiyar, D., Deveci, İ. ve Koç, Y. "Calculating the Cost of Turnover at 5-Star Hotels in Turkey between 2000 and 2016". *Turizam*, 20(4): 168–179.
- Bahtiyar, D. (2016). "Rize'nin Çamlıhemşin İlçesinin Alternatif Turizm Çeşitleri Yönünden Değerlendirilmesi". *II. Rize Sempozyumu*. 4-6.11.2016 Rize
- Bahtiyar, D., Sarı, U. ve Kasalak, M. A. (2016). "Botanik Turizmi ve Rize Örneği". *II. Rize Sempozyumu*. 4-6.11.2016 Rize
- Bahtiyar, D., Kasalak, M. A. ve Akıncı, Z. (2016). "Yerel Halkın Bakış Açısıyla Kırsal Turizm: Geyikbayır Örneği". *17.Ulusal Turizm Kongresi*: 20-23.10.2016 Muğla, s. 1180-1189.
- Kasalak, M. A., Akıncı, Z., Bahtiyar, D. ve Kasalak, Ç. (2016). "Ekolojik Çiftliklerde Rekreatif Aktivitelerin İncelenmesi: Muğla Örneği". *17.Ulusal Turizm Kongresi*: 20-23.10.2016 Muğla, s. 1416-1424.
- Akıncı, Z., Kasalak, M. A. ve Bahtiyar, D. (2016). "Sakin Şehir Politikaları: Dünya'dan ve Türkiye'den Örnekler". *3.International Congress Of Tourism Management Researches*: 20-22.05.2016 Antalya, s. 866-880.

- Kasalak, M. A. ve Bahtiyar, D. (2016). “Yerel Halkın Bakış Açısına Göre Kırsal Turizm ve Sürdürülebilirlik: Antalya-Konyaaltı İlçesi Örneği”. *5.Ulusal Kırsal Turizm Kongresi*: 18-22.05.2016
- Demirdiken, G., İsayeva, Sevinç ve Bahtiyar, D. (2016). “Terrorism And Its Impacts On Turkish Tourism Industry”. *I.International Conference On Tourism Dynamics And Trends*: 4-7.05.2016 Antalya, s. 356-360.
- Güzel, Ö., Gülmez, M. ve Bahtiyar, D. (2016). “Sürdürülebilir Turizm Literatür İncelemesi: Prensipler ve Teknikler Kapsamında Ele Alınan Konular (1990-2016)”. *II. Ulusal Sürdürülebilir Turizm Kongresi*: 28-30.04.2016 Antalya, s. 430-445.

Sertifikalar

- Pedagojik Formasyon Sertifikası, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 22.07.2016
- Motivasyon, Özgüven, Başarı, Dedikodu Mekanizması, Hedef Eğitim & Yönetim Danışmanlığı, 17.03.2016
- Sahte Alkol Tespiti, Hedef Eğitim & Yönetim Danışmanlığı, 10.12.2015
- Beden Dili, M.E.B., 1-5.06.2015
- Diksiyon ve Güzel Konuşma, M.E.B., 25-29.05.2015
- NLP, Pedagoji Akademia Eğitim Danışmanlık ve Koçluk Merkezi, 03.05.2015
- Beden Dili, Pedagoji Akademia Eğitim Danışmanlık ve Koçluk Merkezi, 03.05.2015
- Koçluk, Pedagoji Akademia Eğitim Danışmanlık ve Koçluk Merkezi, 03.05.2015
- Etkili İletişim, Pedagoji Akademia Eğitim Danışmanlık ve Koçluk Merkezi, 03.05.2015

İş Denevimi

Stajlar: Travel 4u (Rezervasyon&Operasyon) (Aydın/Kuşadası)

Çalıştığı Kurumlar: İngilizce Öğretmenliği (M.E.B./Ücretli)

Emine İlhan Kadam Kız Meslek Lisesi (2014-2015 Eğitim ve Öğretim Yılı)-Antalya

Yeniköy Orta Okulu (2015 Eğitim ve Öğretim Yılı Yetiştirme ve Destekleme Kursu)-Antalya

Osman Ali Cingöz Orta Okulu (2015-2016 Eğitim ve Öğretim Yılı Yetiştirme ve Destekleme Kursu)-Antalya

*Tourism Today Dergisi Erişim: <http://www.tourismtoday.net/> Köşe Yazarlığı yapmaktayım.

Yazılarım:

Yeşilin Esaretindeyim, 22 Kasım 2016

Avrupalı Turist, 26 Eylül 2016

Şikayetim Var!, 14 Temmuz 2016

Turizmde Erişilebilirlik, 19 Nisan 2016
Duygusal Zeka ve Turizm, 11 şubat 2016
Cittaslow, 17 Aralık 2015
Tek Kelimeyle Turizm, 21 Kasım 2015
Turizmin Renkleri, 21 Ekim 2015

E-Posta: dilarabahtiyar0790@gmail.com

